

ZBORNIK RADOVA

ŽUPANIJSKOG STRUČNOG VIJEĆA

KNJIŽNIČARA SREDNJIH ŠKOLA

OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

šk. god. 2019./2020.

SREDNJOŠKOLSKI OSJEČKO-BARANJSKI
KNJIŽNIČARI

NASLOV: S(k)ok, šk. god. 2019./2020.

Zbornik radova županijskog stručnog vijeća knjižničara srednjih škola Osječko-baranjske županije

NAKLADNIK

Županijsko stručno vijeće stručnih suradnika knjižničara srednjih škola Osječko-baranjske županije (ŽSV SSK SŠ OBŽ)

Vukovarska 209, Osijek

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA

Alta Pavin Banović

PRIPREMILI ZBORNIK

Daliborka Pavošević, Diana Dorkić, Ivica Nikić, Ksenija Kesegi-Krstin, Marija Klasić Petrović, Nikolina Azenić Krstić, Sanja Galic, Marijana Špoljarić-Kizivat, Ivana Turk, Alta Pavin Banović, Amalija Bošnjak, Stela Macakanja Bačić

LEKTURA I KOREKTURA

Diana Dorkić, Ivica Nikić, Ksenija Kesegi-Krstin, Marija Klasić Petrović, Nikolina Azenić Krstić, Sanja Galic, Marijana Špoljarić-Kizivat, Ivana Turk, Mirta Faktor, Amalija Bošnjak, Stela Macakanja Bačić

NASLOVNICA

Nikolina Azenić Krstić

GRAFIČKO UREĐENJE

Alta Pavin Banović

ISSN 2718-4161

Godina postavljanja online publikacije na mrežnu stranicu: 2020.

Zbornik izlazi jedanput godišnje u elektroničkom obliku.

Objavljeno u Hrvatskoj i dostupno na mrežnoj stranici Županijskog stručnog vijeća stručnih suradnika knjižničara Osječko-baranjske županije.

ZBORNİK RADOVA

ŽUPANIJSKOG STRUČNOG VIJEĆA KNJIŽNIČARA
SREDNJIH ŠKOLA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
šk. god. 2019./2020.

SREDNJOŠKOLSKI OSJEČKO-BARANJSKI
KNJIŽNIČARI

ŽSV SSK SŠ OBŽ

Osijek, 2020.

Osječko-baranjska županija

Sadržaj

Zahvala.....	9
Uvodna riječ.....	11
Informacijska pismenost u školskoj knjižnici	13
Komunikacijom do uspjeha	14
Zimska kreativna škola - “Graditelji”	15
Okusi otpad	21
Sve tajne pismenosti.....	28
Časopisi za promociju stručnog rada školskih knjižničara	35
u Republici Hrvatskoj - Informacijska pismenost	35
48. godišnja konferencija	47
Međunarodnog društva školskih knjižničara	47
(IASL).....	47
*Održani skupovi Međunarodne udruge školskih	54
knjižničara od 1972. do danas... ..	54
Informacijsko-komunikacijska tehnologija u školskoj knjižnici	57
Kompetencije stručnog suradnika školskog knjižničara: između profesionalizacije i evaluacije	59
Vrijednost čitateljskih klubova.....	66
Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema.....	75
STEM	77
Medijska pismenost.....	79
Adobe Spark, digitalni alat.....	88
Baš baština osječke Tvrđe - (u)čitaj nasljeđe iza glagoljice*	89
Mrežna stranica ŽSV	96

Projekti u školskoj knjižnici	98
Tjedan svemira u III. gimnaziji Osijek.....	99
”Grafiti”: dio kulturne i javne djelatnosti	111
Učenik u ulozi autora: interaktivnost, multimedijalnost, kultura, knjige i čitanja.....	115
Planiranje i pisanje školskih projekata	120
Inovativnost i kreativnost u školskoj knjižnici.....	127
Kreiranje virtualne izložbe	128
Iskustva u pisanju i provedbi projektnih prijedloga na natječaje EU fondova: ili što sve može poći po zlu.....	134
Escaperoom u školskoj knjižnici	144
Prilog 1. Evaluacija 1. ŽSV	151
Prilog 2. Evaluacija 2. ŽSV	154
Prilog 3. Evaluacija 3. ŽSV	159

Zahvala

Zahvaljujem svojim kolegicama i kolegama stručnim suradnicima knjižničarima u srednjim školama Osječko-baranjske županije na održanim predavanjima, radionicama, primjerima dobre prakse tijekom stručnog usavršavanja u školskoj godini 2019./2020.

Posebno zahvaljujem na suorganizaciji skupova kolegici Sanji Galic, prof. i dipl. knjižničarki, III. gimnazija Osijek i kolegi Ivici Nikiću, prof. i dipl. knjižničaru, Škola primjenjene umjetnosti i dizajna Osijek.

Također zahvaljujem svim vanjskim predavačima i suradnicima koji su održali predavanja knjižničarima srednjih škola Osječko-baranjske županije.

Uvodna riječ

SKOK je naziv Zbornika radova Županijskog stručnog vijeća stručnih suradnika knjižničara Osječko-baranjske županije, a zapravo je skraćenica koja predstavlja sve Srednjoškolske Osječko-baranjske knjižničare.

Cilj ovoga Zbornika je objaviti stručne članke na temelju održanih predavanja, radionica, primjera dobre prakse, nastavne jedinice, okrugle stolove, promocije knjige i dr. koje su održane na stručnim skupovima Županijskog stručnog vijeća tijekom školske godine 2019./2020.

Želja nam je na jednom mjestu sabrati sve teme stručnih skupova, ne samo kao uspomenu nego i kao podsjetnik stručnih usavršavanja budućim generacijama kolegama školskim knjižničarima.

Ovo je prvi Zbornik radova ŽSV SSK SS OBŽ i objavljen je u elektroničkom obliku, a može se preuzeti s mrežne stranice Županijskog stručnog vijeća, SKOK20: <https://skok20.wordpress.com/>, koja je oblikovana tijekom ove školske godine.

Jedan od glavnih ishoda svih stručnih usavršavanja je djeljenje iskustava rada u knjižnicama srednjih škola i motiviranje za stvaranje novih primjera i iskustava te se nadam da će ovaj Zbornik pomoći u planiranju i realiziranju praktičnoga rada svim stručnim suradnicima knjižničarima.

Alta Pavin Banović,

urednica

Informacijska pismenost u školskoj knjižnici

Prvi županijski stručni skup
Medicinska škola Osijek, 11. prosinca 2019.

Teme skupa

Komunikacijom do uspjeha, predavanje, Nikolina Matovina Hajduk, prof., Školska knjiga

Zimska kreativna škola, primjer dobre prakse, Amalija Bošnjak, prof. i Stela Macakanja Bačić, prof., Graditeljsko-geodetska škola Osijek

Okusi otpad, radionica, Ksenija Kesegi-Krstin, prof., Ugostiteljsko-turistička škola Osijek

Sve tajne pismenosti, primjer dobre prakse, Daliborka Pavošević, prof., Elektrotehnička i prometna škola Osijek

Informacijska pismenost, predavanje, Alta Pavin Banović, prof., Medicinska škola Osijek

48. Svjetski kongres školskih knjižničara, Dubrovnik, 21.-25. listopada 2019., primjer dobre prakse, Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibl.

Komunikacijom do uspjeha

Nikolina Matovina Hajduk, prof.

Školska knjiga, Zagreb

Foto: Alta Pavin Banović

Zimska kreativna škola - “Graditelji”

Amalija Bošnjak, prof.

Stela Macakanja Bačić, prof.

Graditeljsko-geodetska škola Osijek

Projektna ideja (opis projekta)

Graditeljsko-geodetska škola Osijek u suradnju s Građevinskim i arhitektonskim fakultetom Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku organizira Zimsku kreativnu školu „Graditelji“.

Učenici tijekom tri dana radionica borave u prostoru škole u vremenu od 10. 00 do 15. 00 sati, a završnica se održava zadnji dan u 16.30.

Ideja je projekta učenicima tijekom zimskog odmora ponuditi radionice u kojima će svoje slobodno vrijeme provesti kvalitetno i kreativno, učeći kroz igru i

druženje, razvijajući i interes za građevinarstvo i arhitekturu.

Učenici osnovnih i srednjih škola, djeca i mladi u dobi od 5 do 18 godina koji se prijave za sudjelovanje mogu birati jednu od desetak radionica vezanih uz arhitekturu, graditeljstvo i umjetnost koje vode profesori Graditeljsko-geodetske škole Osijek, inženjeri arhitekture, građevine i geodezije, profesori i asistenti Građevinskoga i arhitektonskoga fakulteta u Osijeku te vanjski suradnici; dizajneri, muzejski pedagozi i arhitekti.

Sudjelovanjem na radionicama učenici mogu naučiti primjerice graditi mostove od špageta, zgrade koje mogu izdržati potres, izrađivati personalizirane keramičke pločice i makete pomoću 3D printera, učiti matematiku kroz originalni japanski Hikari program mentalne aritmetike, graditi povijesne ljudske nastambe, plesati, žonglirati i sl.

Koji su nam ciljevi i ishodi projekta?

Opći cilj projekta jest podizanje kvalitete provođenja slobodnoga vremena mladih na području grada Osijeka i okolice i osvještavanje zajednice o nužnosti očuvanja obrtničkih zanimanja povezivanjem dionika svih obrazovnih razina, vrtića, osnovnih i srednjih škola te fakulteta.

Specifični ciljevi projekta su mnogi, a neki od njih su uključivanje djece od najranije dobi (vrtić, niži razredi OŠ) u proces aktivnoga učenja istraživanjem, stvaranjem i predstavljanjem sadržaja, razvijanje interesa za strukovna zanimanja (arhitekturu, građevinarstvo i geodeziju) kod djece u najranijoj dobi (vrtić, niži razredi OŠ), poticanje na uočavanje i rješavanje problema deficitarnih zanimanja, povezivanje srednje škole i fakultete, uvažavanje učenikove sposobnosti i naravne sklonosti poučavanjem usmjerenim prema učeniku te razvijanje kreativnosti i mašte.

Ponešto o samoj organizaciji i vidljivosti

Realizacija samoga projekta ne bi bila moguća bez temeljite pripreme koja uključuje detaljno planiranje svih aktivnosti i provedbe projekta, a traje od rujna do prosinca.

Tijekom toga razdoblja priprema se tim za provedbu obrazovnih aktivnosti, voditelja i asistenata radionica, detaljno se razvija kurikulum radionica. Također, kako bi se javnost informirala osmišljavaju se i izrađuju promotivni materijal poput plakata, letaka i akreditacija, ostvaruju se direktni kontakti s vrtićima, školama s cil-

jem promidžbe projekta i škole, a projekt se oglašava u medijima, radio postajama, televizijama (Slavonski radio, Osječka TV, STV, OSTV) itd.

Na samome kraju, vrlo je vrijedna vidljivost projekta koja započinje nakon završnog dogovora o radionicama. Tada se izrađuju plakati i letci koji se dijele po školama i vrtićima i gradu Osijeku. U tom se vremenu sve informacije postavljaju i na internetsku stranicu Zimske kreativne škole te stranicu Graditeljsko-geodetske škole Osijek i Facebook stranicu škole.

Sva tri dana provedbe radionica, napredak prati zaduženi tim reportera koji nakon svakoga dana objavljuje fotografije, video zapise i tekstualni opis događaja toga dana na internetske stranice.

Posljednji je dan završna priredba i izložba radova za javnost. Završna svečanost je medijski popraćena. Tekstovi i fotografije se i toga dana objavljuju na internetske stranice Graditeljsko-geodetske i Zimske kreativne škole.

Sudionicima se dijele obrasci za vrednovanje te se prikupljeni rezultati analiziraju u svrhu uočavanja razine ostvarenosti postavljenih ciljeva te radi poboljšanja organizacije projekta u budućnosti.

Razvojni put Zimske kreativne škole

Zimska kreativna škola započela je 2017. godine. Budući da je svaka godina tematski posebna, te godine naziv škole bio je *Graditelji snova*. Radionice koje su se održavale te godine bile su: 3D print, Svjetlopis, Nulta gravitacija, Njuškala, Snovolovka, Mostovi od šageta/ Zgradotres,

(H)okus-pokus, Giga gami, Flekica i Zumba.

Ono što je važno naglasiti za tu godinu jest da se ostvaruje partnerstvo s Građevinskim i arhitektonskim fakultetom u Osijeku te da se posebice stavlja fokus na proces osmišljavanja radionica koje traju tri dana, a uključuju i prezentaciju istih.

Druge godine, tema zimske škole bila je *Graditelji novih graditelja*. Tu godinu obilježava jasnije određivanje ciljeva projekta koji su usmjereniji struci. Upravo zbog toga, širi se ciljna skupina na vrtićarce, srednjoškolce i studente, ali i skupina predavača koju sada čini više vanjskih suradnika, arhitekata, dizajnera i sl.

I te se godine ostvaruje još jedno partnerstvo, a to je ono s udrugom Dar.

Radionice na kojima se tada moglo sudjelovati bile su: Želim postati arhitekt, Fotoreporter, Hokus-pokus, Sad je važno kako mi je, Kliker, Graditelji „ptičjeg gnijezda“, All stars, Graditeljska bojanka, Naopaki grad, Epika te tad već tradicionalni Zgradotres/ Mostovi od špageta.

Treća godina nosi naziv *Graditeljski vremeplav* kako bi se tematski povezala s obljetnicom 50. godina Graditeljsko-geodetske škole Osijek. Te su godine radionice vodile polaznike kroz povijest, a kao i svake godine bile su raznolike, sadržajne i poučne: 3D print, Dizajniranje i izrada keramičkih pločica, Graditelji Vučedola, Odjel za urbanizam, Sunčana strana ulice, Reljefi u limu kroz povijest i maštu, Matematička radionica, Muzejske priče, Pop-up arhitektura, Zgradotres i Mostovi od špageta i Plešem sa srcem. Sve detalje te zimske škole mogu se pogledati u filmu

koji je objavljen na stranici Zimske kreativne škole (<http://zimskakreativnaskola.com/>).

Kako kuća postaje dom naziv je zimske škole koja se trebala održati 2020. godine, no otkazana je zbog netipičnog tijeka školske godine, no priča će se nastaviti 2021. godine.

Zaključno

Zimska je kreativna škola projekt koji kao polazišnu ideju ima osvještavanje zajednice o očuvanju obrtničkih zanimanja povezivanjem dionika svih obrazovnih razina, osnovnih i srednjih škola, fakulteta, ali i cijele zajednice na području Osijeka i šire. Osim toga, mišljenja smo da je najbolji način učenja onaj koji uključuje praktičan rad, sudjelovanje i aktivnost u samome procesu učenja i stvaranja.

Upravo zato, vodimo se onime što je Komenský napisao pojašnjavajući kako bi učenje trebalo biti: „potpuno praktično, potpuno ugodno te takvo da školovanje učini pravom igrom, to jest dopadljivom predigrom ostatka života.“ Nizom pozitivnih reakcija, velikim odazivom i podrškom svih dionika tijekom godina, sigurni smo da je Zimska kreativna škola Graditelji način mišljenja koje želimo razvijati i dijeliti.

Okusi otpad

Ksenija Kesegi-Krstin, prof. i dipl. knjižničarka

Ugostiteljsko-turistička škola Osijek

Foto: Alta Pavin Banović

Sažetak

Cilj je radionice upoznati sudionike s temom održivog razvoja i mogućnostima provedbe istoga.

Međupredmetna tema Održivi razvoj svojim posebnim doprinosima snažno podupire razvoj svih vrijednosti: znanje o

funkcioniranju i složenosti prirodnih sustava te znanje o posljedicama ljudskih aktivnosti, solidarnosti prema drugim ljudima, odgovornosti prema okolišu te vlastitom i tuđem zdravlju kao i odgovornost prema cjelokupnom životnom okružju i prema budućim generacijama.

Sudionici će kroz niz aktivnosti promišljati o svom odnosu prema hrani i mogućnostima recikliranja hrane. Zadatke

će obavljati u alatima Microsoft forms i Padlet.

Temu održivog razvoja započinjemo recikliranjem hrane jer to aktivnosti koju lako možemo provesti i s učenicima i u svom domaćinstvu.

Ključne riječi: održivi razvoj, recikliranje hrane, međupredmetni sadržaji, IKT

Opis radionice

U školama se tradicionalno u listopadu obilježavaju Dani zahvalnosti za plodove zemlje - Dani kruha, Svjetski dan hrane (16.10.), Svjetski dan jabuke (20.10.), Svjetski dan kuhara (20.10.) i Međunarodni mjesec školskih knjižnica, stoga je listopad idealno vrijeme za provođenje aktivnosti vezanih uz hranu, ekologiju i održivi razvoj.

Održivi je razvoj zasnovan na obrascu proizvodnje i potrošnje koji ne degradira prirodne izvore, štiti okoliš, promovira ravnopravnu raspodjelu dobara svima i smanjuje siromaštvo.

On obuhvaća tri dimenzije – okolišnu, društvenu i ekonomsku, a razvija sljedeće generičke vještine: praktičnost, poduzetnost, inovativnost, kritičko mišljenje i sposobnost rješavanja problema. Upravo su to vještine koje želimo razviti kod učenika.

Odgojno obrazovna očekivanja podijeljena su u tri domene, a to su povezanost, djelovanje i dobrobit.

Povezanost. Potrebno je izgrađivati svijest o povezanosti svega na našem planetu, jer je ona temelj shvaćanja važnosti svjetskih ekosustava i prirodnih resursa kako bismo ostali unutar granica opterećenja i iskorištavanja ekosustava za naše potrebe. Potrebno je osigurati ravnotežu između naših osobnih, regionalnih i nacionalnih identiteta.

Djelovanje. Održivi razvoj ne postoji bez aktivnog odnosa prema samome sebi i svijetu koji nas okružuje. Glavni je cilj osnažiti pojedinca znanjem i vještinama, kako bi bio sposoban reagirati i aktivno djelovati. Ova domena odgovara na pitanje *kako* i razvija praktične vještine, poduzetnost, inovativnost.

Dobrobit, odgovara na pitanje *zašto?* Težnja da svaki čovjek na planetu ima pravo na kvalitetan život, cilj je svake smislene i odgovorne aktivnosti. Ekonomija koja širi dobrobit prihvaća poredak stvari prema kojemu dobit dolazi nakon osiguranja ravnoteže i kvalitete ekosustava. Temu održivog razvoja možemo obrađivati kroz obavezne i izborne predmete (kuharstvo, poznavanje robe i prehrana, politika i gospodarstvo, etika/vjeronauk), na satu razrednika, kao integriranu nas-

tavu, projektni dan, izvanučioničku i terensku nastavu, izvannastavne aktivnosti ili kampanje. Sukladno sadržajima i ciljevima koje želimo postići formiramo odgojno-obrazovna očekivanja.

Temu održivog razvoja možemo povezati i s ostalim međupredmetnim sadržajima: Informacijsko-komunikacijska tehnologija, Osobni i socijalni razvoj, Građanski odgoj, Zdravstveni odgoj i Poduzetništvo.

Kada su se sudionici podijelili u skupine i upoznali s ishodom ai sadržajem radionice u aplikaciji Microsoft forms ispunjavaju anketu o svom odnosu prema hrani (prilog 1.).

Razgovaramo o rezultatima ankete. Sudionici radionice upoznati su sa činjenicama o pretilosti i pothranjenosti, siromaštvu i gospodarskoj nepravdi. Sudionici radionice individualno, zapisujući, daju savjete za smanjenje otpada od hrane u domaćinstvu. Neki od savjeta su:

- Kupovati koliko je potrebno.
- Kupovati sezonsko i lokalno.
- Uzgajati kod kuće.
- Čitati deklaracije na proizvodima.
- Ne stvarati zalihe.
- Kuhati onoliko koliko je potrebno.

- Iskoristiti ono što ostane od skuhane hrane.

Nakon objave rezultata razgovaramo o načinima recikliranja hrane. Sudionici radionice, u grupnom radu, ispunjavaju svoju rubriku u Padlet aplikaciji. Na kraju radionice sudionici su dobili nekoliko recepata za recikliranje hrane (prilog 2.) i popis tema za one koji žele znati/učiniti više (prilog 3.).

Aktivnosti sudionika radionice

1. Sudionici radionice prilikom ulaska u knjižnicu biraju listiće različitih boja i na osnovu njih formiraju skupine.

2. Nakon upoznavanja s temom na pametnom telefonu ili računalu ispunjavaju anketu o svom odnosu prema hrani. Nakon provedene ankete komentiramo rezultate. Anketa je izrađena u Microsoft forms obrascu.

3. Potom su, na priloženom listiću, pisali savjete za smanjenje otpada koje mogu provesti u svom domaćinstvu

4. Nakon obrađene teme sudionici su, kao skupina, u aplikaciji Padlet imali zadatak napisati po dva recepta za recikliranje hrane od: starog kruha, kuhane riže, kuhanog/pečenog mesa, reciklirani kolač, starog voća.

S obzirom da je Padlet alat koji omogućava trenutnu vidljivost svih unosa teksta i fotografija, svi su sudionici mogli u realnom vremenu vidjeti što pišu članovi ostalih skupina.

Metode rada: razgovor, demonstracija, samostalni rad.

Oblici rada: frontalno, individualno, skupno.

Ishodi za polaznike radionice:

Nakon ove radionice polaznici će:

- Održati sat s međupredmetnom temom Održivi razvoj/ recikliranje hrane.
- Kritički promišljati o povezanosti vlastitog načina života s utjecajem na okoliš i ljude.
- U vlastitom životu primijeniti održiva rješenja s ciljem smanjivanja negativnih utjecaja na okoliš i ljude.
- Upotrebljavati različite metode učenja koristeći informacijsko-komunikacijsku tehnologiju.

4. ciklus (1. i 2. razred SŠ)	
Povezanost	odr A.4.3 procjenjuje kako stanje ekosustava utječe na kvalitetu života
Djelovanje	odr B.4.1 djeluje u skladu s načelima održivog razvoja s ciljem zaštite prirode i okoliša
Dobrobit	odr C.4.1. prosuđuje značaj održivoga razvoja za opću dobrobit

5. ciklus (3. i 4. razred SŠ)	
Povezanost	odr A.5.1 kritički promišlja o povezanosti vlastitog načina života s utjecajem na okoliš i ljude
Djelovanje	odr B.5.1 .kritički promišlja o utjecaju našega djelovanja na Zemlju i čovječanstvo
Dobrobit	odr C.5.2. predlaže načine unapređenja osobne i opće dobrobiti

Prilog 1 - Anketa o osobnom odnosu prema hrani

Koliko često jedeš kod kuće sljedeće namirnice?

	S v a k i dan	S v a k i drugi dan	1 - 2 puta tjedno	R i- jetko	Nika- da
Meso i mesne prerađevine					
Povrće					
Voće					
Konzervirana ili smrznuta jela					

- Biraš li hranu ovisno o tome što je sezonsko u našoj zemlji?

Definitivno Ne - Radije NE - Radije DA -Definitivno DA

- Koliko često bacaš neiskorištenu hranu?

Svakodnevno - 2-3 puta tjedno - 1-2 puta mjesečno - Rijetko

- Što radiš s hranom kojoj je istekao rok trajanja?

Odmah bacim - Dajem životinjama - Dio još iskoristim - Postupam na drugi način

- Koji su najčešći razlozi zbog kojih bacaš hranu?

Koristeći ljestvicu od 1 do 4, gdje 1 znači "nikad", a "uvijek", odgovori na pitanje

	1/nikad	2	3	4/uvijek
Pokvari se				
Prođe joj rok trajanja				

Previše se pripremi				
Nitko ju ne voli jesti drugi dan				
Dode do nepritika u kuhanju (prigori, preslano...)				

Što misliš koliko svojim ponašanjem (područje na koje je usmjeren upitnik) utječeš na promjene u svijetu?

- Ne mogu uopće utjecati na promjene u svijetu
- Mogu neznatno utjecati na promjene u svijetu
- Mogu potaknuti male promjene u svijetu
- Mogu snažno utjecati na promjene u svijetu

Prilog 2

Recepti za recikliranje hrane

Kolač od kruha

Stari kruh nareži na kriške
Dodaj jaja, mlijeka, marmelade, maslaca, šećera, cimeta ili vanilije i ruma
Prelij kruh i peci u vodenoj kupelji

Reciklirani kolač

Sve ostatke/okrajke ranijih kolača samelji ili izmrvlj rukama
Dodaj lješnjak, grožđice, rum po ukusu
Zamijesiti s pekmezom da se dobije masa koja se može oblikovati
U duguljasti kalup stavi jedan red keksa umočen u mlijeko, zatim masu od ostataka i prekrij s keksom
Napravi glazuru i/ili posipaj lješnjacima

Hrustavci od riže i mesa

Pirjana ili kuhana riža i kuhano ili pečeno usitnjeno meso
Dodaj jaja, naribanog sira, mliječnog umaka (po želji) i začina
Izmiješaj, oblikuj, paniraj i pohaj

Pogačice od krumpira

Kašiči od krumpira dodaj brašno, jaje i začine
Zamijesi i rastanji
Isprži u ulju

Prilog 3

Za one koji žele znati (učiniti) više

Tema održivog razvoja obuhvaća čitav niz podtema: siromaštvo, hrana, borba protiv gladi, održiva poljoprivreda, voda, sanitarni uvjeti, energija, gospodarski rast, zaposlenost. Moguće je obraditi bilo koju od ovih tema na način koji najbolje odgovara svakoj pojedinoj školi. Smisao ekološkog odgoja jest usvajanje ekoloških životnih navika, odgovornog i poduzetnog pojedinca. kraju radionice navodim nekoliko primjera ekoloških projekata i aktivnosti koje sam provodila u svojoj školi:

- Izbacimo ULJEza iz vode!
- Mi jedemo odgovorno
- Je li pravo vrijeme da se jedu jagode?
- Tko su ljudi iza hrane koju jedem?
- Otkuda dolazi hrana koju jedem?
- Izračunaj svoj ekološki otisak!
- Istraži podatke o recikliranju hrane u RH
- U digitalnom okružju provedi istraživanje o prekomjernom bacanju hrane
- Za manje otpada! (kampanja)

Literatura

1. Eko dan u Ugostiteljsko-turističkoj školi. 2017. Hrvatska radio televizija. Magazin. <https://magazin.hrt.hr/383294/eko-dan-u-osjeckoj-ugostiteljsko-turistickoj-skoli> (pristupljeno 1.10.2019.)
2. Kalkulator ekološkog otisaka. 2019. World Wildlife Fund <https://footprint.wwf.org.uk/#/questionnaire> (pristupljeno 1.10.2019.)
3. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. 2019. Odluka o donošenju kurikuluma međupredmetne teme Održivi razvoj za osnovne i srednje škole u RH. Narodne novine 7/2019.
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_152.html (pristupljeno 1.10.2019.)
4. Mi jedemo odgovorno. 2017. Ugostiteljsko-turistička škola.
<https://www.youtube.com/watch?v=N5AU86lLqhM&t=3s> (pristupljeno 1.10.2019.)
5. Sprječavanje nastanka otpada od hrane prilikom obavljanja turističko-ugostiteljske djelatnosti. 2014. Agencija za zaštitu okoliša. Zagreb. [https://www.komunalac-opatija.hr/assets/sprjecavanje-nastanka-otpada-od-hrane-\(1\).pdf](https://www.komunalac-opatija.hr/assets/sprjecavanje-nastanka-otpada-od-hrane-(1).pdf) (pristupljeno 1.10.2019.)
6. Ugostiteljsko-turistička škola redovito reciklira. 2017. Hrvatska radio televizija. Radio Osijek. <https://radio.hrt.hr/radio-osijek/clanak/ugostiteljsko-turisticka-skola-u-osijeku-redovito-reciklira/143062/> (pristupljeno 1.10.2019.)

Sve tajne pismenosti

Daliborka Pavošević, prof. i dipl. knjižničarka

Elektrotehnička i prometna škola Osijek

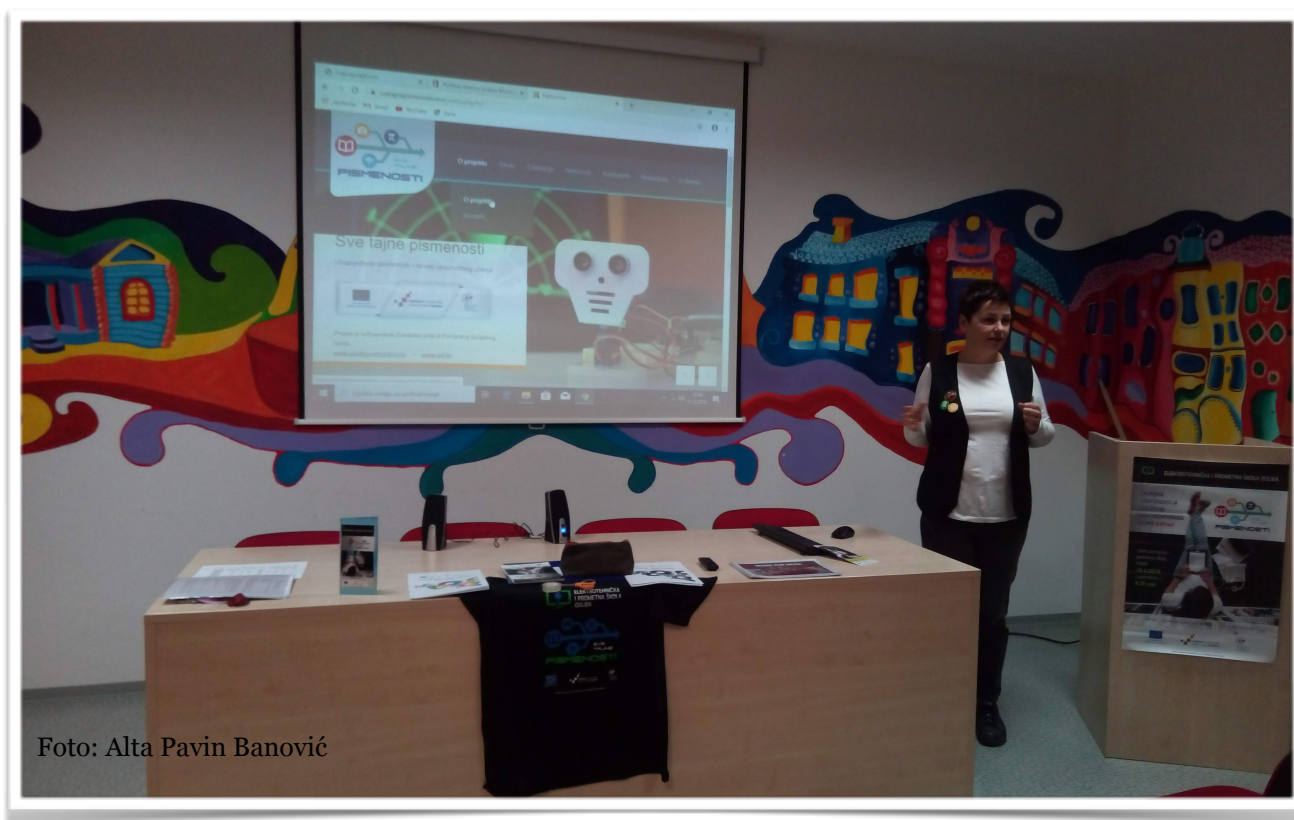

Foto: Alta Pavin Banović

Kako smo otkrivali sve tajne pismenosti: predstavljanje projekta

Čitalačka je pismenost šesti uvjet života, smatra Dinka Juričić u svojem tekstu, govoreći: „Djecu u četvrtom razredu u osnovne škole učimo o kruženju tvari i protoku energije kojima se održava životna zajednica biljaka i životinja na Zemlji. Učimo ih da postoji pet uvjeta života:

voda, zrak, svjetlost, toplina i hrana. Nekako kao da nam je neugodno reći da je i čovjek dio životne zajednice biljaka i životinja. A jest. Međutim, čovjeku osim vode, zraka, svjetlosti, topline i hrane za život i rast treba još i – čitalačka pismenost.“Ne može se reći da Hrvatska ne

razvija strategije razvoja pismenosti; Nacionalnu strategiju poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine Ministarstvo kulture Republike Hrvatske objavilo je 2017., u tijeku je Javni poziv osnovnim i srednjim školama za videonajave knjiga – učeničke radove, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih potiče već 10 godina obilježavanje Međunarodnog dana pismenosti 9. rujna; nacionalne kampanje poput čitanja naglas od najranije dobi Čitaj mi!, projekti za osnovne škole Čitajmo mi, u obitelji svi, Ruksak pun kulture, projekti za osnovne i srednje škole Noć knjige, Tulum s(l)ova, Mjesec hrvatske knjige...

Provođenje strategije na terenu vidljivo je u projektima koje najčešće provode školski knjižničari. Projekti se provode godinama, no ne uključuju svu djecu i učenike na svim obrazovnim razinama. Zato ogroman uloženi trud, stručnost, rad i ljubav pojedinaca može djelovati stihijski i ne donosi rezultate na nacionalnoj razini.

Svake tri godine Hrvatska se uključuje u PISA istraživanje: „PISA (Programme for International Student Assessment), odnosno Međunarodni program za procjenu znanja i vještina učenika, najveće je svjetsko obrazovno istraživanje koje Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) provodi od 1997. godine u zeml-

jama članicama OECD-a i partnerskim zemljama, s ciljem prikupljanja međunarodno usporedivih podataka o znanju i vještinama petnaestogodišnjih učenika. Odabrana je dob od petnaest godina jer u većini zemalja učenici te dobi završavaju obvezno obrazovanje pa se želi ispitati u kojoj su mjeri pripremljeni za uspješno i aktivno sudjelovanje u današnjem društvu.“ Svake tri godine javnost rezultate istraživanja tumači sukladno trenutnoj situaciji u obrazovanju. Što doznajemo o hrvatskim petnaestogodišnjacima ovim istraživanjem?

„PISA definira čitalačku pismenost kao sposobnost razumijevanja, korištenja, promišljanja i angažmana u pisanim tekstovima radi postizanja osobnih ciljeva, razvoja vlastita znanja i potencijala te aktivnog sudjelovanja u društvu.“ Čitalačku pismenost PISA istraživanja vrednuju prema tri dimenzije – obliku teksta (neprekinuti i isprekidani), procesima (sposobnost pristupanja podacima i pronalaženja podataka, razvoja širokog r a z u m i j e v a n j a t e k s t a , njegovog tumačenja te promišljanja o njegovu sadržaju te njegovom obliku i obilježjima) i situacijama u kojima se tekst koristi (osobne, profesionalne ili obrazovne svrhe).

O važnosti razvijanja pismenosti govori se i na web stranici Cjeloživotno učenje.hr: „Pismenost u svim svojim dimenzijama donosi korist pojedincu i društvima, utječe na rast samopouzdanja, osnažuje za individualnu i kolektivnu akciju, oslobađa kreativnost i osposobljava za kritičku refleksiju stvarnosti. Također, političke i kulturne koristi te koristi u područjima poput obrazovanja, ekonomije, očuvanja zdravlja, reprodukcije i ravnopravnosti spolova jasno su vezane uz podizanje razine pismenosti. Pismeno društvo je dinamičko društvo, društvo gdje se aktivno razmjenjuju ideje i vode rasprave.“ Nakon što analiza istraživanja svake tri godine pokaže kako su hrvatske učenice i učenici u dobi od petnaest godina uglavnom u sredini ljestvice u odnosu na ostale europske zemlje, na nacionalnoj se razini ponovno krene djelovati. Škole se uključuju prema vlastitim sklonostima i mogućnostima. Naša je škola već duže vremena uključena u suvremena europska i hrvatska nastojanja za razvijanje pismenosti učenica i učenika - vještina za cjeloživotno učenje. Stoga smo se prijavili na natječaj Europskih strukturnih i investicijskih fondova i uspjeli.

Elektronička i prometna škola Osijek postala je nositeljicom projekta pod nazivom “Sve tajne pismenosti” vrijednog 1.478.246,04 kn (bespovratna sredstva

100%) u natječaju Europskog socijalnog fonda (UP.03.2.03.) Unaprjeđenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja Operativnoga programa “Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.”. Partneri na projektu bili su Elektrotehnička škola - Split i Tehnička škola Sisak. Projekt je usmjeren na razvoj ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje podizanjem razine informacijske pismenosti učenika osnovnih i srednjih škola. Partnerske su škole projektom ojačale kapacitete 120 odgojno-obrazovnih djelatnika u trima strukovnim školama za kreiranje inovativnih interdisciplinarnih kurikula. Učenici su unaprjeđivali čitalačku, medijsku, digitalnu, matematičku i prirodoslovnu pismenost uključivanjem u nove izvannastavne aktivnosti: “Pismenost - ključ uspjeha”, “Digitalni laboratorij” i “Kino klub NaPravI” i osposobljavali se za učinkovito pronalaženje, kritičko vrednovanje i korištenje informacija te za izradu multimedijskih sadržaja.

U sklopu projekta održane su brojne edukacije za nastavno osoblje triju škola. Edukacija Metodologija ishoda učenja održana je za četrdeset nastavnica i nastavnika u sve tri škole – Osijek, Split i Sisak. Edukacijom Kako primijeniti IKT za postizanje unaprjeđenja pismenosti trideset nastavnica i nastavnika iz tri škole u Splitu triju škola bavili su se digitalnom

pismenošću i korištenjem IKT u nastavi, upoznavanjem novih metoda za rad u nastavi poput obrnute učionice i metode 270 stupnjeva. Usvajali su nove alate za komunikaciju i kolaboraciju, sustave za upravljanje učenjem i razredom te vještine izrađivanja i korištenja kvizova i računalnih igara u nastavi.

Informacijsko-komunikacijske tehnologije u nastavi dijele se na alate za informiranje, situacijske alate, alate za konstrukciju i komunikacijske alate. Neki su od njih E-laboratorij, obrnuta učionica, metoda 270° (vršnjačko poučavanje) u kojoj se u poučavanju naglasak stavlja na učenicima kao kreativnim i inovativnim proizvođačima sadržaja, tehnika paralelnog mišljenja, poznata kao „Šest šešira“. Među alatima za komunikaciju i kolaboraciju, nastavnici su imali priliku upoznati alate Popplet, Padlet, Tricider, Edmodo, Schoology, ClassDojo. Računalne igre i kvizovi koriste se već neko vrijeme kao metode i alati učenja. Učenici ovakvim načinom rada postaju aktivni sudionici nastavnog procesa, a često i sami kreiraju nove sadržaje. Na ovoj se edukaciji učilo kako izraditi nastavne sadržaje u alatima Kahoot, PurposeGames, Mentimeter koji su zanimljivi upravo zbog mogućnosti da učenici budu ti koji će samostalno kreirati nove nastavne sadržaje za sebe i druge.

Treća edukacija Sve tajne pismenosti održana je za šezdeset nastavnika i nastavnika iz triju škola u Termama Jezerčica. Njezin je cilj bio kreirati, razviti, implementirati i unaprijediti inovativne interdisciplinarne kurikule usmjerene na pet vrsta pismenosti i stvarati digitalne repozitorije putem suradničke platforme. Voditeljica edukacije bila je Dinka Juričić, savjetnica za cjeloživotno obrazovanje, stručnjakinja u područjima poput uspješne komunikacije, novih medija, motiviranja učenika, osobnog razvoja i novih didaktičkih modela poučavanja.

Nastavnice i nastavnici bavili su se novim definicijama pismenosti i novom ulogom čitanja, hackatonskim pristupom, strategijama čitanja i malim tečajem brzoga čitanja; upoznavali se s nekritičkim mišljenjem, nepismenošću i njezinim posljedicama, analizirali kritičko mišljenje kao alat za preživljavanje i alat za učenje, učili kako predstaviti ideju, ali i kako prepoznati indeks magle i mlaćenja prazne slame u tekstu te planirali ishoda i učeničke aktivnosti te sastavljali nacrt budućih kurikula.

Nakon provedenog projekta, zajedno sa svim izrađenim nastavnim sadržajima, materijali i kurikuli za izvannastavne aktivnosti mogu se preuzeti sa stranice projekta <http://svetajnepismenosti.com/in->

dex.php/hr/ i koristiti u školama diljem Hrvatske.

U Sisku se održala četvrta edukacija za nastavno osoblje pod nazivom Kako organizirati istraživačku i projektnu nastavu na kojoj je sudjelovalo 20 nastavnica i nastavnika. Projekte će uz izvannastavne aktivnosti provoditi i u svakodnevnoj nastavi koju unaprjeđuju u skladu s izazovima suvremenog školstva.

Sljedeće edukacijsko odredište bio je Helsinki. Na studijskom putovanju u Finsku 15 nastavnica i nastavnika iz triju škola istraživali su Digitalne kompetencije za digitalne generacije. Uz edukacije, škole su dobile i vrijednu opremu koju će koristiti u provedbi izvannastavnih aktivnosti i svakodnevnoj nastavi. Opremili smo računalnu učionicu računalima, proširili i opremili školsku knjižnicu novim namještajem i prijenosnim računalima i nabavili grafičke tablete i kameru.

Projekt je službeno završio trodnevnom manifestacijom kojoj je cilj bio pokazati sve naučeno i primijenjeno. Bila je to završna konferencija i Festival dokumentarnog filma NaPravI. Predstavili smo rezultate projekta različitim aktivnostima. Prvi dan festivala učenice, učenici, nastavnice i nastavnici triju škola uključenih u projekt sudjelovali su u različitim aktivnostima koje su sami osmislili, izradili i

proveli. Podijeljeni u četiri skupine, naizmjenično su se uključivali u aktivnosti tako da su svi imali sudjelovati u radionicama i igrama svojih kolegica i kolega. Osmislili su sljedeće aktivnosti: interaktivni Escape room, interaktivnu igru Složi riječi na glagoljici, radionicu Blackout poezije i radionicu crtanja na grafičkim tabletima. Nastavnice i nastavnici sudjelovali su u edukaciji o izradi multimedijских sadržaja.

Drugi je dan održana završna konferencija i Festival dokumentarnog filma NaPravI otvoren za javnost. Program je bio bogat i prepun aktivnosti za sve sudionike projekta i brojne goste. Započeo je kazališnom predstavom *Suđenje Rodionu Raskolnikovu* koju su pripremili i izveli članovi aktivnosti Pismenost - ključ uspjeha iz Tehničke škole Sisak. Nakon toga predstavljani su izabrani edukacijski filmovi i drugi multimedijски materijali članova aktivnosti kino klub NaPravI i Digitalni laboratorij svih triju škola. Održali smo i predstavljanje Zbornika o hrabrim ženama Splita i predstavljanje nastave izbornih lektira – rezultat rada aktivnosti Pismenost - ključ uspjeha, Split.

Književnu tribinu *Kako će čitanje i pisanje spasiti svijet od izumiranja?* održale su kolegica i književnica Marija Rakić Mimica, prof. iz Splita i Osječanka, književnica

Ivana Šojat a pripremili zajedno članovi aktivnost Pismenost - ključ uspjeha iz Splita i Osijeka. Za kraj predstavljanja prikazan je film Satir iliti divji čovik - povratak članova aktivnosti Pismenost - ključ uspjeha, Osijek. Cilje je ovih aktivnosti bio potaknuti razvijanje kreativnog i kritičkog mišljenja.

Festival je ponudio i izložbeni dio. Prikazane su sljedeće izložbe: Hrvatska baština u korak s novom tehnologijom - izložba predmeta printanih na 3D printeru - priredili su je članovi Digitalnog laboratorija Sisak; Izložba Arduino projekata - članovi aktivnosti Digitalnog laboratorij Osijek i Sisak; na LED displayu kontinuirano se prikazivala projekcija filmova kino kluba NaPravI i Digitalnog laboratorija, Osijek. Gosti su imali priliku pogledati i Izložbu stripova i umnih mapa - aktivnosti kino kluba NaPravI, Osijek, Izložbu 3D printani materijali za učenje matematike - aktivnost Digitalnog laboratorija, Osijek.

Održane su i radionice za učenike/ce gostujućih škola: Izrada crteža pomoću grafičkih tableta; Igra Sastavi riječ na glagoljici; Radionica Blackout poezije; Escape room.

Nakon predstavljanja aktivnosti festivala održana je završna konferencija na kojoj su predstavljeni ishodi projekta i prikazan

film o provedbi aktivnosti tijekom projekta. Sudionici festivala sa sobom su ponijeli majice, vrećice, blokove i kemijske olovke s logom projekta, a na usb – štapiću snimljen je materijal kurikula i priručnika za izvannastavne aktivnosti koje smo provodili. Sve je aktivnosti moguće pogledati na stranici projekta <https://svetajnepismenosti.com/index.php/hr/>.

Projekt traje i dalje. Održavamo izvannastavne aktivnosti i nastavljamo se suočavati s izazovima suvremenog poučavanja razvijajući vještine učenja za budućnost, naglašavajući važnost cjeloživotnog učenja vještina pismenosti. Školskoj knjižnici ostaje proširen i suvremeno uređen prostor u kojem se nastavlja provoditi izvannastavna aktivnost Pismenost – ključ uspjeha, educirana i motivirana školska knjižničarka i brojne nove mogućnosti kako bi s novim generacijama razvijali čitalačku pismenost i unaprjeđivali je u čitateljsku sposobnost.

Literatura

1. Čitalačka pismenost – šesti uvjet života. URL. <https://www.skolskiportal.hr/kolumne/kako-motivirati-ucenike/citalacka-pismenost-sesti-uvjet-zivota/> (pristupljeno 9. prosinca 2019.)
2. Rezultati OECD-ova istraživanja PISA 2015. URL. <https://www.ncvvo.hr/ob->

- java-rezultata-oecd-ova-medunarodno-ga-istrazivanja-pisa-2015/ (pristupljeno 9. prosinca 2019.)
3. Čitalačka pismenost. URL. <https://pisa.ncvvo.hr/citalacka-pismenost/> (pristupljeno 9. prosinca 2019.)
 4. PISA (2009) *Čitalačke kompetencije za život*. Zagreb
 5. Međunarodni dan pismenosti. URL: <http://www.cjelozivotno-ucenje.hr/međunarodni-dan-pismenosti/> (pristupljeno 9. prosinca 2019.)
 6. Peti Stantić, Anita. 2019. *Čitanjem do (spo)razumijevanja: Od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti*. Ljevak. Zagreb.

Časopisi za promociju stručnog rada školskih knjižničara u Republici Hrvatskoj - Informacijska pismenost

Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibl.

Medicinska škola Osijek

Časopisi za promociju stručnog rada školskih knjižničara u Republici Hrvatskoj

Informacijska pismenost

Županijski stručni skup stručnih suradnika knjižničara srednjih škola
Osječko-baranjske županije

Medicinska škola Osijek, 13. prosinca 2019.

Predavanje: Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibl.
Medicinska škola Osijek

Sažetak

Pojmovi pismo, pismenost i informacije su se tijekom vremena sintetizirale te je nastao novi pojam informacijska pismenost. U 21. stoljeću stručni suradnik školski knjižničar osobno razvija kompetenciju informacijske pismenosti.

U odgojno-obrazovnom procesu knjižničar planira i realizira brojne prigodne

aktivnosti sa zadanim odgojno-obrazovnim ciljevima u korelaciji predmetnih kurikula i sedam međupredmetnih tema. Neophodno je realizirane aktivnosti učiniti vidljivim javnosti objavljivanjem stručnih članaka, vijesti, fotovijesti, prikaza, izvještaja na mrežnim stranicama i časopisima u kojima se promovira školsko knjižničarstvo.

Ključne riječi:

informacija, pismenost, kompetencije, časopisi, školska knjižnica

Uvod

Pojmovi informacija, pismenost, kompetencije, predmetne korelacije, međupredmetne teme, školska reforma, Škola za život, školska knjižnica, konstantno se ponavljaju u radu stručnog suradnika knjižničara u odgojno-obrazovnom procesu osnovnih i srednjih škola. Vrijeme u kojem rastemo, odgajamo, radimo i živimo mijenja se velikom brzinom i zahtijeva od nas brzo prilagođavanje. Razvojem informatičke i informacijsko-komunikacijske tehnologije pismenost je evoluirala od temeljnih vještina čitanja i pisanja. Generacije učenika koje danas obrazujemo pripadaju milenijskoj i alfa generaciji rođenoj s visoko razvijenim tehnologijama koje su im u velikoj mjeri svakodnevno dostupne. To su generacije koje nužno moraju razvijati kompetencije informacijske pismenosti korištenjem informatičke tehnologije. Važno je biti informacijski pismen kako bismo znali prepoznati vrijednost i kvalitetu informacije. Neophodno je informacije koje nastaju u školskim knjižnicama promovirati u stručnim člancima, vijestima, foto vijestima i objavljivati

na mrežnim stranicama škole, školske knjižnice i obrazovnim portalima kao i časopisima u kojima se promovira školsko knjižničarstvo i knjižničarska struka.

I. Informacijska pismenost

U *Rječniku stranih riječi* nalazimo da pojam **informacija** potječe od latinskoga glagola *informare* što znači dati oblik, oblikovati, predočiti, a u prijevodu znači uputa, obavijest, obavještenje, saopćenje o toku radova ili o nečijoj djelatnosti; podatak o nečemu.

U *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* pojam informacija je objašnjen kao: obavijest o činjenicama, izvještaj o čemu; novost koju prenosi koja izvjestiteljska agencija, radio ili televizija, podatak; ali može biti i rezultat obrade podataka kao i podaci u bilo kojem stupnju obrade podataka.

U *Velikom rječniku* pojam **pismenost** je objašnjen kao poznavanje slova, vještine čitanja i pisanja; vještina stvaranja teksta, vještina pravilnog i smislenog pisanja. Stoga je pismena osoba ona koja zna čitati i pisati; zna sadržajno i potkrijepljeno pravilno pisati i govoriti. U *Enciklopediji* pojam pismenosti je višeznačan i mijenja se u skladu s informacijskim formama koje nameće razina tehnološkog i civilizacijskog razvoja društva.

Sintezom pojmova informacija i pismenost dobivamo novi pojam - informacijska pismenost. Taj pojam je 1974. prvi upotrijebio Paul G. Zurkowski. Tumačenje prema njemu, informacijski pismena osoba je ona koja je usvojila tehnike i vještine korištenja različitih informacijskih alata u oblikovanju informacija.

Proglas Američkog književnog društva (American Library Association – ALA) 1989. donosi definiciju pojma informacijski pismena osoba. To je osoba koja je naučila kako učiti i razumije kako je znanje organizirano, kako pronaći i koristiti informacije.

C. Doyle naglašava da „informacijski pismen pojedinac prepoznaje informacijsku potrebu, uspješno iskazuje pitanja na temelju informacijske potrebe, prepoznaje potencijalne izvore informacija, razvija uspješne strategije pretraživanja, pristupa informacijama, vrednuje ih i organizira te se kritički koristi informacijom pr. rješavanju problema.“

II. Pismenosti 21. stoljeća

Suvremeno informacijsko doba je brzim razvojem tehnologije utjecalo na stvaranje različitih oblika pismenosti. Čovjek 21. stoljeća mora poznavati različite vrste pismenosti. Sadržaji pismenosti u

hrvatskim školama proširuju se uvođenjem međupredmetnih tema. U školskom predmetnom kurikulumu razlikujemo sedam vrsta pismenosti koje se međusobno isprepliću u planiranju odgojno-obrazovnih ishoda. Razlikujemo pismenosti koje se odnose na sadržaj: Zdravlje, Građanski odgoj i obrazovanje, Poduzetništvo, Održivi razvoj, Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija, Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj. Ali također razlikujemo pismenost kao predškolsku, osnovnoškolsku i srednjoškolsku, pa govorimo i o znanstvenoj i akademskoj pismenosti.

Pismenost je tijekom prošloga stoljeća podrazumijevala vještine čitanja, pisanja i računanja, međutim danas u 21. stoljeću pismenost dobiva obilježja transpismenosti. Današnji oblici i vrste pismenosti uključuje različita znanja i mnogostruke vještine korištenja suvremenih medija i informatičkih tehnologija.

Knjižničar najčešće radi s informacijskom, komunikacijskom i medijskom pismenosti koje ugrađuje u odgojno-obrazovne ishode i postignuća u radu s učenicima.

Učenik je aktivno uključen u proces učenja jer je svjestan informacijske potrebe, prepoznaje informaciju kojom rješava problem, traži potrebnu informaciju, vrednuje ju, organizira i učinkovito koristi.

Sve je to opisano u Standardima informacijske pismenosti u primarnom i sekundarnom obrazovanju u izdanju Američkog udruženja školskih knjižničara^{1989.}:

- Standard informacijske pismenosti podrazumijeva učinkovito pristupanje informaciji, kritički i kompetentno vrednovanje informacije te njeno točno i kreativno korištenje.
- Standard samostalnog učenja odnosi se na traženje informacije koja ispunjava osobne interese, uvažavanje literature i drugih kreativnih iskaza informacija, težnju k izvrsnosti u pronalaženju informacija i stvaranju znanja.
- Standard društvene odgovornosti podrazumijeva prepoznavanje važnosti informacija u demokratskom društvu, etički odnos prema informacijama i informacijskoj tehnologiji, rad u skupinama u svrhu pronalaska i generiranja informacija.

Webber i Johnston informacijsku pismenost povezuju s obrazovnim ali i općedruštvenim kontekstom: „Informacijsko opismenjavanje sastoji se od usvajanja primjerenog informacijskog ponašanja u svrhu dolaženja do one informacije koja će zadovoljiti informacijsku potrebu, i to bez obzira na medij, a uključuje i kritičku osviještenost o važnosti mudrog i etičkog korištenja informacija. Važno je da informa-

cijska pismenost ne bude reducirana na knjižnične ili računalne vještine, već poimana kao odgovor na kulturni, društveni i ekonomski razvoj informacijskog društva.“

III. Kompetencije

Odgojno-obrazovno područje rada stručnih suradnika knjižničara je prilika za pružanje informacija koje samostalno oblikujemo i kreativno stvaramo na temelju različitih prigodnih izvannastavnih, izvanškolskih aktivnosti i projekata koje provodimo tijekom nastavne godine. Sve rezultate rada i aktivnosti nastalih u okružju školske knjižnice potrebno je predstaviti javnosti u pisanom obliku kao vijest, sažetak, sastav, esej, referat, prezentacija, prikazni poster, plakat, izložbu i slično. Sadržaj se može objaviti u tekstulnom obliku, fotografijama, prikazati u digitalnim alatima poput Powtoon, MovieMaker, Sway-u i slično. To će doprinijeti uvažavanju stručnost i vrijednost rada školskih knjižničara koji razvijaju svoje kompetencije neovisno o Školi za život i prethodnim školskim reformama.

Pojam kompetencija je u *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* objašnjen kao djelokrug prava odlučivanja jedne ustanove ili osobe; mjerodavnost, nadležnost; priznata

stručnost, sposobnost kojom tko raspolaze; znanje koje govornik ima o jezičnom sustavu vlastitoga jezika.

Vrste kompetencija o kojima danas govorimo su: digitalna, učiti kako učiti, komunikacija na materinjem jeziku, komunikacija na stranom jeziku, matematička i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji, socijalna i građanska, inicijativnost i poduzetnost, kulturna svijest i izražavanje.

Sve navedene kompetencije stručni suradnici školski knjižničari poznaju i promoviraju dugi niz godina i nastaviti će ih promovirati kroz obrazovne ishode sedam međupredmetnih tema.

IV. Informacijska pismenost na radnom mjestu

Izvješće američkoga Ministarstva rada 1991. (SCANS Report) je dokument u kojemu se povezuje informacijska pismenost i radno mjesto. U dokumentu se nabraja pet kompetencija i tri skupine temeljnih sposobnosti koje omogućuju uspješan prijelaz iz formalnog odgojno-obrazovnoga perioda čovjeka u period zasnivanja radnog odnosa i početak rada. Te su kompetencije neophodne tijekom obrazovanja i profesionalnoga razvoja kao i permanentnog cjeloživotnog usavršavanja:

1. prepoznati informacijske potrebe, pristupati informacijama i napraviti evaluaciju informacija
2. organizirati i obraditi u pisanom obliku (papirnato ili e-papir)
3. izabirati i analizirati informacije te objaviti rezultate u usmenom, pisanom, grafičkom, slikovnom i multimedijском obliku
4. koristiti računala u svrhu pronalaska, odabira informacije te organiziranja, analiziranja i objavljivanja.

V. Časopisi za promociju informacijske pismenosti stručnog rada školskih knjižničara

Deset je časopisa na području Republike Hrvatske koje želim predstaviti i koje smatram relevantnima za objavljivanje stručnih članaka, vijesti, izvještaja i sličnih oblika prikaza aktivnosti stručnih suradnika knjižničara osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj.

• Vjesnik bibliotekara Hrvatske

Vjesnik bibliotekara Hrvatske izdaje do dva puta godišnje Hrvatsko knjižničarsko društvo. Časopis objavljuje znanstvene i stručne članke, referate, priopćenja sa skupova, godišnji pregled događanja u knjižničarstvu, aktivnosti HKD, vijesti,

nekrologe, ocjene i prikaze novih stručnih izdanja u knjižničarstvu i slično. Glavna i odgovorna urednica je Kornelija Petr Balog.

Na mrežnoj stranici *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* objavljene su smjernice za predaju tekstova. Rukopisi stručnih i znanstvenih članaka predaju se kroz elektronički sustav za predaju radova uz ime i prezime, stručno zvanje i službenu adresu, adresu elektroničke pošte, sažetak od 200 do 300 riječi na hrvatskom i engleskom jeziku koji mora sadržavati od 4 do 7 elemenata: cilj, pristup, metodologija i dizajn; rezultate; ograničenja; praktična primjena; društveni značaj; originalnost i vrijednost; zatim do pet ključnih riječi poredanih abecedno i odvojenih zarezmom na hrvatskom i engleskom jeziku kao i naslov rada na hrvatskom i engleskom jeziku. Tekst članka treba sadržati od 4 000 do 7 000 riječi i potrebno ga je urediti: numeriranje poglavlja arapskim brojevima; slike i tablice unutar teksta trebaju biti numerirane redoslijedom pojavljivanja i opisane; opisi tablica su iznad tablice, a opisi slika trebaju biti ispod slike. Poštivati pravila citiranja unutar teksta i ispod teksta kao fusnote. Popis literature navodi se na kraju članka. Znanstvene i stručne radove recenziraju dva stručnjaka.

Prihvaćeni radovi će biti javno dostupni u elektroničkom obliku na mrežnim stranicama Hrvatskog knjižničarskog društva i Hrčka.

Autor je obvezatan poslati "Izjavu o autorstvu i autorskim pravima" prema Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 167/03) čime jamči originalnost rukopisa i poštivanja pravila znanstvene metodologije citiranja korištenih izvora i navoda.

• Glasilo HKD Novosti

Glasilo HKD Novosti izdaje Hrvatsko knjižničarsko društvo u Zagrebu. Časopis izlazi do četiri puta godišnje od 1994., a od 2001. izlazi samo u elektroničkom obliku i donosi najnovije informacije iz knjižničarstva. Rubrike su intervjui, izvješća o sastancima, pregled događanja iz regionalnih društava, vijesti o međunarodnim događanjima IFLA, EBLIDA, pregled događanja iz hrvatskih knjižnica. Glavna urednica je Sanja Brbora.

Moto uredništva *HKD Novosti* jest informirati, educirati, povezivati, a objavljuju se stručni članci sa zadanom temom broja kao i prilozi, foto-vijesti, najave, izvještajni tekstovi. Obrada teme treba biti razrađena u jednoj do četiri kartice teksta. Prilozi trebaju biti sažeti i informativnog karaktera s opisanim ciljem i predmetom

izvještavanja. Šalju se kao word dokument s tekстом do pola kartice (900 znakova s prazninama) s poveznicama na izvore iz kojih se može doznati nešto više o predmetnom događaju ili aktivnosti. Foto-vijest čini pola kartice teksta i fotografije. Najave su tekstovi do pola kartice s poveznicama na izvore gdje su objavljeni svi detalji događanja. Izvještajni su tekstovi od 1 do 3 kartice (najviše 5 400 znakova s prazninama).

Ispod teksta napisati: ime i prezime autora, e-adresu, ustanovu gdje je zaposlen, zanimanje.

Rok za predaju tekstova je dva tjedna prije izlaska sljedećega broja, a tekstovi se šalju elektroničkom poštom.

• **Glas@NSK.hr: časopis Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu**

Glas@NSK.hr je časopis koji izdaje Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Glavna urednica je Nela Marasović, a izlazi jednom godišnje. Časopis promiče djelatnosti Knjižnice središnje hrvatske knjižnice i središnje knjižnice Sveučilišta u Zagrebu koja je jedna od najvažnijih hrvatskih kulturnih ustanova.

Časopis u svojim rubrikama objavljuje stručne priloge i novosti o djelatnostima i uslugama Knjižnice, međunarodnoj suradnji, projektima, izložbama, digital-

izaciji knjižničnih zbiraka i sadržaja, razvoju knjižničnih e-usluga te ostalih programa važnih za kvalitetan i napredan rad suvremene knjižnice. Također je cilj objavljivanje tekstova iz područja knjižničarstva, informacijskih znanosti i hrvatske nacionalne kulturne i znanstvene baštine. Članci se objavljuju na hrvatskom i na engleskom jeziku.

• **Novi uvez, glasilo Zagrebačkog knjižničarskoga društva**

Novi uvez je Glasilo Zagrebačkoga knjižničarskoga društva koje izlazi sedamnaest godina. Glavna i odgovorna urednica je Alka Stropnik, a urednica je Ivana Čadovska.

• **Knjižničarstvo, Glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema**

Knjižničarstvo izdaje Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema sa sjedištem u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici u Osijeku. Glasnik objavljuje originalne stručne i znanstvene članke iz područja informacijskih znanosti koje podrazumijevaju informacijske sustave i informatologiju, komunikologiju, knjižničarstvo, muzeologiju, arhivistiku, leksikografiju i enciklopedistiku i teme iz područja kulture. Časopis izlazi dva puta godišnje, a glavna urednica je Merien Hadrović. Časopis čine stručno-

znanstvena i obavijesna cjelina. Stručno-znanstvena cjelina uključuje stručne članke s iskustvima, istraživanjima, programima i projektima iz drugih sredina. Rubrike časopisa su: Predgovor urednika, Članci, O slavonsko-baranjskim knjižnicama, Vijesti iz knjižnica, Ocjene i prikazi, Osobne vijesti. Kategoriju članka predlažu recenzenti, a konačnu odluku donosi Uredništvo: je li članak Izvorni znanstveni članak, Prethodno priopćenje ili znanstvena bilješka, Pregledni članak, Stručni članak, Stručni prikaz i drugo.

Objavljivanje članka zahtjeva poštivanje pravila o pisanju članaka: maksimalna dužina rada treba biti jedan autorski arak (do 28.800 slovnih znakova), pisan fontom Times New Roman, veličine 12 točaka, proreda 1.5, obostranog poravnjanja; naslove i podnaslove istaknuti podebljanjem; brojučano označiti stranice; na početku rada navesti naslov na hrvatskom i engleskom jeziku, ime i prezime autora, adresu elektroničke pošte autora, ustanovu zaposlenja i zvanje/položaj autora; sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku (oko 200 riječi) te ključne riječi na hrvatskom i engleskom jeziku; bibliografija se navodi na kraju rada, a bilješke i navodi na dnu stranice. Ilustracije se predaju odvojeno u formatu JPG ili TIFF. Autor mora dati pismenu izjavu o pravu objavljivanja ilustracija.

Časopis izlazi 22 godine, a u posljednjem broju dva su članka kolegica iz našeg Vijeća s temom sa 3. okruglog stola Zavičajni fondovi i zbirke u knjižnicama panonskog prostora: mjesta susreta i suradnje:

- Galic, Sanja. *Zavičajna zbirka III. gimnazije Osijek u školskim projektima i nastavi povijesti*. str. 127.-140.
- Kesegi Krstin, Ksenija. *Zavičajna zbirka kao promotor kulturnog turizma*. str. 141.-154.

• **Libellarium**

Libellarium je časopis za istraživanje pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova koje izdaje Odsjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Sveučilište u Zadru. Glavni urednik je Zoran Velagić. Časopis ima otvoreni pristup objavljenim sadržajima i izlazi dva puta godišnje, a članci se objavljuju na hrvatskom, engleskom jeziku i drugim jezicima. Svi objavljeni članci prolaze postupak recenzije.

• **Svezak, Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja**

Svezak je stručni časopis koji objavljuje članke, stručne radove, informacije, prikaze i obavijesti iz područja knjižničarstva, informacijskih znanosti ili

kulture općenito tj događanja u Društvu knjižničara Bilogore, Podravine i Klaničkog prigorja. Časopis izlazi jednom godišnje, a glavna urednica je Vinka Jelić-Balta.

• Informatologia

Informatologia je znanstveno-stručni časopis koji objavljuje znanstvene i stručne radove iz područja društvenih i humanističkih znanosti, posebno znanstveno polje informacijskih i komunikacijskih znanosti. Izlazi trideset godina dva puta godišnje u četiri sveska na hrvatskom, njemačkom ili engleskom jeziku. Članci su recenzirani i slobodno dostupni na Hrčku od 13. veljače 2007. Korisnici smiju čitati, preuzimati, kopirati, distribuirati, tiskati, pretraživati ili stavljati poveznice na materijal te mijenjati, preoblikovati i prerađivati materijale. Dozvoljeno ih je pohranjivati u institucijske i tematske repozitorije s poveznicom na mrežnu stranicu Hrčak.

Autor uz prijavu članka objavljuje svoje ime i prezime, znanstveno ili nastavno zvanje, elektroničku poštu, naziv institucije i kratak životopis kao i Izjavu da članak nije prethodno objavljivan; ime i prezime lektora članka na engleskom, njemačkom ili hrvatskom jeziku.

Također se objavljuje sažetak od 200 do 300 riječi i tri do šest ključnih riječi na

hrvatskom, engleskom ili njemačkom jeziku. Tekstove za tablice, slike i slične priloge treba ispisati na posebnom listu ili dokumentu na cd-u, a autor treba označiti u radu mjesto gdje dolazi tablica, slika ili drugi prilog. Fotografije trebaju biti oštre i dovoljno kontrastne. Bibliografske bilješke se pišu na kraju teksta, označene arapskim brojevima unutar kosih zagrada onim redoslijedom kojim se pojavljuju u tekstu. Literatura treba sadržavati popis svih djela koja je autor proučio pišući svoj rad, a prilaže se iza bilješki.

Autor predlaže znanstvenu kategorizaciju članka uz obvezne dvije stručne recenzije (po osobnom izboru) koje potvrđuju prijedlog predložene znanstvene kategorizacije od strane autora. Uredništvo provodi postupak recenziranja svakog rada, a recenzenti nisu članovi Uredničkog odbora.

• Život i škola

Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanje izdaje Fakultet za odgoj i obrazovanje Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Časopis je multidisciplinaran s međunarodnim uredništvom, a objavljuje znanstvene i stručne radove, prikaze knjiga i tema iz područja društvenih znanosti. Glavna urednica je Anđelka Peko, a časopis izlazi dva puta godišnje od 1952.

Članci se šalju u formatu Microsoft Word ili OpenOffice dokument, lektorirani na hrvatskom, engleskom ili njemačkom jeziku. Članci se kategoriziraju kao znanstveni i stručni. Kategoriju članka predlaže autor, a konačnu odluku donosi uredništvo na prijedlog recenzenata. Članak sadržava sažetak od 150 do 200 riječi, abecednim redom nabrojane ključne riječi od 5 do 7 na engleskom i njemačkom jeziku. Opseg članka uz bibliografiju treba biti napisan na najviše 25 kartica teksta, a kartice teksta iznosi 1800 znakova s prazninama. Grafički prilozi su crno-bijeli zbog načina tiskanja časopisa i svi su numerirani i opisani. Nazivi tablica se pišu iznad, a nazivi slika ispod priloga. U časopisu se koristi APA standard citiranja i navođenja bibliografskih izvora navedenih u tekstu. Popis literature treba sadržavati samo korištene izvore u članku.

• Školske novine

Školske novine izlaze sedamdeset godina, a aktualna urednica je Irena Kustura. Časopis izlazi dva puta mjesečno (24 broja godišnje). Za objavljivanje članka u Školskim novinama potrebno je ispuniti obrazac s rubrikama koji se nalazi na mrežnoj stranici Školskih novina. Članak je moguće poslati kao pridruženu datoteku u formatima .doc, .txt PDF.

U broju 32. (3159.) od 29. listopada 2019. objavljeni su članci kojima se promovira stručni rad školskih knjižničara:

- Buljan, I. *Knjige u ritmu čitanja*, Mjesec hrvatske knjige. 23. str.
- Renić, Zorka. *Gdje prošlost susreće budućnost, njegovanje kulturne baštine kroz program školske knjižnice*. 27.str.
- Pelko, Danica. *Učenička niska od jezičnih koralja*. 29. str.

Zaključak

Stručni suradnik knjižničar u školi sudjeluje u neposrednom odgojno-obrazovnom radu s učenicima. Brojne su izvannastavne aktivnosti koje se planiraju i realiziraju u školskoj knjižnici. Sve su aktivnosti planirane u kurikulumu školske knjižnice koji je dio školskoga kurikuluma. Knjižničari u velikoj mjeri sudjeluju s učenicima u brojnim kulturnim aktivnostima koji se provode u prigodno vrijeme.

Stručni suradnik knjižničar osobno mora poznavati vrijednost i kvalitetu informacije kako bi mogao informacijski opismenjivati svoje učenike. U 21. stoljeću milenijске generacije učenika i alfa generacije koje nam dolaze zahtijevaju od knjižničara dobro razvijene kompetencije kojima raspolaže kako bi bio spreman uključiti

učenike u sve vrste pismenosti. Sve aktivnosti je potrebno objaviti na mrežnoj stranici škole, školske knjižnice, društvenim mrežama, ali je također važno objavljivati stručne i znanstvene članke u časopisima u kojima se promiču odgoj i obrazovanje, školsko knjižničarstvo i knjižničarska struka.

Literatura

1. Anić, Vladimir. 2003. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Novi Liber. Zagreb.
2. *Glas@NSK.hr: časopis Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu*. Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb. Zagreb. URL. <http://www.nsk.hr/glas-nsk/> (pristupljeno 9.11.2019.)
3. *Glasilo HKD Novosti*. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb. Zagreb. URL <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/> (pristupljeno 9.11.2019.)
4. *Informatologia*. Hrvatsko komunikološko društvo. Zagreb. URL. <https://hrcak.srce.hr/informatologia> (pristupljeno 9.11.2019.)
5. Kelly, J. 2013. Paul G. Zurkowski and information literacy: On his trip to the first European Conference on Information Literacy (ECIL). *Journal od Information Literacy*, 7(2), pp. 163-167. URL <http://dx.doi.org/10.11645/7.2.1867> (pristupljeno 12.11.2019.)
6. Klaić, Bratoljub. 1990. *Rječnik stranih riječi, tuđice i posuđenice*. Nakladni zavod MH. Zagreb.
7. *Knjižničarstvo, Glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema*. Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek – GISKO. Osijek. URL. www.knjiznicarstvo.com.hr (pristupljeno 9.11.2019.)
8. *Libellarium: časopis za istraživanje pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova*. Filozofski fakultet u Osijeku, Sveučilište u Zadru. Osijek, Zadar. URL. <https://hrcak.srce.hr/libellarium> (pristupljeno 9.11.2019.)
9. *Novi uvez, glasilo Zagrebačkog knjižničarskog društva*. Zagrebačko knjižničarsko društvo. Zagreb. URL <https://zkd.hr/> (pristupljeno 9.11.2019.)
10. *Svezak, Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja*. Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja. Bjelovar, Koprivnica, Križevci. URL. <http://www.drustvo-knjiznicara-bpkp.hr/> (pristupljeno 9.11.2019.)

11. *Školske novine*. Školske novine. Zagreb. URL. <http://skolskenovine.hr/novosti.aspx> (pristupljeno 9.11.2019.)

12. Špiranec, Sonja; Banek Zorica, Mihaela. 2008. *Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta*. Zavod za informacijske studije. Zagreb.

13. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb. Zagreb. URL <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/> (pristupljeno 9.11.2019.)

14. *Život i škola, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku. Osijek. URL. <https://zivotiskola.hr/> (pristupljeno 9.11.2019.)

48. godišnja konferencija Međunarodnog društva školskih knjižničara (IASL)

Pripremila: Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibl.

Medicinska škola Osijek

U Dubrovniku je u Hotelu Valamar od 21. do 24. listopada 2019. održana *48. konferencija Međunarodnoga društva školskih knjižničara (International Association of School Librarianship)*. Tema skupa bila je *Konvergencija – Osnaživanje – Transformacija: školske knjižnice*. Programski odbor činili su Katy Manck, predsjednica IASL, Jennifer Brnch Muller, IASL, dr. sc.

Ivanka Stričević, Fakultet u Zadru, Ivana Perić, prof. i dipl. knjižničarka.

Voditeljica i organizatorica je Konferencije Vanja Jurilj, predsjednica Hrvatske udruge školskih knjižničara u Hrvatskoj, a tajnica je Marija Purgar, prof. i dipl. knjižničarka.

Programski odbor činile su članice HUŠK-a, Hrvatske udruge školskih knjižničara: Goranka Braim Vlahović, Marija Purgar, Anica Tkalčević, dr. sc. Korina Udina i dr. sc. Irena Bando. Odbor dobrodošlice organizirale su članice HUŠK-a iz Dubrovnika: Ivana Čarapina, Marina Kljunak Čulkin i Ante

Krstanović iz Dubrovnika Sun-a. Voditelj tehničke organizacije bio je Vedran Škarića, HUŠK.

Program skupa činila su 38 predavanja, 16 radionica, 23 prikaza istraživačkih tema, 4 susreta za posebne interesne skupine, godišnja skupština IASL, sastanci IASL po regijama: Europa, Sjeverna Amerika, Latinska Amerika i Karibi, Afrika, Azija, Oceanija, Internacionalne škole. Bilo je predstavljeno 18 tema čiji su autori bili kolege školski knjižničari iz Hrvatske.

Program prvoga dana

Prvi je dan skup započeo radionicom Anti-Age knjige – kako zaštititi i popraviti oštećene knjige koju je vodila Vanja Jurilj.

Radionica *LIHiting the Way* koju su pripremili kolege **Dr. Blanche Woolls i dr. David V. Loertscher, Sveučilište San Jose, San Jose, SAD**, te nas potaknuli na promišljanje o redefiniranju ideja u programima rada školskih knjižnica - Mnogi školski knjižničari rade u školama gdje ciljevi učitelja nisu u skladu s ulogom knjižnice i podučavanja i učenja. Predstavili su niz koraka za stvaranje konvergencije za transformaciju razmišljanja i pokretanje suradnje, dodajući školskim knjižnicama ulogu u učenju tj. Istraživali

smo i usavršavali ideje za transformaciju školskog knjižničnog programa, razvijajući strategije za testiranje kada se vratimo u svoje knjižnice.

Kolegice iz Osijeka Irena Bando i Marija Purgar s radionicom Hrvatska nacionalna kulturna baština.

Nakon poslijepodnevne registracije sudionika skupa, uslijedilo je otvorenje skupa svečanim programom u kojemu su sudjelovali učenici Umjetničke škole Luka Sorkočević i klapa ...

Uz prigodne pozdravne govore... Izuzetno zanimljivi dio svečanoga programa bilo je pripovijedanje poznate hrvatske pripovjedačice Jasne Held.

Program drugoga dana

Program skupa je započeo glavnim predavanjem Ivanke Stričević i Vanje Jurilj s temom *Školske knjižnice i knjižničari: divlja voda i sidro*.

Moderna školska knjižnica prostor je za učenje i središte stjecanja znanja, dok je školski knjižničar osoba koja pomaže u procesu stvaranja znanja u bogatom informacijskom okruženju. Neosporno je - kao što su neke studije potvrdile - da učenici u školama s kvalificiranim knjižničarkom imaju bolja akademska postignuća i da školski knjižničari izravno doprinose postizanju suvremenih obrazovnih ciljeva. Najveći, trenutačni izazov školskim knjižnicama je osigurati njihovu stabilnost u okruženju koje se stalno mijenja. Da bi školski knjižničari uspjeli u svojoj ulozi, pored kvalifikacija moraju se ispuniti mnogi uvjeti, od zakonskog okvira

do uviđanja njihove uloge u razvoju kurikuluma.

Sudionici skupa su se po svom izboru odlučili sudjelovati na prikazima stručnih radova, radionicama ili prikazima istraživačkih znanstvenih radova.

Održano je trinaest prikaza stručnih radova, među kojima izdvajam kolege školske knjižničare iz Hrvatske:

Ivana Perić, Danijela Riger Knez, Tanja Telesmanić, Mišela Nežić, Hajdi Škarica: *Uloga školskih knjižnica i školskih knjižničara u kontekstu novoga kurikula*. Kolegice su dale povijesni pregled nastanka današnjih programa kurikula od uvođenja HNOS-a u osnovne škole 2006., NOK-a 2010., reforme koja je započela 2014., uvođenja KIMOO 2017., KIMP-a 2018. Također su predstavile predmetne i međupredmetne kurikule i dale svoj prijedlog tema za školski knjižničarski kurikulum - koje će predstaviti na PŠŠK 2020. stavljen je naglasak na suradnju školskih knjižničara s predmetnim nastavnicima.

Mihaela Banek Zorica i Angelina Bijelić: Utjecaj školske knjižnice na razvoj poduzetničkih vještina kod učenika.

Korina Udina i Mia Mihaljević Ivančić: Višejezičnost i 3C (suradnja - korelacija – koordinacija).

Ines Krušelj-Vidas: Praćenje verbalno jezičnog razvoja djece predškolske dobi, projekt

Kolegice iz Srbije:

• Mirjana Radovanović Pejović, Marina Jevtić, Ana Duković: Tko je spreman biti školski knjižničar s vizijom u Srbiji?

Kolegice iz Slovenije:

• Urša Bajda, Nevenka Mandelj: Osnaživanje transliteracije u školskoj knjižnici međunarodnom suradnjom.

Sudjelovala sam:

Pomoću teorije osobne konstrukcije tehnologije (PCTU) za razumijevanje iskustva učenika, informacija, tehnologije i istraživanja u kombiniranom razredu, znanstveni rad, Dr. Lyn Hay, Sveučilište Charles Sturt, Canberra, Australija – učitelji knjižnice često planiraju i realiziraju programe bez poštivanja strategije prikupljanja dokaza o utjecaju koja je utemeljena na dokazima (EBP). Prilikom procesa prikupljanja dokaza koristi se četverostruki okvir: identifikacija - sakupljanje - analiziranje – zaključak s preporukama. Učitelj knjižnice svoje polaznike potiče da identificiraju nekoliko programa koji bi potencijalno mogli istražiti i koristiti u vježbi za prikupljanje dokaza.

„YOUROPE: You in Europe“ - Osnaživanje školskih knjižnica kroz međunarodne projekte, stručni rad autorica Cláudia Mota, Sveučilište Coimbra, Colmeias, Portugal i Bernardete Afonso Francisco, Beehives School, Colmeias, Portugal - školske knjižnice nemaju ograničenja i granica ni u ruralnim područjima u kojima su kulturne mogućnosti ograničene. Tada školske knjižnice postaju prilika, srca i duše ustanova, dom učenika i nastavnika koji su sudjelovali na velikom putovanju s drugim europskim stipendistima. Ovo je priča o

Yurope: Vi u Europi, poziv na uključivanje u međunarodne projekte kojima se mogu osnažiti školske knjižnice koje ostavljaju tragove kako u školi tako i u životu učenika ... jer Europa je kraj vas, a ne netko drugi.

Perspektive profesionalne školske knjižnice iz Azije: trendovi, izazovi i inovacije u Singapuru, Hong Kongu i Japanu autora Chin Ee Loh. Nacionalni edukacijski institut, Singapur, Annie Tam, Srednja škola ISF akademija, Hong Kong, Kina i Daisuke Okada. Fakultet društvenih znanosti, sveučilište SOAI, Osaka, Japan - u globalnom, multikulturalnom svijetu koji zahtijeva veće razine pismenosti, neovisno učenja i suradnju, školska knjižnica je središte učenja koja treba udovoljiti potrebama učenika 21. stoljeća. Autori se bave pitanjem što se smatra knjižnicom koja je spremna za budućnost u vlastitom kontekstu čitanja i učenja. Predavači su predstavili trenutne trendove, izazove i inovacije u vlastitom okruženju, s posebnim naglaskom na nacionalnu politiku, praksu i knjižničarsko obrazovanje.

Također je održana jedna radionica i prikazano pet znanstvenih radova.

Održani su sastanci IASL po regijama: Europa s voditeljicom Vanjom Jurilj, Sjeverna i Latinska Amerika i Karibi s voditeljicom Katy Manck, Afrika s voditeljima Jerry Mathema iz Zimbabvea i Sevgi Arioglu iz Turske, Azija s voditeljicom Annie Tam, Oceanija s voditeljicom Susan La Marca i susreti Internacionalnih škola s voditeljem Zakir Hossain iz Švicarske.

U poslijepodnevним satima je organiziran obilazak Staroga grada Dubrovnika sa

stručnim vodstvom kao i posjet Umjetničke škole Luka Sorkočević gdje je školu promovirala školska knjižničarka Marina Kljunak Čuikin te Narodne i znanstvene knjižnice u kojoj smo obišli postavljenu spomen sobu Ive Vojnovića.

Program trećega dana

Program je započeo glavnim predavanjem Darryl Toerien, UK, voditelj knjižnice i arhiva u Oakham School (Engleska, Velika Britanija) s temom *Priče/pjesme o pokušaju lociranja učenika u prostoru između učionice i knjižnice*.

Tumači dvije paradigme: škola uči i podučava. U obrazovnoj je paradigmi središte na 'podučavanju', a ne na 'učenju' i stoga škola ne priprema naše učenike za svijet u kojemu žive. Istaknuo je autora Normana Beswicka koji piše o pokretu Biblioteka-koledž 1960-ih, s naglaskom da nije knjižnica ta koja „podržava“ učionicu nego učionica je ta koja vodi ili bi trebala voditi knjižnici. To ne znači da je knjižnica važnija od učionice, već da je složena stvarnost u koju su se studenti zapravo pozicionirali prilikom pronalaženja potrebnih informacija i onoga što trebaju znati. Potrebna je učinkovita suradnja između učionice i knjižnice, između učitelja i knjižničara. Ovo je 'priča' ili 'pjesma' koja se odvija u prostoru 'između' učionice i knjižnice.

Čitanje "Umjetnost u slikovnicama: Razvijanje vizualne pismenosti, radionica koju su vodile Heidi Hammond, Sveučilište sv. Katarine, Sv. Pavao, Minesota, SAD i Gail Nordstrom, Viking library System, Minesota, SAD.

Slikovnice su često prvi susret s umjetnosti jer su brojne ilustracije prisutne u slikovnicama. Radionica se temeljila na raspravi ne o pričama u slikovnicama nego o umjetnosti. Upoznali smo prisutne umjetničke elemente ilustracija u slikovnicama kao što su linija, oblik, tekstura i boja, mediji i stil.

Životinjske antike uz GigggleIT! Preoblikovati pisanja učenika u školskoj knjižnici, radionica autorica Katy Manck, predsjednica IASL-a, članica Društva knjižničara u Teksasu, članica za dodjelu nagrada CYBILS i koordinatorica projekta GigggleIT, Kasey Garrison, Sveučilište Čarls Stjuart, Waga Waga, Australia i Patricia Carmichael, sukoordinatorica projekta GigggleIT, Predsjednica IASL za Oceaniju – sudionike radionice su upoznale s projektom GigggleIT i primjere dobre prakse koje su imale prethodnih deset godina. Potaknule su sudionike da se uključe u projekt te osnuju Klub ljubitelja životinja koji će na vrlo jednostavan način pisati pjesme o životinjama i prirodi u različitim oblicima, stih, rima i sl.

Korištenje knjižnica na Novom Zelandu, znanstveni rad, Philip Calvert, Sveučilište Viktorica, Novi Zeland – Joint-use library ili biblioteka za zajedničku upotrebu je partnerstvo narodnih knjižnica i školskih knjižnica koje su suglasne dijeliti resurse za pružanje usluga kroz jedinstvenu zgradu biblioteke. Sklopljen je sporazum samo u svrhu upravljanja knjižnicom, a svi ostali resursi se dijele: građevina, osoblje, tehnologija i knjižne zbirke.

Je li školska knjižnica 21. stoljeća fikcija ili opipljiva stvarnost?,

stručni članak, autorica Marianna Pataki, Španjolsko-mađarska dvojezična srednja škola, Budimpešta, Mađarska - Digitalno doba je izazov za školsku knjižnicu koja gubi vezu s generacijom Z koja ima različita digitalna iskustva u odnosu na ostale generacije. Školske knjižnice nemaju dovoljno financijskih sredstava za nove aktivnosti te su prestale biti informacijski centri za mlade. Potrebno je muzejske školske knjižnice prenamjeniti u kreativne prostore za učenje gdje naša kreativnost dolazi do izražaja. Primjena jednostavnih društvenih medija za promociju aktivnosti u knjižničnim programima.

Održano je pet prikaza stručnih radova, osam radionica i deset prikaza znanstvenih radova.

Sudjelovale su kolege školski knjižničari iz Hrvatske:

- Antonija Lujanac: Školska knjižnica kao centar aktivnoga učenja u školi, stručni rad
- Jasna Milički, Ana Sudarević: Postoji li multitasking kod učenika osnovnih škola?, stručni rad
- Annie Tam, Ružica Rebrović-Habek, Zvezdana Dukić: Utemeljeni dokazi prakse školske knjižnice: Hrvatska i Hong Kong, znanstveni rad
- Draženka Stančić: Slika hrvatskih školskih knjižničara u okviru akademske zajednice, znanstveni rad.

Održana je promocija knjige autorice Carol C. Kuhlthau, Leslie K. Maniotes, Ann K. Caspari, *Vođeno istraživačko učenje* u izdanju Školske knjige.

Na kraju dana je održana svečana ceremonija na Gala večeri gdje je kolegica Ivana Vladilo primila nagradu Međunarodne udruge školskih knjižničara za doprinos promicanja knjižničarske struke i školskoga knjižničarstva.

Program četvrtoga dana

Tijekom zadnjega radnoga dana Kongresa najviše je održano prikaza stručnih radova - dvadeset, četiri radionice, osam prikaza znanstvenih radova.

Izdvajam kolege školske knjižničare iz Hrvatske:

- Majda Milevoj Klapčić: Školska knjižnica srednje škole Mate Blažina, Labin kao jezično središte kulturnoga identiteta, stručni rad
- Josip Rihtarić: Motivirati učitelje za korištenje školske knjižnice, stručni rad
- Ana Rendulić: STEM aktivnosti u kurikulumu školske knjižnice, stručni rad
- Dejan Šiptar: Gejmifikacija u školskoj knjižnici, stručni rad
- Danica Pelko: Školska knjižnica – gnijeздо talentirane djece, stručni rad

Sudjelovala sam:

Koristite društvene medije kako bi knjižnica postala virtualna!, radionica, Carol C. Youssif, Taipei američka škola, Tajvan – kako školski knjižničari mogu koristiti društvene mreže da bi promovirali aktivnosti koje provode s naglaskom na čitalačku pismenost. Autori-

ca je obratila pažnju na moguće pogreške koje se rade prilikom oblikovanja profila i objavljivanja publikacija na društvenim mrežama. **Pedagoški centar: Način osnaživanja i transformacije školske knjižnice, stručni rad, Therése Haglind, Emmelie Ernst i Ulrika Boström, Erik Dalberg srednja škola, Jonkoping, Švedska** - digitalna kompetencija jedna je od osam ključnih kompetencija EU-a i važno je područje obrazovanja. Autorice su predstavile svoj projekt koji su provele u srednjoj školi na jugu Švedske. Svrha je pokazati izvrsnu suradnju školske knjižnice i Pedagoškog centra koji sadrži knjižnicu, knjižničare, IT pedagoge, predavače i menadžera obrazovanja.

Praktične stvarnosti digitalne i informacijske književnosti i školska knjižnica - studija slučaja, stručni rad autorice Yvonne L. Barrett, Bilkent laboratorij i Internacionalna škola, Bilkent, Ankara, Turska - ova se prezentacija temelji na studiji slučaja za magistra obrazovanja (Digitalne inovacije i mreže znanja) na Sveučilištu Charles Stuart u Australiji. Istraživanje se temeljilo na promatranju učenja kod učenika viših razreda osnovne škole u okviru programa školske knjižnice. Koja je pedagoška pozadina, motivacije i koraci u uključivanju učenika u digitalnu i informacijsku pismenost. Studija slučaja je provedena 2016. godine, ona i danas ima praktičnu važnost za školske knjižničare.

Praktične stvarnosti digitalne i informacijske književnosti i školska knjižnica - studija slučaja, stručni rad autorice Adria Juros, Međunar-

odni fakultet Kardinia, Geelong, Australia – opisuje knjižnične programe koji se provode u obnovljeno- izgrađenoj zgradi u čijem je središtu ispitni centar koji služi zajednici za učenje. Posebni je naglasak na programima uporabe digitalne tehnologije koja poboljšava učenje. Stavlja naglasak na promoviranje svih aktivnosti koji se provode u knjižnicama, posebno je potrebno informirati roditelje o događajima kao i suradnja s lokalnom zajednicom i na globalnoj razini.

Kako raste vaša knjižnica?, stručni rad, Anne Hollyfield i Stella Therond, Međunarodna škola ACS, Egharm, Engleska - Nekoliko provedenih projekata je utjecalo na promjenu knjižničnih programa koji se provode na otvorenom, u vanjskom prostoru, u dva različita međunarodna školska kampusa. Naglasak je na povezanosti nastavnih planova i programa s knjižničnim programima koji realiziraju učenici. Knjižnice otkrivaju veliki potencijal vanjskoga prostora kako bi bila korisna cijeloj školskoj zajednici.

Na kraju radnoga programa, glavno predavanje je održao **dr. Ross Todd, izvanredni profesor na Školi za komunikaciju i informiranje na Sveučilištu Rutgers, SAD, s temom Mladi ljudi koji žive sigurne živote: konvergencija, izazovi, prilike.** - Upечатljiva pjesma Whitney Houston 'Greatest Love of All' (uz glazbu Michaela Massera i tekstove Linde Creed) uokviruje središnju poruku: "Vjerujem da su djeca naša budućnost. Naučite ih dobro i pustite ih da idu svojim putem." Autor je predstavio neke od suvremenih teorija izazova i

otkrića u vezi s mladima i sigurnim korištenjem mrežnih stranica. Sigurnost mladih na internetu je predstavio kao globalnu brigu kojom se trebaju baviti LIS profesionalci kako bi zaštitili sigurnost mladih u mrežnim okruženjima radi njihove dobrobiti.

Potom je svečano zaključen program 48. svjetskoga kongresa školskih knjižničara.

U petak, 24. listopada 2019., organiziran je izlet u Metković, posjeti školskim knjižnicama u Osnovnoj školi Stjepana Radića i u Gimnaziji Metković gdje je priređen svečani program te posjet muzeju u Metkoviću i vožnja kanalima.

Tijekom Kongresa postavljene su izložbe radova učenika Gimnazije Sesvete s temom *Glagoljica* koju je priredila mentorica Ruža Jozić, izložbe učenika OŠ Jagoda Truhelka iz Osijeka s temom *Kulturno blago u Hrvatskoj (zlatovez)* koju su priredile mentorice Irena Bando i Marija Purgar te izložba knjige *Zapis ptica* koja je rezultat projekta učenika MIOC-a iz Zagreba koju je predstavila mentorica Anica Tkalčević.

Sudionici Konferencije donirali su knjige koje su poklonjene OŠ Metković, kao i različite predmete iz svoje domovine koje su prodane po principu tihe aukcije.

Tijekom Konferencije izdavačke kuće Alfa, Profil, Katarina Zrinski su izložili svoje knjige i prodavali po sniženim cijenama.

Foto: Alta Pavin Banović

***Održani skupovi Međunarodne udruge školskih knjižničara od 1972. do danas...**

IASL – International Association of School Librarianship

URL <https://iasl-online.org/> (pristupljeno 4.11.2019.)

- 2020 - June 8-12, 2020, Denton, Texas, Conference Website: <https://iasl2020.unt.edu/>
- 2019 - October 21-25, Dubrovnik, Croatia: "Convergence, Empowering, Transformation: School Libraries"
- 2018 - May 6-11, Istanbul, Turkey: "Innovation, Information and Impact of School Libraries"
- 2017 - August 4-8, California State University, Long Beach, California, USA: "Learning Without Borders"
- 2016 - August 22-26, Meiji University, Tokyo, Japan: "A School Library Built for the Digital Age"
- 2015 - Maastricht, The Netherlands: "The School Library Rocks: living it, learning it, loving it"
- 2014 - Moscow, Russian Federation: "The school library in the

knowledge society: use of cognitive technologies, form creative person"

- 2013 - Sanur Paradise Plaza, Sanur – Bali, Indonesia: "Enhancing Students' Life Skills through the School Library" | Photos from 2013 IASL Conference, Bali, Indonesia on Facebook

- 2012 - Education City Student Center, Doha, Qatar: "The Shifting Sands of School Librarianship"

- 2011 - The University of West Indies, Kingston, Jamaica: "School Libraries: Empowering the 21st Century Learner"

- 2010 - Brisbane Convention & Exhibition Centre, Brisbane, Queensland, Australia: "Diversity Challenge Resilience - School Libraries in Action"

- 2009 - Hotel Alexander Palace, Abano Terme, Italy: "Preparing Pupils and Students for the Future - School Libraries in the Picture"

- 2008 - University of California at Berkeley, USA: "World Class Learning and Literacy through School Libraries"

- 2007 - Taipei, Taiwan: "Cyberspace, D-world, E-learning: Giving Libraries and Schools the Cutting Edge"

- 2006 - Lisbon, Portugal: "The Multiple Faces of Literacy: Reading, Knowing, Doing"

- 2005 - Hong Kong, China: "Information Leadership in a Culture of Change"

- 2004 - Dublin, Ireland: "From Aesop to e-book: The story goes on..."

- 2003 - Durban, South Africa: "School Libraries: Breaking Down Barriers" -

- 2002 - Petaling Jaya, Malaysia: "School Libraries for a Knowledge Society"

- 2001 - Auckland, New Zealand: "Inspiring Connections: Learning, Libraries and Literacies" -

- 2000 - Malmö, Sweden: "Do You Read Me?"

- 1999 - Birmingham, Alabama, USA: "Unleash the Power -- Knowledge, Technology, Diversity"

- 1998 - Ramat-Gan, Israel: "Education for All: Culture, Reading, Information"

- 1997 - Vancouver, Canada: "Bridging the Gap: Information Rich but Knowledge Poor?"

- 1996 - Ocho Rios, Jamaica: "Sustaining the Vision: School Library Imperatives for the 21st Century"

- 1995 - Worcester, England: "Sustaining the Vision"

- 1994 - Pittsburgh, USA: "Literacy, Traditional, Cultural, Technology"

- 1993 - Adelaide, Australia: "Dreams and Dynamics"

- 1992 - Belfast, Northern Ireland: "Towards the 21st Century: Books and\$ for the Millenium"

- 1991 - Everett, USA: "School Libraries in a Diverse World"

- 1990 - Ume, Sweden: "Bridging the Differences"

- 1989 - Petaling Jaya, Malaysia: "School Library: Centre for Lifelong Learning"
- 1988 - Kalamazoo, USA: "Great Expectations: Standards, Innovative Programs, and New Technology"
- 1987 - Reykjavík, Iceland: "The School Library: Gateway to Knowledge"
- 1986 - Halifax, Canada: "The School Library: Window on the World"
- 1985 - Kingston, Jamaica: "Libraries and Information: Towards a Policy for Schools"
- 1984 - Honolulu, USA: "School Libraries/Media Centers: Partners in Education"
- 1983 - Bad Segeburg, Germany: "School Library: Centre of Communication"
- 1982 - Red Deer, Canada: "Sharing: A Challenge for All"
- 1981 - Aberystwyth, Wales: "School Libraries for All?"
- 1980 - Ciudad Guayana, Venezuela: "Present Situation and Perspectives of School Library Services in Latin America and Other Regions"
- 1979 - Middelfart, Denmark: "School Library: Children's Culture in the International Year of the Child"
- 1978 - Melbourne, Australia: "The Democratisation of Education: Implications for School Libraries"
- 1977 - Ibadan, Nigeria: "School Libraries and Cultural Involvement"
- 1976 - Maryland, USA: "Crucial Issues in School Library Development"
- 1975 - West Berlin, Germany: "School Library: Role and Function"
- 1974 - Singapore: "Developing School Libraries to Meet the Educational Needs of Students"
- 1973 - Nairobi, Kenya: "School Libraries as a Basic Tool for Teaching"
- 1972 - London, England: "First IASL Conference"
- 1971 - Kingston, Jamaica

Informacijsko-komunikacijska tehnologija u školskoj knjižnici

2. županijski stručni skup
Škola primjenjene umjetnosti i dizajna
Osijek, 31. siječnja 2020.

Teme skupa

Kompetencije stručnog suradnika školskog knjižničara: između profesionalizacije i evaluacije, predavanje, Ivica Nikić, prof. i dipl. knjižničar, Škola primjenjene umjetnosti i dizajna Osijek

Vrijednost čitateljskih klubova, predavanje, Ivana Ivančić Medved, prof. i dipl. knjižničarka, Srednjoškolski đачki dom, Osijek

STEM, radionica, Marijana Špoljarić Kizivat, dipl. knjižničarka, Razvojna matična služba GISKO, Ivana Turk, dipl. knjižničarka, America Corner GISKO

Adobe Spark, digitalni alat, radionica, Daliborka Pavošević, prof. i dipl. knjižničarka, Elektrotehnička i prometna škola Osijek

Medijska pismenost, ogledni sat, Marija Klasić Petrović, prof. i dipl. knjižničarka, Isusovačka klasična gimnazija, s pravom javnosti u Osijeku

Baš baština – (u)čitaj glagoljicu, primjer dobre prakse, Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibl., Medicinska škola Osijek

Mrežna stranica ŽSV, primjer dobre prakse, Daliborka Pavošević, prof. i dipl. knjižničarka, Elektrotehnička i prometna škola Osijek i Diana Dorkić, prof. i dipl. knjižničarka, Prosvjetno-kulturni centar Mađara u RH

Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema, predavanje, Marija Čačić,
dipl. knjižničarka, predsjednica Društva knjižničara SBS

Foto: Alta Pavin Banović

Kompetencije stručnog suradnika školskog knjižničara: između profesionalizacije i evaluacije

Ivica Nikić, prof. i dipl. knjižničar

Škola primjenjene umjetnosti i dizajna Osijek

Razvoj školstva i povijest Tekstilne škole Osijek

Tekstilna škola Osijek prema podacima je Povijesnog (Državnog) arhiva u Osijeku o tekstilnom školstvu u Osijeku i Slavoniji spomenuta u „Tjedniku školskog učiva“ još davne 1895./96. kada je osnovana Viša pučka škola u Osijeku.

Dokumenti nam dalje otkrivaju: početkom školske godine 1902./1903. govore o postojanju Ženske stručne škole za koju je naredbom od 23. ožujka 1902. godine pod brojem 334 izdan poseban Akt statut Osječke stručne škole, koja je imala šest odjela i to: za šivanje (ili šiće) rublja rukom ili strojem; za krojačenje (krojenje); za glađenje (glačanje) rublja; za umjetničke radnje; i za trgovački tečaj.

Istu Žensku stručnu školu pratimo u registru od 1910 do 1932. godine 1940./41. Škola je djelovala pod nazivom Ženska zanatska škola, a 1941./42. pod nazivom Državna ženska stručna škola.

Poslije Drugog svjetskog rata 1957./58., učenici u privredi Tekstilne škole pohađali su školu, kao i učenici ostalih zanimanja u drugoj zgradi učiteljske škole u Donjem gradu, a Škola je vođena pod nazivom Ženska stručna škola.

Na početku školske 1958./59. odvajaju se učenici tekstilne struke i pripadaju takozvanoj Ženskoj stručnoj školi u Vukovarskoj br. 1. Škola je imala 8 odjela i 226 učenika. Šezdesetih godina 1961.(?) osniva se Škola učenika u privredi, tekstilnog smjera sa sljedećim zanimanjima: krojači muške i ženske odjeće, pletači i tkalci, prelci i jorgandžije.

Prvog listopada 1961. godine osnovan je Tekstilni školski centar, koji je djelovao tridesetak godina u staroj i trošnoj zgradi. Zbog razvijene tekstilne industrije i potrebe za stručnim radnicima počinje se razmišljati o izgradnji nove zgrade Škole osamdesetih godina, no ratno vrijeme zaustavlja sve aktivnosti.

Prvog listopada 1961. godine osnovan je Tekstilni školski centar, koji je djelovao tridesetak godina u staroj i trošnoj zgradi. Zbog razvijene tekstilne industrije i potrebe za stručnim radnicima počinje se razmišljati o izgradnji nove zgrade Škole osamdesetih godina, no ratno vrijeme zaustavlja sve aktivnosti.

Osnivanje školske knjižnice u zgradi Tekstilne škole Osijek na Vukovarskoj ulici br. 1

Prema najstarijoj Knjizi Inventara prvi (službeni) upisan nadnevak jest 14. ožujka 1967. godine te se može pretpostaviti da je tada i osnovana Internom odlukom školske uprave. Nalazila se u omanjem prostoru do 20 četvornih metara nastalih pregrađivanjem učionice.

Tijekom pedesetak godina, nekoliko se puta preseljavala, radilo je više nastavnika, umjesto bibliotekara – najčešće kao dopune satnice do punog radnog vremena – osoba bez stručnog studija. U zadanim uvjetima provedene su određene aktivnosti kao recitali, obilježavanje spomen dana iz povijesti, praznične aktivnosti i sl. Tako je i knjižnica našla malo prostora za sebe, omeđila mjesto opskrbljeno stručnom knjigom te postajala pomoć tekstilnim programima u odgojno-obrazovnom radu. Posao knjižničarki obavljale su nastavnice Elizabeta Anić, Mirjana Vuletić i Milica Todorov.

Prema matičnim knjigama 1883./84. školske godine upisano je 679 učenika, a ima 49 zaposlenih radnika. Najveći ih se dio upisuje u školsku biblioteku i posuđuje građu, stručne knjigu (skripte) i lektiru za nastavu hrvatskosrpskoga jezika i književnosti. Upisani su zahtjevniji, četverogodišnji programi (odjevni tehničari) te su sadržajem veći, s više općeobrazovnih predmeta i dopunom (fakultativne) satnice učenici pripremani za nastavak školovanja na različitim studijama. Novonastali su uvjeti zbog potreba učenja i opsega programa imali pojačanu satnicu i češću potrebu korištenja prostora i usluga školske knjižnice.

Škola je imala zadaće općega i stručnog obrazovanja, a teorijski dio nastave odvi-

jao se u Vukovarskoj 1, dok se praktična nastava odvijala u Pejačevićевой ulici br. 16. Učenici svakodnevno koriste usluge knjižnice u teorijskim danima rasporeda škole.

Međusobna udaljenost objekata, vrlo skučen i trošan te nefunkcionalan prostor škole, prepoznat je kao problem koji treba rješavati. Sve više učenika i radnika ustanove očekuje rješenje od društveno-političke zajednice. Zrcalio je idejom o izgradnji Nove tekstilne škole, tekstilnog instituta te svih potrebnih sadržaja tipa knjižnice, školskih radionica praktične nastave, dvorane za tjelesnu i zdravstvenu kulturu.

Škola ima povećan interes za upis u svoje programe, u prosjeku upisuje od 26 do 29 razrednih odjela te broji oko 800 učenika različitih zanimanja. Problem je prostora naglašeniji; prema zapisima i dokumentaciji, na jednog učenika otpada manje od 1m² učioničkoga prostora. Premala knjižnica smještena u dvadesetak četvornih metara, radi manje od pola radnog vremena i izdaje građu/lektiru na odmorima učenika.

Škola zapošljava 64 radnika, ima povoljnu kvalifikacijsku strukturu, no nema prostornih ni normalnih uvjeta za funkcioniranje i ispunjavanje zadanih programa.

Devedesetih (1991./92.) godina bjesni rat, puno je prognanika, naših učenika i nastavnika privremeno izmješteno u Slovačku, gdje se odvija školska ratna godina.

Iz dokumenata, Spomenice Škole 1993., saznajemo o povratku u staru školsku zgradu, kao i to da je pokrenut časopis Teks(ili) inicijativom profesora hrvatskoga

jezika. Predstavljeni su pisani literarni i likovni radovi učenika s temama primjerenih toj dobi. Također, u godišnjem programu, spominje se i skupina Mladi knjižničari koji izrađuju panoe, umataju i popravljaju stare knjige.

Novi knjižničar (autor zapisa I. N.), raspoređen 20% radnog vremena u knjižnici, zaposlen na radnom mjestu profesora hrvatskoga jezika, pokreće nove aktivnosti te afirmira posao knjižnice kao mjesta javne i kulturne djelatnosti.

Tako je 25. studenoga 1993. priređena književna tribina, predstavljanje knjige i književnika Mirka Hunjadija, putopisa Baranja kao „skice slavonske duše i riznice prirode“, rekao je predstavljatelj I. Nikić te je slijedila rasprava i komunikacija s učenicima i dilema „Kako odrastati s ranjenim djetinjstvom na asfaltu, biti prognanik i ostati „Čovjek u poratnom vremenu!“. Riječi autora daju puno odgovora i nude rješenja „poetizacijom“ prostora i duha Baranje – rekao je predstavljatelj.

Posjet ministrice (1994.) Vesne Girardi Jurkić obećavao je skori prijelaz i odobreno financiranje dovršetka zgrade i prostora knjižnice u novoj školi u školskoj 1994./95. godini.

Školu se opremalo (stari namještaj) i donacijama, a dio (uredskoga) namještaja dobiva i nova školska knjižnica. Prostorno je bila „srce škole“ prema standardima i sastojala se od spremišta, čitaonice i manje prostorije za referentnu zbirku, ukupno 146 četvornih metara.

Izvršena je temeljna revizija fonda te se postupno otpisivala zastarjela i oštećena građa. Fond je bio relativno mali, sastojao

se od stručne literature i obvezne (zastarjele) lektire propisane prethodnim standardima Ministarstva.

Razvijanje aktivnosti u novoj školi bilo je planirano kao ekološki prihvatljiv pristup, primjerice sadnja drvoreda ispred škole. Učenici i knjižničar pripremili su

prigodan program te istakli moto „Bolje biti danas aktivan... nego sutra radioaktivan!“ (Krbavska ulica 28. studenoga 1994.)

Knjižničar je s grupom učenika „Zeleno i moje!“ – osmislio radionicu – istražio i usmjeravao na grad Osijek i institucije vezane uz zaštitu okoliša tako razvijajući svijest o zdravoj i očuvanoj Planeti.

Krajem lipnja 1995., na završnoj svečanosti za učenike Škole predstavljen je list (redizajniran u boji) TEKST(ili) čiji su urednici nastavnici Jasna Dasović i Ivica Nikić, s novinarima i učenicima literarne skupine dali presjek razvoja Škole, čija se obljetnica od 100 godina obilježila u novim prostorima.

Vremeplov školske knjižnice 2. Rađanje nove škole ili kako dalje!?

Prelaskom u nove prostore, knjižnica dobiva neke nove zadaće i postaje središte škole: prigodno se zidnim novinama obilježavaju značajni datumi iz hrvatske povijesti, blagdanski se uređuje u povodu Uskrsa, Božića, organizira manifestacije za javnost tipa Večeri mode i umjetnosti, glazbeno scenskim programom i modnim revijama, izložbama učeničkih radova. Pedagoginja i knjižničar su koordinatori koji afirmiraju struku, kreativnost i energiju likovnih umjetnika. Uz to se potiče čitanje zavičajnih pisaca – predstavljanjem knjiga na književnim tribinama.

Izdvajamo književne susrete i promocije knjiga S. Tomaša (Srpski Bog Mars), zbirku pjesama A. Gardaša, poeziju Luje Medvidovića te knjige s ratnom i poratnom tematikom Predraga Matića Freda, Branka Vrbošića.

Knjižnica prezentira i stručnu knjigu vezanu uz programe i zanimanja; Nevenke Arbanas (Grafičke tehnike), Jelke Mihaljev (Hrvatski baranjski vez), Stane Kovačević (Ručno tkanje) i promotivne knjige Tekstilno tehnološkoga fakulteta u Zagrebu...

Uvođenjem državne mature za srednje škole izvršeno je predstavljanje nakladnika i novih naslova, priručnika za učenike i nastavnike te odgojno-obrazovnih sadržaja.

Aktivna suradnja sa stručnim suradnicima Izdavačkih kuća Hrvatske nabavlja se pedagoško-metodička i didaktička literatura i učila koja pridonose kvaliteti nastavnog procesa.

Puno građe nabavljeno je osobnim angažiranjem – donacijama izdavača, pojedinaca i institucija s područja Županije i grada Osijeka. Službena nabava odvija se shodno financijskim mogućnostima Osnivača, MZO i vlastitih sredstava.

Primarni zadatak knjižnice jesu odgojno-obrazovni ciljevi te se potiče čitanje i osobni razvoj, preporučuju knjige o moralnim vrednotama, ali i uči stjecanju vještina i kritičkom vrednovanju informacija. Posebice se naglašava svijest o građanskom društvu, ekologiji, tržištu rada i nastavku obrazovanja.

Knjižnična građa stručno je obrađena u programu MetelWIN te se nadopunjuje i

stalno radi na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. Voditelj se knjižnice stručno usavršava i profesionalno napreduje, potiče estetizaciju prostora likovnim elementima, izgrađujući arhitekturu duha prepoznatljivu u strategijama učenja.

Česte su izložbe kulturne baštine i narodnih rukotvorina kao specifičnosti ovoga podneblja. To su predmeti, uporabna tradicijska pomagala, iz škrinje naših baka, folklornih i glazbenih sadržaja.

Vidljivi su na umjetničkim instalacijama, izloženim radovima, tematskim zidnim novinama i školskim prostorima za Dane kruha, Dane zahvalnosti za plodove zemlje. Učenici rade zanimljive kaširane predmete, postavljaju izložbu slika, ulje na platnu i pastel, mrtve prirode, postavljaju kulise drveta i slavonskog dvorišta te degustiraju krušne proizvode. Manifestacija je složena „Priča mozaika“, sastavljene od slamnate simfonije (slama kao materijal); dramske igre u kojoj učenici glume uloge i kreativno izrađuju ideje oživljavaju kostimografiju

vila i satira. Revija i defile nosivih predmeta od prirodnih materijala – juta, cvijeće, granje, lišće završni su čin kompozicije – prije blagovanja i zahvale kruhu i Zemlji.

Ciljanim i suradničkim učenjem, timskim radom kolega iz struke, nastane zanimljiv mozaik satkan od finih nijansi, senzibiliziranih kamenčića za javnost, a knjižnica promiče javnu i kulturnu funkciju.

Također smo aktualizirali tribine – predavanja o zdravoj hrani, gdje gostuju stručnjaci iz Hrvatske agencije za hranu, ekološki aktivisti i organizaciju okruglog stola na temu „Zdravlje je hrana, a izbor je tvoj! Prirodno ili GMO!!!“

Umjesto zaključka

Knjižnica Škole primijenjene umjetnosti i dizajna Osijek, sljednica je Škole za tekstil,

dizajn i primijenjene umjetnosti Osijek koja je nastala od stare Tekstilne škole za koju nije bilo interesa nakon propadanja tekstilne industrije u Osijeku i šire.

Knjižnica ima reprezentativan prostor u središtu Škole, sastoji se od čitaonice i posudbenog dijela, otvoren je pristup građi, ima oko 120 četvornih metara te više od 6.000 jedinica građe, kao i dio novog standardnog namještaja i polica koje nisu pretjerano funkcionalne. Otvorena je 25 sati tjedno za korisnike. Ima 25 sjedećih mjesta, dva računala i sva građa je obrađena u knjižničnom programu MetelWin. U programu se knjižna i neknjižna građa stručno obrađuje katalogizacijom i inventarizacijom te ispisuju

signaturne naljepnice. Svi korisnici (besplatno uclanjivanje) upisani su u program i napravljene su im članske iskaznice.

Foto: Ivica Nikić

Također se vrše manji popravci knjiga samoljepljivim trakama, a otpisanu se građu reciklira, osmišljenim ciljevima izrađuje knjižnični uradak – eksponat i uz suradnju s Aktivom likovne struke dobivamo novi originalan predmet – ukrašavajući prostor.

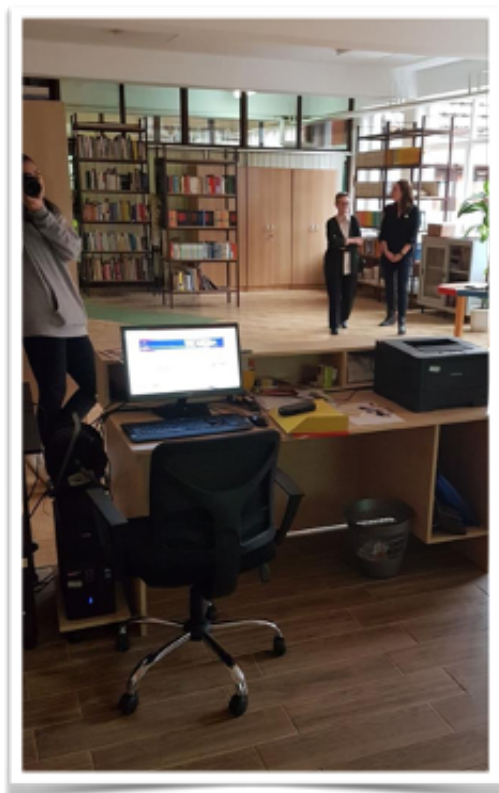
Zaštita knjižnične građe redovno se obuhvaća revizijom, otpisom oštećenih primjeraka, svake četiri godine od posljednje revizije. Posudba knjižnične građe odvija se svakodnevno izdavanjem lektire ili stručne literature, dok je korištenje referentne zbirke u čitaonici ili uz prethodni dogovor s nastavnicima za potrebe nastave.

Dakle, knjižnica Škole primijenjene umjetnosti i dizajna Osijek dobila je istaknuto mjesto u odgojno-obrazovnom radu, pre-

poznata je kao ugodan prostor sa zanimljivim sadržajima za korisnike. To je mjesto druženja i susreta s informacijama u stručnoj i referentnoj literaturi, književnim djelima i stručnim osobljem. Treba samo doći (preporuka – ponijeti osmihe) i pitati knjižničara...

Nadat ćemo se da ćemo uz potporu Osni-vača, pomoć donacija i vlastitih sredstava opremiti (propisanom opremom) prostor namijenjen učenju i potrebama vremena! Pedesetak ljeta vrijeme je zrelih godina, životnih mudrosti podijeljenih generacijama učenika, svih naših odrastanja.

Knjižnica, baš kao i čovjek, razvojno proživljava razne mijene od porođaja do mladosti, traženja putokaza putovima zrelosti i polaganijeg koraka u zlatna slova budućnosti.

Vrijednost čitateljskih klubova

Ljekovito mjesto za duše.

(pisalo iznad vrata knjižnica u staroj Grčkoj)

Ivana Ivančić Medved, prof. i dipl. knjižničarka

Srednjoškolski đачki dom Osijek

Foto: Alta Pavin Banović

Sažetak

Čitateljski klubovi male su skupine ljudi koji se sastaju s istim ciljem – razgovarati o pročitanoj književnoj djelu. Čitateljski klubovi nisu novost suvremenog društva, oni pamte svoju povijest od antike preko srednjega vijeka do industrijskog doba kada se knjiga počela sve više popularizirati, a danas doživljavaju svoj procvat. Razgovor o knjigama stalna je potreba pa-

sioniranih ljubitelja književnosti koji svoju potrebu za razgovorom organiziraju unutar malih društvenih skupina. Rad govori o sociološkoj i kulturološkoj vrijednosti čitateljskih klubova te o načinu organiziranja istih.

Ključne riječi: čitateljski klubovi, povijest čitateljskih klubova, sociološka i kulturološka vrijednost, učinci književnosti

Uvod

U ovom ćemo radu govoriti o vrijednosti čitateljskih klubova, njihovoj sociološkoj i kulturološkoj vrijednosti, o tomu kako organizirati čitateljske klubove i kako voditi razgovore, odnosno analize književnih djela. Danas se o čitanju i knjigama govori mnogo. Sve više postaju popularni književni blogovi za promidžbu knjiga i čitanja, a naklada je najveća u povijesti čovječanstava ili točnije rečeno od izuma tiskarskog stroja. Prijetnje da će knjiga u papirnatom obliku izumrijeti i da će ju naslijediti digitalna knjiga, ponovno se pokazala kao još jedna paradoksalna pretpostavka. Paradoksalna zato, što 21. stoljeće koje doživljava vrhunac elektroničke tehnologije, bilježi do sad najveći broj tiskanih i kupljenih knjiga u svijetu. Knjigu očito prati neka dobra sreća, koliko god da se neprestano o njoj govorilo kao predmetu u odumiranju. Uz knjigu se, naravno, analogno nadovezuje pojam ili glagol čitanja. Priča sa čitanjem jednako je poražavajuća kao i prijeteća priča o knjigama. Statistički gledano, čitateljske navike su u opadanju, a ako gledamo nakladu i prodaju, tada brojevi rastu. Očito da omjer između prodanih i pročitanih knjiga nije usuglašen. No, zabrinutost za kulturu čitanja i razvijanja navika čitanja kod mladih i odraslih uopće, neprestano je aktualna. Suvremena znanstvena istraživanja koja se bave teorijama čitanja navode mnogo čimbenika od kojih ovisi razvijanje navike i ljubavi prema knjizi. Ti su čimbenici vezani, prije svega uz kućni

roditeljski odgoj i roditeljske navike čitanja i kupovanja knjiga, nadalje su to vrtić, škola te metodička nastava književnosti od koje će dobrim dijelom ovisiti hoće li neko dijete zavoljeti knjigu ili ne će.

U posljednje se vrijeme sve više govori o čitateljskim klubovima kao mjestima održavanja žive riječi i druženja uz knjigu. Obično je riječ o klubovima koje čine passionirani čitatelji i ljubitelji knjige, oni koji njeguju naviku čitanja i imaju potrebu razgovarati o knjigama. Čitateljski klubovi predstavljaju kulturu i stil života. O čitateljskim klubovima možemo govoriti kao postojećima i kao potencijalnim, a svakako ih prati i povijesna priča. Oni nisu ništa novo u društvu, ali su osvježeni pojmovi koji trenutno doživljavaju svoj procvat. Stoga ćemo se u radu osvrnuti i na njihovu povijest, njihove vrijednosti u odnosu na sociološku i kulturološku kategoriju te kako organizirati čitateljski klub.

Čitateljski klubovi danas sve više postaju popularni kao vid druženja i korisnog provođenja slobodnog vremena. Oni su mjesta za ljubitelje knjiga i čitanja. Čitateljski klubovi imaju svoju povijest djelovanja i nisu novost suvremenoga svijeta, ali su pohvalne male skupine koje u ovom virtualnom i modernom vremenu mogu dijeliti i očuvati momente humanističkog odgoja i kulture s knjigom kao sveprisutnim medijem kulture.

Povijest čitateljskih klubova seže u antičko doba u godinu 337. pr. Kr. u vrijeme Platonove Akademije gdje su studenti zajedno s nastavnicima raspravljali o pročitanim knjigama, a najpopularniji je među njima bio Aristotel (Plevnik 2012). Za daljnji razvoj čitateljskih klubova i navika

čitanja odajemo priznanje benediktincima, katoličkom redu koji je kultivirao Europu i opismenio ju te za svoga djelovanja sagrađio 37000 samostana u kojima je poslušnost Svetom pismu bilo osnovno pravilo, a samim time i čitanje Svetoga pisma (Plevnik 2012). Najveću revoluciju u povijesti knjige učinio je izum tiskarskog stroja. Do tada su se knjige prepisivale rukom i perom, što je bio dugotrajan, iscrpljujući i skup posao, a najčešće su se prepisivale svete knjige. S izumom tiskarskog stroja sve se više tiskaju i objavljuju knjige lijepe književnosti, a knjige postaju dostupne čitateljskoj publici. Valja napomenuti, iako su se knjige počele tiskati, knjige su još uvijek bile skupe i nedostupne široj publici. U to vrijeme knjigu su si mogle priuštiti plemićke obitelji, veletrgovci, svećenstvo i bogatije obitelji. U 17. stoljeću Francuskoj dolazi do salon-
skih okupljanja čitatelja u kojima se razgovaralo o knjigama. Začetnice takvih salon-
skih čitateljskih klubova bile su žene i nekako će žene i ostati i u kasnijem razvoju klubova glavne pokretačice okupljanja oko knjige (Plevnik 2012). S industrijskim razvojem društva, razvija se i kultura, knjiga se sve više počinje popularizirati, a 19. je stoljeće posebno obilježeno otvaranjem javnih čitaonica. Danas u vremenu virtualnoga svijeta i života, i pomalo društvene otuđenosti, čitateljski klubovi postaju male oaze humanosti i društvenog života.

Čitateljski klubovi

Što su čitateljski klubovi? Na to pitanje možemo odgovoriti vrlo jednostavno, da su to male skupine ljubitelja knjige i čitanja koje razgovaraju u pročitanim kn-

jigama. Potreba za razgovorom o pročitanim tekstu ujedno je i potreba za komunikacijom s drugim, potreba da bi se o nekim stvarima raspravilo i pojasnilo, potreba da se dobra knjiga preporuči i drugima, potreba da svoje spoznaje i svoje doživljaje s nekim kompetentnim podijelimo, potreba za razgovorom o zajedničkim temama. Prema tomu, čitateljski klubovi imaju snažnu sociološku i kulturološku vrijednost. I kada pomislimo na čitateljske klubove, vjerojatno pomislimo, upravo na takve sadržaje. Čitateljski klubovi ne postoje sami od sebe, već ih netko pokreće i organizira, ustrojava i održava. Prema tomu valja nam govoriti o organizaciji čitateljskih klubova.

Kulturološka vrijednost čitateljskih klubova

Kada promatramo književnost, gledamo ju iz dva očista; jedan je s očista znanosti o književnosti, a drugi je iz očista ljubavi prema čitanju i književnosti. Ta bi se dva područja trebala nadopunjavati i biti u sprezi, ali često među njima postoji jaz. Razlog tomu jazu je osjećaj nekompetencije kod čitatelja koji se boji upustiti u bilo kakvu raspravu o književnom djelu iz straha kako ne bi pokazao svoju nestručnost i time misli da je razgovor o književnim djelima dopušten jedino akademskim stručnjacima s područja književnosti. Ako pogledamo u povijest razvoja teorija književnosti i znanosti književnosti, znanost o književnosti željela je proniknuti u sva pravila lijepoga i dobroga pisanja. Teorija književnosti dala je pregled poetike tekhne od antike do postmodernističkog doba. Međutim, sredinom prošloga stol-

jeća, sve se više u teoriju književnosti unosi pojam čitatelja i učinka književnog djela na čitatelja. Čitatelj je ključan nositelj značenja književnog djela i kada se naglasak prebacio sa samoga teksta na čitatelja, književnost je postala otvorenija, a znanost se trudi istražiti utjecaj i doživljaj knjiženog djela na čitatelja. Samim time što se književna teorija počela baviti čitateljem, jednako tako se počela baviti i snažnijim utjecajem na čitatelja, svrhovitosti i namjenom književnog teksta.

Svako čitanje predstavlja za čitatelja novo iskustvo. Meta Grosman je napisala u svojoj knjizi *U obranu čitanja* da ljudi mogu čitati književnost onoliko različito koliko različito žive. Ta nam činjenica ukazuje koliko je književno djelo polivalentno i koliko ga svaki čitatelj drugačije detektira i doživljava. Čitanjem proširujemo svoje vidike, suočavamo se sa situacijama drugih i otkrivamo život u svoj njegovoj složenosti. Čitatelj književni tekst duboko doživljava na estetskoj i iskustvenoj razini. Samim time čitanju ne pristupa neosobno, već vrlo osobno kao društveno-kulturno određeni čitatelj, s kulturno uvjetovanim razumijevanjem i očekivanjima koja ukratko možemo opisati kao čitateljev „obzor očekivanja“ (Grosman 2010, 36). Književni tekstovi primarno govore o ljudskom iskustvu, o onome što je svojstveno čovjeku i svemu što se čovjeku može dogoditi. Ta sličnost između fiktivnog lika i stvarnog čitatelja je veza koja ostvaruje identifikaciju s likom ili događajem i interesom za druge. Svako književno djelo doživljavamo, prije svega na osobnoj intimnoj razini pa prema tomu u vidu samospoznaje djelo ima svoju vrijednost u čitateljevom životu. Književnost, gotovo da

daje uvid u sve vrste ljudskih zbivanja, komunikaciju, odnose i osjećaje i zato je interesantna čitatelju jer mu daje niz odgovora na postavljena životna pitanja. Prema svemu navedenom književnost, između ostaloga, ima i terapijski značaj, obnavlja naš identitet, dopušta nam da se posvetimo svojoj individualnosti i stvaramo odmak od opterećujuće stvarnosti te gradimo paralelne životne svjetove. Poznata suvremena američka filozofkinja Martha Nussbaum, zastupnica je književnosti i njezinih afirmativnih učinaka na život čovjeka, koja između ostaloga tvrdi da književnost promišlja filozofska pitanja o dobrom životu koji se ne odnosi na život u materijalnom obilju već u moralnim vrijednostima (Čurković Nimac 2012). Nadalje, Nussbaum govori o moralnom učinku romana kojega povezuje s estetskim dojmom jer ono što nam se ne će svidjeti, teško da ćemo tomu posvetiti pozornost (Čurković Nimac 2012.). Nussbaum se šire osvrće na čin čitanja i književnog djela pa u njemu pronalazi etičke vrijednosti koje mogu biti izazvane čitanjem poput: sućuti, empatije, emocija i drugih. Ako se vodimo razmišljanjem Nussbaum, dolazimo do spoznaje da je potreba za čitanjem, potreba duše za smislom, za dobrim, za estetikom i duševnom hranom.

Kako razgovarati o knjigama

Svoja prva iskustva razgovora o književnom djelu nosimo još iz škole s nastave književnosti. Nastava književnosti vodila se metodičkim pristupom djelu i dobnoj primjerenosti učenika. Tu smo usvojili osnovna znanja o strukturi kn-

jiževnog djela i o njegovu sadržaju. Tako, kada razgovaramo o književnom djelu pokušat ćemo ga determinirati žanrovski, tematski, bavit ćemo se ponekada i strukturom, ukoliko je neobično satkano, nadalje ćemo proučavati stilsko-jezični izričaj pisanja, a najveću ćemo pozornost posvetiti priči i likovima, njihovim karakteristikama, situacijama, postupcima i okolnostima u kojima su se našli. Estetski dojam je ono što nas najviše obuzima pri čitanju djela, a to je učinak koji je djelo ostavilo na nas, odnosno čitatelja. Sličan tijek razgovora vodi se i na čitateljskim klubovima. Iako je uvriježeno mišljenje da će mladi čitatelji tražiti u književnom djelu momente za identificiranje, a stariji će čitatelji u djelu tragati za filozofskim pitanjima i smislom života, praksa nas uči da i potonji čitatelji u djelu traže one književne momente u kojima se poistovjećuju bilo s likovima, njihovim životnim pričama ili ponekim situacijama. Kako bi zadržali svoju ozbiljnost, čitateljski klubovi bi trebali njegovati sustavnost u analiziranju književnog djela. Iako su to najčešće neformalne skupine, svatko voli izvjesnu sustavnost i saznati nešto novo za razliku od samog pričanja dojmova. Stoga predlažemo da se pri analizi knjige počne s uvodnim predstavljanjem autora, nekim interesantnim sekvencama iz književne kritike o djelu i samom autoru, a zatim se razgovor proširuje na dojmove. S obzirom na to da su dojmovi najsnažniji pokretači rasprave, tim je bolje da se u skupini njeguje ravnopravnost kako bi svi sudionici došli do izražaja. Analize i rasprave književnog djela mogu biti iznimno dinamične, inspirativne i inovativne. Tu mislimo na zapazanja čitatelja koji u književnom djelu

ne vide samo priču, već vide intertekstualne, intermedijalne motive i šire sagledavaju kulturološki smisao djela. Što je djelo problematičnije, rasprava je uspješnija. Isto pravilo vrijedi i za osobni dojam. Ako su dojmovi podijeljeni, rasprava će biti interesantnija zato što će do izražaja doći snažni argumenti. A to je cilj čitateljske skupine i razgovora o knjizi.

Sociološka vrijednost čitateljskih klubova

Društveni život vrlo je važan u životu svakog čovjeka, a knjige mogu biti dovoljno jak motiv oko kojih bi se ljudi mogli okupljati i družiti. Razgovori o knjigama obogaćuju način razmišljanja, često imaju učinak zadovoljstva i različitih pristupa stvarima. Čitateljski klubovi temelje se na zajedništvu, dobroj volji i toleranciji. Čitateljski klubovi su male skupine ljudi koji mogu biti okupljeni po poznanstvu, a mogu biti okupljeni slučajno po preporuci i čuvenju. Da bi ostvarili svoj kontinuitet u djelovanju, važno ih je ustrojiti i podati im smisao postojanja. Sam smisao daju ljudi, članovi kluba i razlog zbog kojega se sastaju. Razlog bude i najjači argument koji ljude drži na okupu jer je razlog često vrlo sličan s interesom. Razlog možemo promatrati na objektivnoj univerzalnoj razini društvene dobrobiti, a interes možemo promatrati na osnovi osobnih pobuda i koristi. I jedan i drugi vid okupljanja je ispravan i dovoljno snažan da bi se redovito družilo u čitateljskim klubovima. U organizacijskom smislu, čitateljske klubove možemo poistovjetiti s malim skupinama. Male skupine (Cox 2003) imaju svoje specifične vrijednosti i karakteris-

tike. Prije svega, u malim skupinama nema mjesta prisili, njihovim odnosima upravljaju određene vrijednosti, a te su vrijednosti u „pravila igre“. To su načela po kojima skupina djeluje, smatra ih važnima te se s njima trebaju složiti svi članovi skupine. Male skupine potiču timski rad, često su put i prenosnica od osobe do osobe i pokažu se učinkovitima za stidljive ljude koji teže uspostavljaju kontakte. Male skupine postaju ekskluzivne i osobne, prilagodljive su, najčešće su neformalne što je dobro jer se na taj način svi trude doprinijeti i poštivati pravila. Sama organizacija skupine i susreta nije zahtjevana, komunikacija je lakša, a skupine se sastaju tamo gdje ljudi žive. Ako želimo decidirati čitateljski klub kao aktivnost unutar ustanove, u ovom slučaju, škole, tada je mjesto sastajanja, škola i prostori unutar škole.

Na osobnoj razini, male skupine omogućuju članovima da se osjećaju poštivani i da ih se cijeni. To je izvjesna potvrda svakom članu da ga se uvažava i da je vrijedan i kao osoba i član skupine. Male skupine iziskuju posvećenost svojih članova. To ukazuje na izvjesnu predanost i velikodušnost. Iako ne mora značiti da se članovi skupine međusobno poznaju, s vremenom će se stvoriti neka vrst prijateljstva i privrženosti, stoga se razumijeva da članovi budu na usluzi jedni drugima. To će se najčešće odnositi na dogovor o nabavljanju knjige, možda i nekih organizacijskih stvari, a sve će ovisiti o tomu kako je skupina ustrojena i kakva su pravila ponašanja. Iskrenost je sljedeća karakteristika malih skupina. Iskrenost se ne može ostvariti na početku djelovanja jer se sudionici ne poznaju, ali s vremenom se

razvije i iskrena komunikacija koja je primjerena sadržaju i namjeni okupljanja. S iskrenošću se pojavljuje i povjerenje. Povjerenje je viša razina društvenih odnosa pa se takve situacije trebaju događati spontano i s vremenom. Uvijek valja imati na umu da nismo svi isti i da u skupinama ponekad dominiraju introvertnije osobe i zato se s njima treba ponašati obazrivije. Pravi je uspjeh male skupine kada svi članovi postignu izvjesnu otvorenost i odgovornost jedni prema drugima i prema skupini. Da bi se to postiglo uvelike je zaslužan sam organizator koji je isprava zadužen za cjelokupni ugođaj i organizaciju. Tada su iskustvo te duhovni i intelektualni benefit mjerljivi i vidljivi kroz redovne dolaske i pozitivan stav. Članovi se moraju u takvim skupinama osjećati ugodno, prihvaćeno i dobro došlo. Ponekad, koliko se god trudili, može doći do toga da se netko ipak ne osjeća dobro i on će, ukoliko svoje nezadovoljstvo ne izrazi verbalno, izrazit će ga svojim trajnim napuštanjem skupine.

Organizacija čitateljskih klubova

Pri bilo kojem organiziranju skupina, imamo na umu njezine ciljeve i zadaće. Što želimo postići čitateljskim klubovima. Neki od ciljeva su prije svega rad na društvenim odnosima te razvijanje dobrih odnosa među članovima, druženje, dobivanje sugovornika, a ponekad i stvaranje prijateljstva na konstruktivnim i zajedničkim temama. Nadalje je organiziranje sastanaka koji odgovaraju potrebama i interesima sudionika gdje dolaze do izražaja sličnosti, velikodušnost, poštovanje i međusobno uvažavanje. I na kraju ono

zbog čega se ljudi i sastaju u čitateljskim klubovima jest knjiga, dobro štivo i razgovor o knjigama. U čitateljskim klubovima imamo mogućnost sagledati stvari iz različitih perspektiva, imamo priliku čuti različite argumente, mišljenja i stavove i samim time proširiti ili promijeniti vlastite stavove. Povjerenje je u grupi potrebno radi lakše i otvorenije komunikacije.

Jedan od vidova organizacije malih skupina ili u ovom slučaju čitateljskih klubova je i uloga vođe (idejnog nositelja) ili organizatora. Uvijek mora postojati netko tko će biti pokretač i tko će „misлити na sve“. Najčešće to bude i ona osoba koja je došla na takvu zamisao. Nekoliko je zadaća organizatora koje mora preuzeti. Prije svega, brine se za opće ciljeve skupine, za dnevni red (redoslijed tijekom sastanka), za složenost i zajedništvo svih članova. Organizator je taj koji treba unositi dobro raspoloženje i dobru volju. U početku je on ta osoba koja preuzima na sebe ulogu medijatora (onoga koji osmišljava i vodi razgovor o knjigama). To ne mora biti pravilo, dapače poželjno je da se svi članovi dogovaraju i da svatko bude na jednom druženju medijator. Na taj su način svi ravnopravno zastupljeni i prihvaćeni kao kompetentni da vode druženje. Slična je situacija i s odabirom knjige. Odabir ne ovisi samo o jednoj osobi. Kod odabira sudjeluju svi koji imaju kakav prijedlog što bi bilo zanimljivo čitati, a onda se slože oko tog prijedloga ili se traži drugi. Tu nema pravila. Dogovor o knjigama možda će predstavljati problem, s obzirom na ukuse i interese, ali sudionici najčešće dijele sličan ukus po pitanju žanra i teme pa ni oko toga ne bi trebalo biti problema. S vremenom organizator prepoznaje

kvalitete i sposobnosti svakog člana i prema njegovim sposobnostima može ga zadužiti za neke organizacijske poslove i na taj način potiče osobni rast svakog člana. Važan pojam u postojanju i opstanku čitateljskog kluba je briga. Bez brige jednih o drugima i samog voditelja o svim sudionicima, skupina ne može opstati. Osim samog voditelja, tomu će pomoći i kodeks ponašanja. Bez obzira na to radilo se o formalnim ili neformalnim čitateljskim klubovima, dobro je imati pisani kodeks ponašanja koji se čita na prvom susretu. Ako skupina ima svoju prostoriju, taj kodeks može biti izložen i na vidljivo mjesto kao podsjetnik članovima.

Kako organizirati prvi sastanak

To se pitanje mnogima čini najtežim. Prije prvog sastanka svi imaju tremu iščekivanja i neizvjesnosti, kako sam voditelj, tako i svi koji će doći na druženje. Svi znamo da bi se na tom druženju trebalo govoriti o knjigama, ali ne znamo točno kako. Ako se radi o neformalnoj privatnoj skupini, tada je voditelj taj koji dogovara vrijeme okupljanja i sadržaj sastanka. Ukoliko se radi formalnoj skupini unutar neke javne institucije poput škole, učeničkog doma, mjesne zajednice, čitaonice ili možda crkve, tada se upućuje javni poziv koji bude izložen na oglasnoj ploči ustanove ili web stranicama ili nekim drugim društvenim mrežama. Sastanak započinje upoznavanjem i predstavljanjem. Zanimljivo je zamoliti sudionike kada se predstavljaju da kažu kakvu književnost vole čitati ili nešto iz svog čitateljskog iskustva, što bi rado podijelili s drugima i preporučili. Mogu, također navesti omiljena

književna djela i autore. Nakon upoznavanja slijedi upoznavanje s kodeksom ponašanja kojega je voditelj već prije sastavio. I o tom kodeksu se svi trebaju složiti ili ga svojim konstruktivnim prijedlozima dopuniti. Na prvom se sastanku ne čita, tu se upoznaje, razgovara o književnosti, o omiljenim knjigama i stvara se prva ugodna atmosfera koja će biti potrebna za daljnje okupljanje. Dio vremena posvetit će se dogovoru o čitanju knjiga. Izbor knjiga koje će se čitati u narednim sastajanjima, ovisit će dogovoru sviju i o mogućnosti dostupnosti knjiga. Voditelj može unaprijed sastaviti popis i pročitati ga pred skupinom predstavljajući svaku knjigu kratkim sažetkom. Jednako tako, i skupina može predlagati svoje naslove, može se napraviti zajednički plan čitanja, a može se o knjigama dogovarati i na svakom sastanku bez ikakvog plana. Članovima stoji na slobodnoj volji hoće li čitati starija djela davno objavljena ili će pratiti recentnu literaturu. To će sve ovisiti o dogovoru i afinitetu čitatelja.

Tijek i trajanje čitateljskog kluba

U teoriji ekonomije vijek trajanja nekog proizvoda kreće od njegova pojavljivanja na tržištu i laganog uspona, doživljavanja vrhunca prodaje, pada i na kraju odumiranja. Da bi se proizvod održao na tržištu potrebno je stalno osvježavanje što se postiže kvalitetnijim i novijim tehnologijama, benchamrkingom i promidžbom. Iz ovoga je vidljivo da sve što se započne i razvija može doći svome kraju, ali s dodatnim naporima i trudom proizvod može opstati. Slično je i s malim skupinama ili u ovom slučaju s čitateljskim klubovima. Či-

tateljski klubovi se oformljuju iz potrebe i interesa i mogu trajati izvjesno kratko vrijeme, a mogu trajati godinama. Umnogome će ovisiti o strukturi članova. Normalna je i uobičajena pojava da dolazi do izlaska starih članova i ulaska novih članova u skupinu. To nije zabrinjavajuće jer postoje mijene društva, a može doći jednostavno i do zasićenosti. Ivana Bašić (2014) u svojoj je knjizi *O čitateljskim grupama*, navodi četiri faze životnog ciklusa čitateljske skupine; prvu fazu smatra smionim pothvatom, drugu fazu naziva otkrićem, treću fazu naziva razvojem i četvrtu fazu naziva zrelošću skupine. Ovdje dodajemo i petu fazu, a ona je izazov koji razumijeva sintagmu uspjeti ili nestati. Često uspješnost skupine ovisi o samom voditelju. Među članovima dolazi do izražavanja nezadovoljstva, međusobne netolerancije, ali odgovornost za to rijetko će priznati i podnijeti koji od članova. Odgovorna osoba je voditelj. Voditelj je taj koji treba miriti nesuglašene strane, držati se objektivnosti, a ne pristranosti te dovoditi mir i red u skupinu. Jedan od načina je da se poštuju i tri zlatna pravila (Bašić 2014, 59) pristojnosti u grupi; prvo pravilo – dok jedna osoba govori, ostale slušaju, drugo pravilo – govornik ne smije imati replike duže od nekoliko minuta i treće – razgovor o knjizi smije odlutati u digresije, ali one ne smiju biti preduge niti se smije dopustiti da jedna osoba dominira svojim neprestanim pričanjem. Valja imati na umu da će svako pročitano djelo potaknuti identifikaciju čitatelja ili s pričom ili s nekim od likova. I sudionici će to imati potrebu izreći. Time se zapravo i postiže pravi učinak čitanjem i razgovorom o djelu. Sastanci druženja također

imaju svoje optimalno vrijeme trajanja pa se preporuča sat i pol vremena, što ne mora biti pravilo. To je vrijeme dovoljno za uvodni opušteni razgovor i za analizu knjige i na kraju za dogovor što će se čitati. Vrijeme ne mora biti strogo određeno, ako je društvo ugodno. Ali se treba paziti da se sastanci ne razvodne i ne skrenu u previše neformalnih tema koje nekima nisu zanimljive.

Umjesto zaključka

Povijesno gledano, knjiga je oduvijek bila predmetom i inspiracijom razgovara, privlačila je ljude koji su željeli znati više i tumačiti filozofski smisao napisanoga. Time je bila povod za okupljanja i druženja uz pisanu riječ. Svojim eruditskim sadržajem, a nerijetko i intrigantnim, bila je inspiracijom da se ljudi okupljaju u čitateljske klubove kako bi mogli raspravljati i filozofirati. Isprva zbog svoje nedostupnosti, a potom skupoće, knjiga se uvijek smatrala elitističkim predmetom koji nije bio dostupan svima. Danas, kada naklada i prodaja knjiga doživljavaju svoj vrhunac, društvo brinu statistike o broju i navikama čitanja. Ono što je pohvalno u društvu sve su češća organiziranja čitateljskih klubova koji njeguju ljubav prema knjizi, lijepoj književnosti i razgovorima o pročitanoj. Čitateljski klubovi nose znamen njegovanja humanističkih i društvenih vrijednosti. Ono što ulijeva optimizam u suvremeno društvo je umijeće zajedničkog okupljanja oko pisane riječi i ustrajnosti u organiziranju i održavanju čitateljskih klubova i kontinuiranog druženja. Čitateljski klubovi mogu biti sadržaj slobodnog vremena svakomu tko ima potrebu družiti se,

razgovarati, učiti, saznavati i spoznavati nešto novo.

Literatura

1. Bašić, I. 2014. *O čitateljskim grupama, metodički priručnik s primjerima dobre prakse*. Balans centar za logopedagogiju i biblioterapiju. Zagreb.
2. Čurković Nimac, J. Etička kritika u književnosti u *Filozofska istraživanja* 126 God 32(2012) Sv. 2(327-342)
3. Cox, D. 2003. *Male skupine, veliki uspjesi*. Znaci vremena. Zagreb.
4. Grosman, M. 2010. *U obranu čitanja*. Algoritam. Zagreb.
5. Plevnik, D. 2012. *Tolle lege - Za slobodu čitanja*. NSK. Zagreb.

Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema

Marija Čačić, dipl. knjižničarka

Predsjednica Društva knjižničara SBS

Foto: Alta Pavin Banović

Marija Čačić, predsjednica Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema u svome je predavanju predstavila vrijednost i djelovanje Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema. Ove godine 21. svibnja 2020. Društvo obilježava 45 godina svoga djelovanja u Osijeku. U početku osnivanja naziv je bio Društvo bibliotekara Slavonije i Baranje.

Predsjednica je u predavanju naglasili kako je važno djelovanje svih članova od prvoga dana pa sve do danas tj. tijekom svih ovih 45 godina aktivnoga sudjelovanja u radu Društva od svih predsjednika, zamjenika, tajnika, članova Upravnih i Nadzornih odbora i svih članova bez kojih Društvo ne bi niti opstalo.

Ponosimo se brojnim uspjesima: knjižničama dobitnicama nagrade Knjižnica godine, kolegama dobitnicima Kukuljevićeve povelje i Nagrade Eva Verona, dobitnicima Povelje Marija Malbaša, kao i drugim nagradama i priznanjima, ali i svim članovima koji svakodnevno neumorno, profesionalno i predano obavljaju svoj posao. Zahvaljujući tom radu brojne su naše knjižnice primjeri dobre organizacije, izvrsnih programa, uspješnog poslovanja, bez obzira na okolnosti. Sposobni smo prilagoditi se svim promjenama i činiti najbolje u datom trenutku za zajednicu u kojoj djelujemo. Najveća nagrada za naš

Prisjećamo se i naših kolegica i kolega koji više nisu s nama, ali njihovo djelo je još uvijek živo i aktualno.

Svim članovi i suradnici se nesebično zalažu u promicanju knjige i knjižničarstva. A brojni knjižničari su svojim djelom ostavili trajni i neizbrisiv trag. Razvoju struke doprinijela je energija i upornost te su knjižničari i na najnovije izazove spremni odgovoriti jer se novim generacijama predaje bogato naslijeđe.”

Društvo knjižničara SBS i dalje neumorno razvija zajedničku suradnju.

Pripremljen je online Vodič kroz knjižnice na našem području: <http://www.dksb.hr/knjižnice/> (pristupljeno 21. svibnja 2020.)

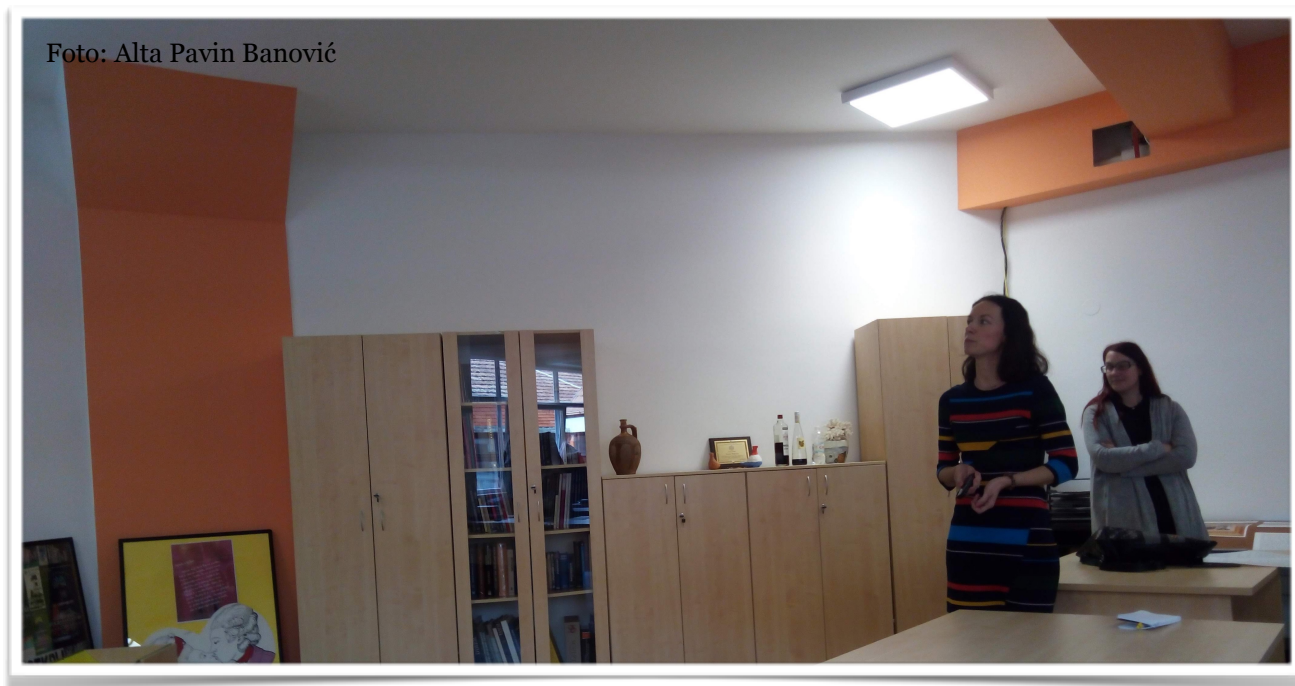
STEM

Marijana Špoljarić Kizivat, dipl. knjiž.

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Ivana Turk, dipl. knjiž.

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Poticanje razvoja informatičke pismenosti i upoznavanje sa suvremenim tehnologijama postale su veliki dio knjižnične svakodnevice. Korisnicima je Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek kroz različite programe i opremu osiguran pristup novim tehnologijama, posebice sa STEM područja (znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika). Knjižnica još od 2016. godine posjeduje STEM opremu koja se redovno upotpunjuje novim tehnološkim dostignućima. U suradnji s Veleposlanstvom SAD-a, fakultetima (FERIT), različitim udrugama (Osijek Software City-ijem, Zajednicom tehničke kulture, IRIM-

om) održane su brojne edukacije s područja robotike, automatike i programiranja. Samo je prošle godine održano 56 različitih STEM radionica za djecu i odrasle (radionice 3D printanja i crtanja 3D olovkama, radionice mBot programiranja, Micro:bit programiranja, radionice o naprednom korištenju BOSON setova dodataka za Micro:bit te rada Playstation Virtual Reality opreme).

Novina u 2019. godini je predstavljanje STEM programa pri edukativnim posjetima škola i vrtića Knjižnici, tijekom kojih se posjetitelji upoznaju s prostorom, usluga-

ma i opremom koju Knjižnica nudi. Posjeti obuhvaćaju obilazak Odjela za rad s djecom i mladima, obilazak American Cornera Osijek i predavanje izvornoga govornika engleskoga jezika (u ak. god. 2019./20. je na Fulbright stipendiji u Osijeku Josh Leib), radionicu crtanja 3D olovkama i demonstraciju rada 3D printera i ostale opreme. Aktivnosti se biraju, ovisno o broju grupa i vremenu kojim raspolažu posjetitelji. Poziv za suradnju otvoren je za sve knjižničare i škole Osječko-baranjske županije, ali i šire, koje nemaju STEM opremu u školama. Knjižnica se ovakvim aktivnostima želi priključiti sličnim inicijativama na među-

narodnom nivou kojima je cilj uvođenje suvremene tehnologije u knjižnice te jačanje njezinih kapaciteta, posebice u STEM području, kao i implementirati i proširiti ideju “znanja bez granica”. Cilj je povezivati postojeća i nova znanja u području tehnologije, razvijati kreativnost, inovativnost i prepoznati knjižnicu kao spoj tradicionalnog i modernog. Nakon prikaza održanih radionica, praktični dio za knjižničare će se održati nakon Informativne srijede u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek. Prezentacija se može pogledati na poveznici: https://drive.google.com/file/d/1i5SRPwb3p-C2R528AoY_1IYQh2HDRWI/view

Medijska pismenost

Marija Klasić Petrović, prof. i dipl. knjižničarka

Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku

Foto: Alta Pavin Banović

Medijska pismenost smatra se jednim od važnijih oblika pismenosti u 21. stoljeću. Medijske su kompetencije prijeko potrebne nastavnicima, učiteljima i stručnim suradnicima kako bi oni što kvalitetnije mogli podučavati teme iz medijskoga obrazovanja u svojim razredima i školama.

U novije se vrijeme zbog dostupnosti sadržaja preko interneta i mobilnih platformi sve češće koristi pojam medijsko-informacijska pismenost, koja podrazumije-

va sve vrste medija uključujući i društvene mreže. Kako su se u Hrvatskoj počeli obilježavati Dani medijske pismenosti, bila sam još više potaknuta baviti se ovom tematikom i kroz zanimljive radionice obrađivati medijski sadržaj i kritičko vrednovanje. Sada već treću godinu zaredom povodom Dana medijske pismenosti provodim radionice Medijske pismenosti s naglaskom na dezinformacije, lažne vijesti i klikolovke.

Cilj je sata objasniti razliku između informacija i dezinformacija te opisati glavne karakteristike lažnih vijesti i klikolovki. Sami nastavni sat započnemo ledolomcem: igrom pokvarenog telefona. Knjižničarka učenicima daje dvije nepoznate riječi (diseminacija i dilatacija) i očekuje se da će učenici riječi krivo izreći. Na kraju igre uočavamo razliku između riječi koje je knjižničarka izrekla na početku igre i na riječi koje je izrekao posljednji učenik u igri. Potičem ih da shvate razliku između informacije i dezinformacije pitajući ih kako se osjećaju kad neka informaciju, koja im je potrebna i važna, prijeđe u dezinformaciju. Pri tome dajem primjer raznih dezinformacija iz medija kako bi im približila problematiku.

U daljnjem razgovoru pričamo o obilježjima dezinformacija i što se sve njima može postići. Na slikokazu, koji se prikazuje, nalazi se niz različitih predloženih pridjeva specifičnih za dezinformacije pa potičem učenike da odgovore koji pridjevi najbolje opisuju karakteristike dezinformacije.

Definicija dezinformacije kao pojma koji uključuje sve oblike lažnih, netočnih ili zavaravajućih informacija, koje su osmišljene, predstavljene i promovirane kako bi nanijele štetu javnosti ili radi stjecanje profita, vrlo je široka te svojim pojmom obuhvaća i još jedan termin koji ćemo spomenuti, a to je lažna vijest ili fake news.

Učenici su gotovo svi čuli za lažne vijesti, no nisu sigurni u razliku između lažnih vijesti i dezinformacija. Kako bismo to malo pojasnili pobliže, učenicima dajem kratak

kviz koji moraju samostalno ispuniti svako za sebe, a tek kasnije ćemo ga analizirati.

S učenicima prolazim i kratku povijest i pojavu lažnih vijesti, koja nije novijeg datuma i seže od samih početaka civilizacije. No, najviše se zaustavljamo na primjeru lažnih vijesti vezanih uz Donalda Trumpa i Brexita.

Gledajući slikokaz, razgovaramo o tome kako mi svojim ponašanjem možemo spriječiti širenje lažnih vijesti, kako ih možemo prepoznati i na što moramo paziti. Naglašavam im kako postoje alati za prepoznavanje činjenica i provjere autentičnosti. Demonstriram im povezujući se putem interneta na stranicu Faktograf, polifact.com, TinEye te youtube provjeru autentičnosti.

Nakon analize kviza o njihovom znanju o lažnim vijestima, dolazimo do pojma click bejtovi ili klikolovke. Zamolim ih da napravimo još jedan zadatak. Na stolovima im se nalaze već pripremljeni nastavni listići i objašnjenja. Zamolim ih da naprave što intrigantnije klikolovne naslove kojima bi na nekom senzacionalističkom portalu namamili što više ljudi da pročitaju lektiru ili namamili učenike trećih razreda da uče gradivo četvrtog razreda.

Nakon što napišu senzacionalne naslove, čitamo naglas naslove, a najbolje objavimo na školskoj facebook stranici i na školskom Instagramu te ih upotrijebimo i za naš školski digitalni list.

Priprema za izvedbu nastavnoga sata

Škola	Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku		
Nastavnik/stručni suradnik	Marija Klasić Petrović		
Razred	4.b	Datum	12.03.2019.

Nastavni predmet	Sat razrednog odjela
Nastavna tema	Medijski sadržaji i kritičko vrednovanje
(Među)predmetno područje	Medijska pismenost
Nastavno područje	Građanski odgoj
Ključni pojmovi	Dezinformacije, lažne vijesti, klikolovke
Nastavna jedinica	Kako prepoznati dezinformacije, lažne vijesti i klikolovke
Cilj sata	Objasniti razliku između informacija i dezinformacija te opisati glavne karakteristike lažnih vijesti i klikolovki
Tip nastavnoga sata	sat obrade novoga gradiva

Ishodi učenja

- učenici će **uočiti razliku između** dezinformacija i lažnih vijesti
- učenici će **opisati glavne karakteristike lažnih vijesti**
- učenici će **prepoznati** klikolovke

Korelacija Građanski odgoj, Informatika

Nastavni oblici	frontalni rad, individualni rad, skupinski rad
Metode poučavanja	Aktivnosti učenika
	Metoda slušanja, razgovora (heuristički, reproduktivni), čitanja, razmišljanja, pisanja
	Aktivnosti knjižničara/ke
	Metoda usmenog izlaganja, heuristički razgovor, metoda demonstracije, metoda rada s vizualnim sredstvom
Nastavni mediji i pomagala	Slikokaz, računalo, projektor, nastavni listić

Faze nastavnoga sata	Aktivnosti učenika	Nastavni oblici i metode poučavanja	Nastavni mediji, sredstva i pomagala	Aktivnosti knjižničara/ke
Uvodni dio sata (uvod i predstavljanje)	Učenici slušaju knjižničarku .	Razgovor metoda usmenog izlaganja		Pozdravljam učenike i izveštavam ih zašto smo se danas okupili u školskoj knjižnici.
Motivacija	Nekoliko učenika na početku nastavnoga sata sudjeluju u igri pokvarenoga telefona	Igra pokvarenog telefona Skupinski rad		Motivaciju započinjemo ledolomcem: igrom pokvarenog telefona. Knjižničarka im daje 2 nepoznate riječi (diseminacija i kondemnacija) . Očekuje se da će učenici riječi krivo izreći.

Najava teme i cilja sata	Navedeni pojmovi trebali bi ih asocirati na temu nastavne jedinice. Učenici sudjeluju u razgovoru, odgovaraju na pitanja.	frontalni rad, heuristički razgovor	Računalo, projektor, slikokaz	Uočavamo razliku između riječi koje je knjižničarka izrekla na početku igre i na riječi koje je izrekao posljednji učenik u igri. Potičem ih da shvate razliku između informacije i dezinformacije. Pitam ih kako se osjećaju kad neka informaciju, koja im je potrebna, prijeđe u dezinformaciju. Dajem primjer dezinformacije iz medija.
Faze nastavnoga sata	Aktivnosti učenika	Nastavni oblici i metode poučavanja	Nastavni mediji, sredstva i pomagala	Aktivnosti knjižničara/ke

Središnji dio sata	Učenici slušaju i sudjeluju u razgovoru, iznose svoja mišljenja Učenici gledaju predložene pridjeve na slikokazu i odlučuju se za odgovore.	metoda usmenog izlaganja, metoda slušanja, metoda rada s vizualnim sredstvom, heuristički razgovor	računalo, projektor, projekcijsko platno, slikokaz	Što mislite koja su još obilježja dezinformacija? Što se sve njima može postići. Na slikokazu se nalazi niz različitih predloženih pridjeva pa potičem učenike da odgovore koji pridjevi najbolje opisuju karakteristike dezinformacije
	Učenici slušaju i čitaju sa slikokaza.	metoda slušanja, frontalni rad, metoda rada s vizualnim sredstvom, metoda čitanja	računalo, projektor, projekcijsko platno, slikokaz,	Nakon niza odgovora, na slikokazu im prikazujem definiciju pojma dezinformacija te obilježja dezinformacija.
	Učenici sudjeluju u razgovoru, daju različite odgovore	metoda razgovora metoda slušanja		Ova široka definicija svojim pojmom obuhvaća i još jedan termin koji ćemo danas spomenuti, a to je lažna vijest ili fake news. Jeste li čuli za taj izraz? U kojem ste ga kontekstu čuli?
	Učenici ispunjavaju kviz	metoda pisanja, metoda slušanja	Nastavni listić, olovka	Prije nego u potpunosti svi saznamo što su to lažne vijesti molila bih vas da ispunite kratki kviz. Učenicima dijelim kviz o lažnim vijestima koji moraju samostalno ispuniti svako za sebe .
	Učenici slušaju i čitaju slikokaze, sudjeluju u razgovoru	metoda rada s		Kada završe s ispunjavanjem

Faze nastavnoga sata	Aktivnosti učenika	Nastavni oblici i metode poučavanja	Nastavni mediji i pomagala	Aktivnosti knjižničara/ke
Završni dio sata	Učenici gledaju fotografiju i komentiraju naslov i vrstu medijskog članka Učenici smišljaju i pišu naslove	metoda rada s vizualnim sredstvom, metoda slušanja, metoda razgovora metoda pisanja, metoda razmišljanja, metoda usmenog izlaganja	računalo, projektor, projekcijsko platno	Na slikokazu prikazujem jednu klikolovku i pitam znaju li što je to i jesu li ikada vidjeli slične naslove. Objašnjavam im da su to click bejtovi ili klikolovke. Zamolim ih da napravimo još jedan zadatak. Na stolovima im se nalaze već pripremljeni nastavni listići i objašnjenja. Zamolim ih da naprave što intrigantnije klikolovne naslove kojima bi na nekom senzacionalističkom portalu namamili što više ljudi da pročitaju lektiru ili namamili učenike trećih razreda na gradivo četvrtog razreda. Nakon što napišu senzacionalne naslove. Čitamo naglas naslove. Zahvaljujem na suradnji.

NASTAVNI LISTIĆ 1

TVRDNJA	TOČNO	NETOČNO
1.Fenomen lažnih vijesti nije ništa novo. Lažne vijesti su se pojavljivale u tabloidima, ali i u vjerodostojnim medijima.		
2. Lažne vijesti se u pravilu ne proizvode namjerno ili s točno određenim ciljem.		
3.Kada korisnici društvenih mreža šire lažne vijesti, oni su toga rijetko svjesni.		
4. Lažne vijesti mogu oblikovati javno mnijenje te čak utjecati na izborne procese.		
5. Ljudi mogu zaraditi novce kreirajući lažne vijesti i šireći dezinformacije kroz društvene mreže.		
6. Kada se jednom razotkrije lažna vijest ona više ne može utjecati na stavove i uvjerenja.		
7. Glasine za koje se utvrdi da su lažne nestaju brže nego one za koje ispostavilo da su točne.		
8. Velika je vjerojatnost da možemo vjerovati člancima i pričama koje dijele naši prijatelji, a koje izgledaju kao da su iz provjerenih izvora.		
9. Učinkovitije je prikupiti činjenice koje dokazuju kako je neka informacija netočna nego samo reći kako to jednostavno nije istina.		
10. Ako informacije prikupljamo iz tradicionalnih izvora (dnevne novine, radio, televizija...) manja je šansa da ćemo biti izloženi lažnim vijestima.		

11. Malo ljudi provjerava autentičnost neke snimke koja se širi preko društvenih mreža.		
12. Mladi su skloni prenositi vijesti i informacije koje nisu provjerili.		
13. Wikipedija je pouzdani izvor informacija.		
14. Društvene mreže su mediji.		
15. Svaka informacija kojoj smo izloženi dugoročno može utjecati na naše stavove i ponašanje.		

NASTAVNI LISTIĆ 2

SKUPINA 1

Napravite što intrigantnije klikolovne naslove kojima biste na nekom senzacionalističkom portalu ili učenike namamili da pročitaju lektiru. Klikovka mora biti zabavna ili potaknuti na razmišljanje.

SKUPINA 2

Napravite što intrigantnije klikolovne naslove kojima biste namamili učenike trećih razreda na gradivo četvrtog razreda iz predmeta kemija. Klikovka mora biti zabavna ili potaknuti na razmišljanje.

SKUPINA 3

Napravite što intrigantnije klikolovne naslove kojima biste namamili učenike trećih razreda na gradivo četvrtog razreda iz predmeta politika i gospodarstvo. Klikovka mora biti zabavna ili potaknuti na razmišljanje.

SKUPINA 4

Napravite što intrigantnije klikolovne naslove kojima biste namamili učenike trećih razreda na gradivo četvrtog razreda iz predmeta biologija. Klikovka mora biti zabavna ili potaknuti na razmišljanje.

SKUPINA 5

Napravite što intrigantnije klikolovne naslove kojima biste na nekom senzacionalističkom portalu ili učenike namamili da pročitaju lektiru. Klikovka mora biti zabavna ili potaknuti na razmišljanje.

Adobe Spark, digitalni alat

Daliborka Pavošević, prof. i dipl. knjižničarka

Elektrotehnička i prometna škola Osijek

Foto: Alta Pavin Banović

Baš baština osječke Tvrđe - (u)čitaj nasljeđe iza glagoljice*

Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibl.

Medicinska škola Osijek

Sažetak

Baš baština osječke Tvrđe - (u)čitaj nasljeđe iza glagoljice naziv je izložbe pripremljene povodom obilježavanja Mjeseca hrvatske knjige u šk. god. 2018./2019. U suradnji s učenicima Fotokluba Pixeli fotografirana je osječka Tvrđa, povijesna kulturna baština u Godini Kulture baštine 2019. Učenici StripArt kluba nacrtali su slova glagoljice iza kojih su stavljeni videoisječci s održanoga predavanja prilikom posjeta izložbi Mursa u Muzeju Slavonije Osijek.

Ključne riječi: baština, fotografije, izložba, Osijek, Tvrđa

Uvod

Mjesec hrvatske knjige manifestacija je koja se obilježava od 15. listopada do 15. studenoga kada se na svim razinama promiče knjiga i čitanje, a 2018. proglašena je Europskom godinom kulturne baštine.

Glavna tema Mjeseca hrvatske knjige u Medicinskoj školi Osijek je Baš baština s motom (U)čitaj nasljeđe! s naglaskom na motiv glagoljice kao posebnost hrvatskoga

jezika, baštine, nacionalnoga i kulturnoga identiteta.

Članovi Čitateljskoga kluba Proliteris, Fotokluba Pixeli i StripArt kluba uz mentorstvo školske knjižničarke Alte Pavin Banović uključili su se u istraživanje teme čiji je rezultat izložba fotografija i video uradaka iza umjetnički oblikovanih slova glagoljice*. Pripremljena je izložba naslovljena prigodnom temom Baš baština osječke Tvrđe -(U)čitaj nasljeđe! iza glagoljice*, a otvorena je 26. listopada 2018. Razlog ovoga izbora bogata je lokalna kulturna baština Osijeka i njezine stare jezgre Tvrđe.

Članovi Čitateljskoga kluba Proliteris, Fotokluba Pixeli i StripArt kluba posjetili su prigodnu izložbu Tvrđa u Muzeju Slavonije Osijek 10. listopada 2018. uz stručno vodstvo kustosice Jasenke Ricl. Karla Borovečki, 2.g, snimala je prezentaciju izložbe Tvrđa u Muzeju Slavonije Osijek, a Andrej Nikolić, 2. g uređivao je i montirao video isječke. 12 video filmova mogu se pogledati u izložbi iza slova glagoljice sa zvjezdicom korištenjem HP Reveal aplikacije na pametnim telefonima ili tabletima.

Umjetničko oblikovanje slova glagoljice, staroslavensko pismo nastalo u 9. stoljeću, izradili su u likovnoj akvarel tehnici, članovi StripArt kluba: Bojana Mitrović i Ivan Maletić, 3.f i Katrin Vibovec, 3.s3. Tvrđa je uhvaćena i zabilježena fotografijama koje su napravili i izabrali članovi Fotokluba Pixeli: Marija Bunić, 1.f, Antonela Biloš, 1.s2, Emma Kaladić, 2.ft, Karla Borovečki, 2.g i Elena Knežević, 3.g. Glazbena pratnja na gitari je Florijan Hajba i na tamburici Denis Turkalj, 4.dt, a

voditeljice izložbe su Marija Srebrović i Latica Kučinac, 2.g.

Povijesni pregled Tvrđe

Učenici su prisustvovali prezentaciji izložbe Tvrđa koja je bila postavljena u Muzeju Slavonije Osijek 2018. godine kada su poslušali predavanje o Tvrđi kustosice Jasenke Ricl.

Tvrđa je najstarija jezgra i središte Osijeka koja je ostavila duboki trag u povijesnom pregledu nastanjivanja ovih krajeva.

Arheološka istraživanja na području današnje Tvrđe*

Na prostoru današnjega Trga Jurja Križanića izrađena su prva arheološka istraživanja od 1976. do 1982. kada su otkriveni ostatci Kasim-pašine džamije, turbeta i nekropola od 40 grobova iz razdoblja od 14. do 16. stoljeća. Pronađeni su prvi tragovi postojanja stambenih naselja iz kasnog brončanog doba te stambeni objekt koji pripada kulturnoj skupini Belegiš II iz razdoblja između 12. i 13. stoljeća pr. n. e.

Arheološka istraživanja na Trgu Vatroslava Lisinskog potvrdila su postojanje prijelaza preko rijeke Drave čija je kontrola tijekom dugogodišnjega vremena ostavila tragove u pokretnim i nepokretnim arheološkim nalazima.

U dvorištu franjevačkog samostana u Tvrđi arheološka istraživanja potvrdila su postojanje slojeva iz prapovijesti i antike, a ostaci arhitekture povezuju se s gotičkom crkvom, turskom džamijom i baroknim samostanom.

Na području izložbenog prostora Waldinger arheološkim iskapanjima pronađen je ovalni opekama obzidani bunar ispunjen svakodnevnim i luksuznim predmetima od keramike i stakla iz 17. i 18. stoljeća. Također, pronađen je izvorni odvodni sustav ispred Vodenih vrata kao i brojni dijelovi keramičkoga posuđa, lonci, kalupi za otapanje rudača od kojih su izrađivali metalne predmete.

Ispod Tvrde još uvijek se nalaze tamnice koje na svojim zidovima čuvaju svjedočanstva dokaza prisutnosti zatvorenika koji su svojim reckama odbrojavali dane do odsluženja zatvorske kazne.

*(iz predavanja kustosice Jasenke Riel, Muzej Slavonije Osijek)

Predrimsko razdoblje (Mažuran, 1971.)

Šire područje Osijeka naselili su prvi poznati stanovnici Iliri iz plemena Breuka u mlađem kamenom dobu što potvrđuju pronađeni predmeti od bronce. Izgradili su naselja koja su naselili i Kelti s kojima su Iliri razvijali robnu razmjenu koristeći prirodne i vodene putove prema središnjoj Europi.

Rimska Mursa (Mažuran, 1971.)

Krajem 1. st., za vladanja cara Augusta, Rimljani su osvojili Panoniju i osnovali zapadno od ilirsko-keltskog naselja novi grad te ga nazvali Mursa. Izgradili su grad utvrđen bedemima ili zidinama, a 133. godine, za vladanja cara Hadrijana, Mursa postaje rimska kolonija, Colonia Aelia

Mursa i sjedište namjesnika Donje Panonije. Na prijelazu 2. i 3. st., u vrijeme vladanja Severa, Mursa se izgrađuje hramovima, termama, amfiteatrom, vilama bogatih patricija i javnim građevinama. Postaje i važna obrambena utvrda na granici Rimskoga Carstva.

U 6. stoljeću u vrijeme seobe naroda Avari i Slaveni dolaze u krajeve istočno od razrušene Murse i osnivaju manje naselje. U 8. stoljeću, propašću avarske države, dolaze Franci vrlo kratko razdoblje jer 827. Bugari osvajaju ova područja. U 9. stoljeću nestaje avarsko-slavensko naselje, a u 10. stoljeću zapadno od ruševina Murse, na prostoru današnje Tvrde, utemeljeno je novo naselje iz kojega se razvija današnji Osijek. Mursa se nakon propasti Rimskoga Carstva u 10. stoljeću razvila u trgovačko i lučko središte.

Srednjovjekovni Osijek (Sršan, 1993.)

Osijek se pri put spominje u povijesnim izvorima 1196. kao trgovačko-lučki centar u vlasti cistercitske opatije Cikador. U 14. stoljeću prisutna su tri feudalna gospodarstva koja ostavljaju trag na razvoj Osijeka: opatija Cikador, grofovija Korođ i grofovija Gilermus. Početkom 15. stoljeća Korođi su sagradili kaštel kojega su opasali zidinama i opkopima, a nalazi se na području današnje Tvrde. Osijek se vrlo brzo razvio u trgovačko i kulturno središte Slavonije zbog geografskoga položaja.

Turski Osijek (Mažuranić, 1971.)

Turci su osvojili Osijek 8. kolovoza 1526. kojega su djelomično porušili, ali su ga i obnovili izgradnjom tvrđave. Osijek uskoro postaje kadiluk i privremeno sjedište sandžakata kao prva vojno-administrativna jedinica koju su osnovali Turci u Slavoniji. Sulejman II. je 1566. sagradio most preko baranjskih močvara na drvenim stupovima do Darde dugačak osam kilometara čime započinje snažan privredni razvoj grada. Tada je grad bio podijeljen u tri gradske jedinice: kaštel, varoš i podgrađe. Izvan podgrađa smješteno je sajmište trgovaca koji su dolazili iz svih krajeva turskoga carstva. Izgradili su javne građevine: Sulejman-hanova džamija, Kasim-pašina iz 1558. i Mustafa-pašina džamija iz 1563., sudnica, medresa i mekteb, begov saraj i sahat-kula. Prema zapisima putopisca Elije Čelebije varoš je 1663. godine brojala 400 kuća i 7 mahala, a drugi izvori navode da je u podgrađu bilo više od 2000 kuća. Nakon neuspjele opsade Beča 1683. Turci su 26. rujna 1687. napustili Osijek bez borbe. U vrijeme turskoga osvajanja Osijek je postao orijentalni grad.

Austrijska monarhija (Sršan, 1993.)

Hrvatska i Osijek 1690. bili su dio Ugarskoga kraljevstva i došli su pod vlast Austro-Ugarske Monarhije kada dobiva gradsko uređenje. Car Leopold I. predao je upravu Carskoj dvorskoj komori koja je bila prisutna sve do 1809., a car Karlo III. sagradio je novu Tvrđu ili Nutarnji grad, Civitas prema planu pukovnika inženjera Goseaua od 1711. do 1721. čijom je gradnjom upravljao general Beckers, a završio general Petraš. Uskoro se proširila zarazna

bolest kuga koja je uzela značajan broj života pa i generala Petraša. Njegova udovica Katarina dala je izgraditi spomenik svetoga Trojstva na središnji dio trga kao zavjetni spomenik. Trg svetoga Trojstva bio je poznat i kao vinski trg gdje su vinari iz Baranje prodavali svoja vina.

Izgradnja novog Osijeka (Mažuran, 1971.)

U 18. stoljeću počinje gradnja nove tvrđave u Osijeku čiji je zid bio zvjezdolikog oblika i protezao se od istoka prema pravcu zapada s troja vrata: Valpovačka, Vodena i Nova od 1712. do 1719., a 1783. probijena su četvrta Carska vrata prema Donjem gradu. Unutrašnji grad gradio se u stilu baroka i 1698. dobiva gradski statut, a 1704. Donji i Gornji grad postaju zasebna općinska uprava. U Osijeku je sjedište Generalkomande za Slavoniju od 1735. do 1783., Slavonska-zemaljska uprava od 1737. do 1745., a 1745. postaje sjedište virovitičke županije do 1922. 2. prosinca 1786. car Josip II. Dekretom je ujedinio tri osječke općine kada nastaje jedan grad pod imenom Osijek koji se razvija u svim smjerovima

Gornji grad 1746. nastanile su obitelji u 378 kuća, Donji grad u 529, a Tvrđa 82 građanske kuće i vojni stanovi. Uglavnom je bilo domaće hrvatsko stanovništvo i naseljeni Srbi i Nijemci koji su se bavili ratarstvom, obrtom, trgovinom, ugostiteljstvom i drugo. Krajem 18. stoljeća južno područje naseljavaju Nijemci kada nastaje Novi grad.

Osijek je postao trgovačko i vojno središte Slavonije gdje se održavaju dva sajma godišnje za Jurjevo i Ilinje dopuštenjem

carice Marije Terezije 1747. kada dolaze trgovci iz Bosne, Mađarske, Štajerske, Kranjske i Austrije.

Razvoj Osijeka zapravo počinje gradnjom ceste preko Baranje između 1768. i 1788. zahvaljujući caru Josipu. Zatim je započela proizvodnja svile 1774. do 1850. Osijek postaje slobodni i kraljevski grad 1809. kada ima 9000 stanovnika. Tvrđa je bila središte kulturnog, upravnog, ekonomskog i vjerskog života do 1848. kada središte grada preuzima Gornji grad. Osnovana je 1853. Trgovačko-obrtnička komora. Počinje plovidba parobroda rijekom Dravom, željeznička pruga 1869., a 1893. javni telefon.

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća Osijek je razvijeni grad jer ima tvornicu žigica 1856., piva 1856., poljoprivrednih strojeva 1864., kože 1873., pokućstva 1892., četaka 1920., šećera 1905., kandita i čokolade 1907., sapuna 1921., keksa 1922., svile 1930., parni i električni mlinovi 1879.-1911., ljevaonica željeza 1912., električna centrala 1926., grafička industrija, proizvodnja građevinskoga materijala, a 1882. uveden je gradski promet.

Prva osnovna škola otvorena je 1712. u Tvrđi, u Donjem gradu 1723., a zatim i u Gornjem gradu. Klasična gimnazija započela je radom 1729., prva visoka škola 1765., a 1870. realna gimnazija, Učiteljska škola i Trgovačka akademija 1893. te ženska gimnazija 1917.

Prvu tiskaru otvaraju franjevci 1735., a Ivan Martin Divald 1775. Prve novine izlaze na njemačkom jeziku 1848. Pajo Kolarić osnovao je prvo tamburaško društvo 1847., a društvo Lipa započelo je radom

1876. Lav Mirski utjecao je na otvaranje glazbene škole 1920. kada djeluju poznati glazbenici Franjo Krežma, violinist, Lujo Svećenski, violinist i rektor Muzičke akademije u Bostonu. Početkom 19. stoljeća otvara se prva crtačka škola u Hrvatskoj u Osijeku kada djeluju umjetnici Hugo Conrad v. Hotzendorf i Adolf Waldinger. Utemeljen je gradski muzej 1877. i Klub hrvatskih književnika 1909. U Osijeku su vrlo aktivne kazališne predstave putujućih kazališnih družina, a 1907. osniva se Hrvatsko narodno kazalište.

Osijek postaje sjedište financijske uprave, poreznog ureda, dva suda, carine, poštanskih ureda, lučke kapetanije i broderske agencije, srednje škole, učiteljsku školu, trgovačku akademiju, građansku školu, trgovačku školu, trgovačku komoru, ured za osiguranje radnika, kazalište nakon raspada Austro-Ugarske Monarhije 1918.

Mostovi*

Cestovni drveni most preko Drave izgrađen je 1776. služio je za prijevoz putnika i transport robe. 1880. otvoren je željeznički most kada je prošla prva željeznička kompozicija, ali se most srušio pod težinom vlaka.

*(iz predavanja kustosice Jasenke Ricl, Muzej Slavonije Osijek)

Umjetnički život u Tvrđi*

Umjetnički život u Tvrđi činilo je: poučavanje, stvaranje i izlaganje. Likovno je poučavanje započelo 1800. godine kada je osnovana javna crtačka škola. Kraljevska

realna gimnazija osnovana je 1870., a Škola za likovno-umjetničko obrazovanje 1925. Umjetnici su poučavali u svojim ateljeima koji su se nalazili u kućama i bastionima Tvrđe. Umjetnost u Tvrđi - pokretna kulturna baština, Isus pribijeni na križ, kip svetoga Franje Asiškoga, Franjo Krežma preminuo u dvadesetim godinama, imamo njegovu violinu ... zaslužan za razvoj fine glazbene umjetnosti.

*(iz predavanja kustosice Jasenke Ricl, Muzej Slavonije Osijek)

Kuće poznatih*

U baroknoj gradskoj jezgri Tvrđe nalazile su se obiteljske kuće poznatih Osječana: Franje Krežme, violiniste (1862.-1881.), Ivana Rendića, kipara (1895.), Franje Xavera Kuhača, muzikologa (1934.-1911.), Franje Makovića (1845.-1914.) i Sigmunda Romberga, skladatelja (1887.-1951.).

*(iz predavanja kustosice Jasenke Ricl, Muzej Slavonije Osijek)

Zaključak

Obilježavanje Europske godine kulturne baštine 2018. bilo je zanimljivo svim uključenim aktivnim sudionicima istraživanja teme, osječke Tvrđe. U istraživanju su sudjelovali učenici članovi Čitateljskoga kluba Proliteris, Fotokluba Pixeli i StripArt kluba uz stručno vodstvo mentorica Andree Mlinarević, prof. povijesti i Alte Pavin Banović, stručne suradnice knjižničarke. Ishodi istraživačkoga vođenoga učenja realizirani su jer su učenici posjetili izložbu Tvrđa u Muzeju Slavonije Osijek, snimali predavanje kustosice Jasenke Ricl tijekom predstavljanja izložbe, montirali video is-

ječke, fotografirali Tvrđu te izabirali, pripremili i isprintali fotografije Tvrđe, nacrtali slova glagoljice, pripremili i otvorili izložbu u Medicinskoj školi Osijek.

Tema je prezentirana sudionicima 2. županijskog stručnog skupa stručnih suradnika knjižničara srednjih škola Osječko-baranjske županije, 31. siječnja 2020. u školskoj knjižnici Škole primijenjene umjetnosti i dizajna Osijek. Prezentacija predavanja pripremljena je u Microsoft Sway i može se pogledati koristeći poveznicu:

<https://sway.office.com/FpP8Oyi2MOyc-GZOk?ref=Link> (pristupljeno 17. veljače 2020.).

Literatura

1. Mažuran, Ive. 1971. Osijek. Litokarton. Osijek
2. Sršan, Stjepan. 1993. Osječki ljetopis 1686.-1945. Povijesni arhiv u Osijeku. Osijek.

EUROPSKA GODINA KULTURNE BAŠTINE - 2018.

BAŠ BAŠTINA OSJEČKE TVRĐE

(U)ČITAJ NASLJEĐE! IZA GLAGOLJICE*

15.10.-15.11.

Foto: Alta Pavin Banović

Foto: Alta Pavin Banović

Mrežna stranica ŽSV

Diana Dorkić,

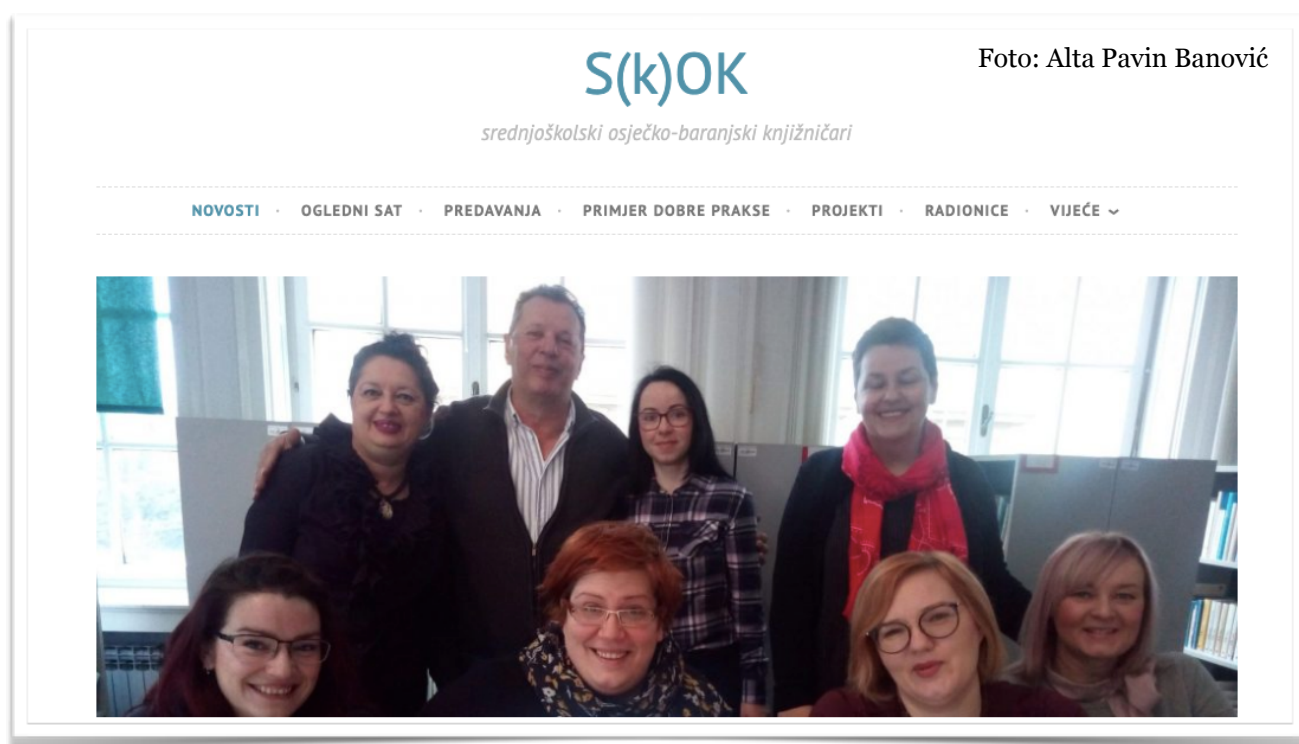
prof. i dipl. knjižničarka

Prosvjetno-kulturni centar Mađara u RH

Daliborka Pavošević

prof. i dipl. knjižničarka

Elektrotehnička i prometna škola Osijek

Sastanak u Austrijskoj čitaonici, GISKO, 4. ožujka 2020.

(Snježana Šulentić, Ivica Nikić, Ana Hefer, Daliborka Pavošević,

Mirna Brunčić, Diana Dorkić, Marija Klasić-Petrović, Irena Ostrički-Gerber)

Kolegica Diana Dorkić predstavila je sudionicima 2. županijskog stručnog skupa mrežnu stranicu stručnih suradnika knjižničara srednjih škola Osječko-baranjske županije koju je pripremila s kolegicom Daliborkom Pavošević. Mrežna je stranica bila tek u početnoj fazi oblikovanja na temelju kojega su kolege predlagale naziv stranice, kategorije, podkategorije i slično.

Kolege knjižničari okupili su se na info-srijedi u Austijskoj čitaonici, GISKO, u ožujku 2020. kako bi nastavili promišljati kako kvalitetno oblikovati mrežnu stranicu za sve nastale korisne materijale u radu s učenicima kao primjerima dobre prakse, radionicama, predavanjima i drugim zanimljivim knjižničarskim materijalima.

Naziv mrežne stranice je SKOK, skraćenica od srednjoškolski Osječko-baranjski knjižničari, a poveznica kojom pristupamo je <https://skok20.wordpress.com/> (pristupljeno 21. svibnja 2020.).

Mrežna stranica SKOK ima sedam kategorija: Novosti, Ogledni sat, Predavanja, Radionice, Primjeri dobre prakse, Projekti i Vijeće. Kategorija Vijeće sastoji se od tri podkategorije: Članovi, Dokumenti, Galerija.

Vjerujem da će se tijekom vremena mrežna stranica popunjavati zanimljivim stručnim materijalima nastalim u knjižnicama srednjih škola Osječko-baranjske županije.

Projekti u školskoj knjižnici

3. županijski stručni skup na daljinu korištenjem Interneta

Teme skupa

Tjedan svemira, projekt, predavanje, Sanja Galic, prof. i dipl. knjižničarka, III. gimnazija Osijek

Grafiti – dio kulturne i javne djelatnosti, predavanje, Nikolina Azenić Krstić, prof. i dipl. knjižničarka, Drvodjelska tehnička škola Vinkovci

Knjižničar u izolaciji, predavanje, Hrvoje Miletić, prof. i dipl. knjižničar, Gimnazija A. G. Matoša Đakovo

Učenik u ulozi autora: interaktivnost, multimedijalnost, kultura, knjige i čitanja, predavanje, Diana Dorkić, prof. i dipl. knjižničarka, Prosvjetno-kulturni centar Mađara u RH

Knjižničarski kolaž, predavanje, Mirna Brunčić, prof. i dipl. knjižničarka, Srednjoškolski đački dom Osijek

Planiranje i pisanje školskih projekata, predavanje, Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibil., Medicinska škola Osijek

Tjedan svemira u III. gimnaziji Osijek

Sanja Galic, prof. i dipl. knjižničarka

III. gimnazija Osijek

Sažetak

Rad govori o iskustvu učenika I profesora III. Gimnazije Osijek u obilježavanju Svjetskog tjedna svemira. Tri godine zaredom u listopadu se provodi project Tjedan svemira s temom koju na svjetskoj razini određuje World Space Week Association. U projektu se održavaju predavanja radionice, izložbe i kvizovi.

Ključne riječi: World Space Week Association, projekt, svemir, fizika, geografija, učiti kako učiti, IKT

Uvod

III. gimnazija Osijek ima dugu tradiciju provedbe školskih projekata. Jedan od njih je obilježavanje Svjetskog tjedna svemira. Voditeljice projekta su profesorice fizike i geografije, a sudionici učenici, neki profesori i stručni suradnici te vanjski predavači. Projekt se u školi provodi treću godinu zaredom. Predavanjima, radionicama, izložbama i kvizovima obrađene su razne teme čime su ostvareni ishodi kurikulumu nastavnih predmeta Fizike i Geografije te međupredmetnih tema Učiti kako učiti i Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije.

Projekti su dio kulturne i javne djelatnosti školske knjižnice tako da se knjižničarka uključuje u Tjedan svemira od samog planiranja do predstavljanja projekta.

World Space Week Association (WSWA)

Generalna skupština Ujedinjenih naroda proglasila je 1999. godine da će se Svjetski tjedan svemira održavati svake godine od 4. do 10. listopada. Ovim datumima obilježavaju se dva događaja:

- 4. listopada 1957. lansiran je "Sputnjik-1", prvi umjetni satelit Zemlje čime je otvoren put istraživanju svemira;
- 10. listopada 1967. potpisan je Ugovor o načelima upravljanja državnim silama u istraživanju i miroljubivoj uporabi vanjskog prostora, uključujući Mjesec i druga nebeska tijela.

World Space Week Association najveća je svjetska obrazovna organizacija koja se bavi svemirom. Osnovana je 1980. godine na inicijativu Ujedinjenih naroda (UN), Vijeća za miroljubivo korištenje svemira (COPUOS) i Ureda za izvanzemaljske poslove (UN OOSA) s ciljem međunarodnog obilježavanja znanosti i tehnologije i njihovog doprinosa poboljšanju ljudskog stanja. Djeluje u 80 država širom svijeta, u Hrvatskoj (slika 1) od 2011. godine. U obilježavanju sudjeluju pojedinci, udruge, škole, muzeji, fakulteti, knjižnice, mediji ... World Space Week Association u suradnji s Uredom za izvanzemaljske poslove određuje temu koja će se obrađivati cijele godine.

Projekt III. gimnazije Osijek

Školski projekti su istraživanja učenika o nekoj temi pri čemu odlučuju o sadržaju, obliku i organizaciji rada, načinu predstavljanja postignuća i vrednovanju. Učenici samostalno, ali ipak uz pomoć nastavnika, odlučuju o načinu i tijeku učenja koje je usmjereno postizanju određenog cilja. Oni zaista rade: pronalaze informacije, procjenjuju ih, kreativno preoblikuju, nadograđuju na postojeće predznanje i prezentiraju.

Projekt Tjedan svemira se u III. gimnaziji Osijek provodi od školske godine 2017. / 18. Voditeljice su Jasenka Detling, prof. fizike i Kristina Ibrahimović, prof. geografije. Od samog planiranja u njemu sudjeluje školska knjižničarka, a u proved-

bi aktivnosti i predstavljanju učenici, profesori i gosti predavači.

Ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

U projektu učenici aktivno sudjeluju i održavaju predavanja, radionice, izložbe i kvizove. Obrađuju razne teme i time ostvaruju ishode kurikuluma nastavnih predmeta Fizike i Geografije te međupredmetnih tema Učiti kako učiti i Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije. U nastavku su navedeni odgojno-obrazovni ishodi iz pojedinih kurikuluma uz koje su često preporuke da se ostvaruju u suradnji sa stručnim suradnikom školskim knjižničarom:

Fizika

Gibanje		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini ostvarenosti »dobar« na kraju razreda
FIZ SŠ C.1.7. Opisuje zakon gravitacije i analizira gibanje Zemlje i nebeskih tijela.	Opisuje tijela u svemiru (zvijezde, planete, galaksije, jata galaksija) i njihova gibanja. Primjenjuje Newtonov zakon gravitacije. Analizira gibanja satelita (izborni).	Kvalitativno zaključuje o gibanju tijela na temelju Newtonova zakona gravitacije. Tumači gibanje satelita. Tumači Keplerove zakone (izborni). Tumači izraz za prvu kozmičku brzinu (izborni).
Međudjelovanje, Energija		
FIZ SŠ B.4.8. FIZ SŠ D.4.8. Opisuje model nastanka i strukturu svemira.	Opisuje četiri fundamentalne sile. Objašnjava nastanak i razvoj svemira. Opisuje osnovne elementarne čestice (izborni). Objašnjava evoluciju zvijezda (izborni).	Objašnjava model nastanka Sunčeva sustava. Navodi glavne tipove zvijezda i uspoređuje njihove osnovne značajke (izborni).

Geografija

B. Prostorne organizacije i procesi		
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
GEO SŠ B.1.1. Učenik provodi geografsko istraživanje povezano sa sadržajima odabranoga ishoda i predstavlja rezultate istraživačkoga rada*.	- prikuplja podatke na terenu i/ili iz drugih izvora*** - obrađuje podatke, prikazuje ih tablično, grafički (dijagrami) i kartografski (tematske karte) te donosi zaključak - pravilno navodi popis literature i izvora**** - predstavlja rezultate istraživačkoga rada*****	Učenik uz manju učiteljevu pomoć i povremene pogreške postavlja istraživačko pitanje i hipotezu, prikuplja, obrađuje, prikazuje, analizira i interpretira podatke, donosi zaključak, navodi popis literature i izvora te predstavlja istraživački rad.
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda *** učenik podatke može prikupiti iz dostupne literature, pouzdanih internetskih izvora, terenskim radom i/ili vlastitim mjerenjem **** ostvaruje se u suradnji sa stručnim suradnikom školskim knjižničarom ***** prezentacija rezultata može biti usmena (javna) ili pisana te u različitim oblicima (posterska, digitalna...) ovisno o prethodnome dogovoru učenika i učitelja		
GEO SŠ B.4.8. Učenik istražuje najnovije spoznaje o svemiru i Sunčevu sustavu.	- opisuje nastanak svemira, njegovu starost i veličinu prema znanstvenim spoznajama - opisuje strukturu svemira (galaksije, zvijezde, ostala svemirska tijela) - opisuje položaj Zemlje u svemiru i Sunčevu sustavu - opisuje Sunčev sustav u skladu sa znanstvenim spoznajama - navodi primjere tehnoloških dostignuća koja su doprinijela istraživanju svemira - istražuje moguće utjecaje iz svemira na život na Zemlji	Opisuje Sunčev sustav i njegove sastavnice prema znanstvenim spoznajama te navodi primjere tehnoloških dostignuća koja su doprinijela istraživanju svemira.
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Nastanak i obilježja svemira. Položaj Zemlje u svemiru i Sunčevom sustavu. Sunčev sustav. Istraživanje svemira. Mogući utjecaji iz svemira na život na Zemlji.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Ishod se ostvaruje u suradnji s nastavnim predmetom Fizika.		

Učiti kako učiti

1. domena: primjena strategija učenja i upravljanja informacijama		
Odgojno-obrazovna očekivanja	Razrada odgojno-obrazovnih očekivanja	Preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih očekivanja
uku A.4/5.1. 1.Upravljanje informacijama Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema.	- organizira i preoblikuje informacije iz različitih izvora tako da se njima može učinkovito koristiti - povezuje nove informacije s postojećim znanjima i iskustvima te stvara novo znanje - uviđa pogreške pri korištenju izvorima i primjenjuje ta znanja u daljnjem korištenju izvorima i njihovom pretraživanju - izrađuje bibliografske popise korištenih izvora - kreira najprimjereniji način prezentiranja znanja uzimajući u obzir svrhu prezentacije i publiku kojoj je namijenjena - primjenjuje etičke norme pri korištenju informacijama i njihovu preoblikovanje u novi kontekst (sadržaj) te primjenjuje pravila citiranja i poštujući prava intelektualnog vlasništva.	Očekivanje se uz redovitu nastavu može ostvarivati i projektnom nastavom, u izvannastavnim i izvanučioničnim aktivnostima, u suradnji sa školskim knjižničarom i drugim ustanovama u okruženju. Preporuča se korištenje primarnim izvorima i referentnom građom na različitim medijima (razlikovanje građe prema opisu - članak u časopisu, izdan na skupu, građa na mreži...). Primjenjivanje usvojenih pravila bibliografskog opisa za svaki korišteni izvor informacija. Primjenjivanje različitih metoda rada na tekstu (izdvajanje ključnih riječi, traženje objašnjenja nepoznatih riječi, prepoznavanje sinonima...). Neke zadatke rada u skupini/pojedinačnog rada planirati u knjižnici ili u suradnji sa školskim knjižničarom uz poticanje suradničkog učenja.
uku A.4/5.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik kreativno djeluje u različitim područjima učenja.	Ideje, sadržaje i moguća rješenja problema nastoji sagledati »iz drugoga kuta« i reorganizirati ih na različite načine. Stvara nove i originalne veze među idejama, situacijama, problemima. Kombinira ideje iz različitih područja te osmišljava i isprobava različite nove postupke i tehnike kako bi stvorio nove ideje i proizvode ili se koristio postojećima. U kreativnom procesu u prvome se redu oslanja na svoju inspiraciju i svoje kreativne resurse (ideje, strategije, alate, tehnike...). Izražava svoje ideje na osoban i sebi svojstven način. Otvoren je prema novim idejama i različitim mogućnostima, prihvaća postojanje rizika, neizvjesnost i nepoznanice u kreativnom procesu i ustraje u kreativnoj aktivnosti.	Očekivanje se može ostvariti u svakom predmetu, svakodnevno, određenim sadržajima i aktivnostima, tijekom redovite nastave, ali i izvannastavnim, izvanučioničkim aktivnostima, u suradnji sa školskim knjižničarom i drugim ustanovama, a osobito je pogodno za projektni pristup te integraciju različitih tema/područja učenja. Primjena situacija učenja koje potiču stvaranje asocijacija, uporabu mašte, kreativno i umjetničko izražavanje. Slikovito i simboličko prikazivanje složenijih postupaka, samostalno traženje veza među pojmovima, uspoređivanje, iznošenje oprečnih ideja. Predviđanje ishoda problema/zadatka, postavljanje pitanja, pretpostavki, hipoteza, izvođenje dokaza. Osmišljavanje postupka/procesa istraživanja.

uku A.4/5.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik samostalno kritički promišlja i vrednuje ideje.	Pri razmatranju nekog problema ili ideje samostalno analizira i procjenjuje važnost i točnost informacija. Uzima u obzir različite informacije, stavlja ih u kontekst te raščlanjuje logičnost argumenata na kojima se temelji neka ideja ili perspektiva. Prihvaća postojanje različitih mišljenja i perspektiva, ali ih propituje i uspoređuje. Raspravlja o valjanosti argumenata u podlozi različitih pozicija. Uspostavlja kriterije za vrednovanje tih pozicija, uzimajući u obzir okruženje i različite vrijednosne okvire. Autonomno i odgovorno oblikuje svoje mišljenje. Temelji svoje mišljenje na argumentima. Koristeći se argumentima, jasno artikulira i iskazuje svoju poziciju drugima. Uspoređuje svoju poziciju s drugima i zastupa je.	Očekivanje se može ostvariti u svakom predmetu, svakodnevno, određenim sadržajima i aktivnostima, tijekom redovite nastave, ali i projektnom nastavom, izvanstavnim, izvanučioničkim aktivnostima, u suradnji sa školskim knjižničarom i drugim ustanovama. Korištenje situacijama iz svakodnevnog života (u razredu, školi, okruženju). Aktivnosti koje potiču kritičko preispitivanje svojega i tuđeg mišljenja poput dijaloga, debate i sl. Situacije koje potiču kritičko vrednovanje svojega i tuđeg rada.
--	---	---

Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije

C. domena – Istraživanje i kritičko vrednovanje u digitalnome okruženju – 4. ciklus			
Odgojno-obrazovna očekivanja	znanje	vještine	stavovi
ikt C.4.3. Učenik samostalno kritički procjenjuje proces, izvore i rezultate pretraživanja, odabire potrebne informacije.	– promišlja o procesu pretraživanja informacije te po potrebi mijenja metode pretraživanja – procjenjuje korisnost, važnost, točnost i relevantnost dobivenih informacija i njihovih izvora	– kreira i upotrebljava vlastitu listu provjere informacija, izvora informacija i uvjeta uporabe kako bi lakše procijenio kvalitetu pronađenih informacija – u slučaju pronalaženja nedovoljno kvalitetnih informacija mijenja način pretraživanja informacija	– razvija samopouzdanje zbog uspješnoga procjenjivanja vrijednosti informacija – prepoznaje potrebu za sustavnim pristupom pretraživanju radi uspješnijega pronalaženja informacija
Preporuka za ostvarivanje očekivanja Problemska nastava u predmetima Matematika, Geografija, Fizika, Kemija, Biologija i stručnim predmetima, projekti. Svi predmeti, projektno i problemsko učenje, mentorsko poučavanje, međupredmetna tema Učiti kako učiti i ostale međupredmetne teme, u suradnji sa školskim knjižničarom. Učenici mogu pisati samostalni rad na neku temu (problemski članak, osvrt, prikaz), stvarati multimedijски samostalni rad na neku temu, tj. pripremati prezentaciju s određenom temom, internetski dnevnik (blog) na teme povezane s predmetom uporabom hiperveza ili pisati radove na stručnu temu.			

Iz godine u godinu

Istraživanje novih svjetova u svemiru (2017.)

Tema Istraživanje novih svjetova u svemiru (slika 2) se odnosi na istraživanje drugih planeta, mjeseca, asteroida, novih svemirskih pojava, dubokog svemira, proučavanje misije New Horizons (Novi Horizonti), rad tvrtke SpaceX, ostavština misije Cassini, rad ostalih svemirskih privatnih tvrtki kao i velikih nacionalnih svemirskih programa.

Naši učenici su održali predavanja Di su?, Odakle smo? i 3, 2, 1 lansiranje te dva kviza Space Quiz i Star Wars Quiz. Gosti s Odjela za matematiku Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku, doktorandi Ivana Crnjac i Ivan Papić, bivši učenici naše škole, održali su predavanje Svemir i matematika.

Zgrada III. gimnazije Osijek građena je u 19. stoljeću kada nije postojala potreba za velikim prostorom u kojem bi se mogla održavati veća okupljanja, školske priredbe ili predstavljanja projekata. Zato naše projekte provodimo i predstavljamo njihove rezultate na hodniku ispred ravnateljevog ureda (slika 3), u velikim učionicama (slika 4) i školskoj sportskoj dvorani (slika 5). Izložbe učeničkih radova održavamo na stubištu i u učionicama, a knjiga na policama u knjižnici.

Svemir ujedinjuje svijet (2018.)

Za 2018. godinu je preporučena tema Svemir ujedinjuje svijet (slika 6), a odnosi se na zajedničke projekte svih zemalja svijeta s ciljem postizanja zajedničke bolje

budućnosti kroz brojne svemirske tehnologije bez kojih bi današnji moderan život i društvo bili nezamislivi.

Aktivnosti učenika su bila predavanja kratka priča o svemiru i Tamna tvar, radionica Rođenje i smrt zvijezda, prikazivanje isječaka iz filma i kviz Odiseja u svemiru. Predavanje Život u orbiti je održao gost Goran Nikolašević (slika 7), tadašnji izvršni direktor World Space Week Association, stručnjak na području aeronautike. Završnica projekta je bio Space Quiz (slika 8) u kojem je sudjelovalo devet timova: Tamna energija, Steve, Planet X, Andromeda, Pluton, Marsovci, Crne rupe, Zelene zvijezde, Crvotočine. Pobjednici kviza su nagrađeni knjigama, a svi sudionici poklon vrećicama u sponzorstvu Školske knjige.

Mjesec – vrata prema zvijezdama (2019.)

Svjetski tjedan svemira 2019. godine zabilježio je rekordan broj događaja širom svijeta, vjerojatno zbog svima nama bliske teme: Mjesec (slika 9). Koordinator WSW-a, volonteri, navijači, sponzori i sudionici organizirali su više od 8.000 događanja u 96 zemalja.

I u našoj školi se povećao broj događanja unatoč štrajku koji je u školama proveden u ciklusima tijekom listopada i studenoga. Učenici su održali četiri predavanja Egzo-planeti, Budućnost Svemira, Pozadinsko svemirsko mikrovalno zračenje I Naša galaksija, naš dom te radionicu Zviježđa (slika 10). U gostima je bila dr. sc. Marina Poje Sovilj s Odjela za fiziku Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku s pre-

davanjem i radionicom Sunce. Vedran Ristić, profesor povijesti u našoj školi održao je predavanje I radionicu Astrofotografija - snimanje noćnog neba, galaksije, kretanje zvijezda i drugih svemirskih objekata, a školska knjižničarka radionicu Ako je na internetu je li istinito – vrednovanje web stranica o Mjesecu. Dakako da je završnica ovogodišnjeg projekta bio Space Quiz u kojem je ponovo sudjelovalo devet timova.

Knjižničarka u svemiru

Knjižničarka je u svakom projektu sudjelovala u planiranje aktivnosti, materijalnih potreba, u koje uvijek nastoji uklopiti planiranje nabave knjiga za knjižnicu, i suradnika u školi i izvan nje. Pomagala je učenicima i profesorima u pronalaženju informacija u knjižnici i osobno kao izvor nekih znanja.

U provedbu projektnih aktivnosti uključuje se radionicama izrade straničnika (2017.) i vrednovanja mrežnih stranica (2019.), mentorstvom učenicama u pripremi isječaka iz filma i kviza Odiseja u svemiru. Izložba knjiga iz astronomije svake godine je postavljena na vrhu polica u knjižnici kako bi ih učenici mogli razgledati i posuditi.

U suradnji s predstavnicom Školske knjižnice, gđom. Saškom Grgić Knežević, nabavlja poklone učenicima: poklon vrećice svim aktivnim sudionicima i knjige za pobjednički tim u završnom kvizu Space Quiz.

Zaključak

Zadovoljstvo učenika i profesora provedbom projekata Tjedan svemira vidljivo je u povećanju aktivnosti svake godine. Učenici su ga iskazali i objavom na Facebooku III. gimnazije Osijek

„Posebna pohvala profesoricama Detling i Ibrahimović na velikom organizacijskom trudu oko sveukupne organizacije i koordinacije Tjedna Svemira u našoj školi.”

Ove, 2020. godine, tema Svjetskog tjedna svemira je Sateliti poboljšavaju život. Njome će se pokazati važnost satelita u svakodnevnom životu i kako utječu na naš život sateliti za komunikaciju, praćenje okoliša, transporta, prognoziiranja vremena, telemedicine, znanosti i na mnoge druge načine.

Izvori

1. Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. 2019. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Zagreb. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html (pristupljeno 6. veljače 2020.)
2. Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Fizike za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. 2019. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Zagreb. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_210.html (pristupljeno 29. svibnja 2020.)

3. Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Geografije za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. 2019. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Zagreb. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_145.html (pristupljeno 29. svibnja 2020.)
4. III. gimnazija Osijek. 2020. Osijek. <https://www.facebook.com/3gmos/> (pristupljeno 29. svibnja 2020.)
5. World Space Week. 2020. Houston. <https://www.worldspaceweek.org/> (pristupljeno 29. svibnja 2020.)

Slika 1: WSWA u Hrvatskoj

Slika 2: Plakat 2017.

Slika 3: Ispred ravnateljevog ureda

Slika 4: Učionica

Slika 5: Školska sportska dvorana

Slika 6: Plakat 2018.

Slika 7: Gost predavač

Slika 8: Space Quiz

Slika 9: Plakat 2019.

Slika 10: Radionica

”Grafiti”: dio kulturne i javne djelatnosti

Nikolina Azenić Krstić, prof. i dipl. knjižničarka

Drvodjelska tehnička škola Vinkovci

Srednja škola Josipa Kozarca Đurđenovac

U Osijeku 2. lipnja 2020.

Sažetak

“Grafiti” su aktivnost koja se provodi u sklopu kulturne i javne djelatnosti Drvodjelske tehničke škole već desetak godina. Održavaju se u nekoliko etapa koje uključuju pripremne aktivnosti, dva kruga natjecanja te izložbu i evaluaciju. Provode ih knjižničarka i pedagoginja u suradnji. Provedbom ove aktivnosti ostvaruju se

mnoge korelacije, ponajprije na području umjetničkog, likovnog odgoja. Važan su aspekt i odgojno-obrazovna očekivanja s područja međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj te tematsko povezivanje s knjižničnim odgojem i obrazovanjem.

Ključne riječi: “Grafiti”, kulturna i javna djelatnost, suradnja, vidljivost, kreativnost, timski rad.

“Grafiti”: dio kulturne i javne djelatnosti

“Grafiti” su aktivnost koja se provodi kao dio kulturne i javne djelatnosti škole. Teško ih je precizno smjestiti pod vrstu aktivnosti jer imaju elemenata natjecanja, izložbe i projekta. Mogu se provoditi samostalno, a mogu biti i popratna aktivnost neke nadređene teme ili krovnog projekta. Osmišljeni su i pokrenuti u Ekonomskoj i trgovačkoj školi Ivana Domca u Vinkovcima (pokrenula ih je pedagoginja Mirjana Čavar).

U Drvodjelskoj tehničkoj školi Vinkovci provode se desetak godina. Nositelji aktivnosti najčešće su pedagoginja Marija

Krmek i školska knjižničarka Nikolina Azenić Krstić, zajedno ili samostalno. Projekt je počeo suradnjom ovih dviju škola, a s godinama se uključivalo sve više srednjih škola iz Vinkovaca te nekih iz Vukovara.

Izvor financiranja isprva nije bio osiguran pa su se škole snalazile samostalno. Prije nekoliko godina “Grafitima” se osigurava kupnja potrošnog materijala iz županijskog proračuna.

Učenici vrlo rado sudjeluju svake godine. Za Drvodjelsku tehničku školu “Grafiti” su osobito prigodna aktivnost zbog profila učenika koji ju pohađaju. Jedan od predmeta koji se uzima kao element vrednovanja za upis zanimanja drvodjelski tehnički dizajner jest likovna kultura. Učenici koji su u našoj školi daroviti, najčešće su daroviti baš na tom umjetničkom području pa se sudjelovanjem na “Grafitima” dodatno afirmiraju.

Karakteristike

Karakteristike su ove aktivnosti: jednostavnost, prilagodljivost, suradnja sa svim razredima, nastavnicima, suradnja s drugim školama, vidljivost (promocija) škole i kontinuitet.

Korelacije koje se ostvaruju ovim projektom najviše ovise o temi koja se odabere za tu školsku godinu. Izbor teme potpuno je slobodan i široka raspona. Bez obzira na temu, ostvaruju se korelacije na područjima likovne kulture, povijesti umjetnosti, medijske kulture te književnosti.

U sklopu međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj ostvaruju se sljedeća odgo-

jno-obrazovna očekivanja: razvoj socijalnih i komunikacijskih vještina, suradnje i timskoga rada; razvoj kreativnosti; razvoj vlastitih potencijala u skladu sa željama i interesima; suradnički rad u timu: planiranje aktivnosti i postavljanje prioriteta, prihvaćanje pravila, uzajamno pomaganje i suradnja pri ostvarivanju zajedničkih ciljeva; doprinos radu u skupini; samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje.

Etape provođenja aktivnosti

Etape:

1. Pripremni dio: planiranje (školski kurikulum), financijski plan, teme
2. Školsko natjecanje

3. Gradska (međugradska) revija

4. Izložba

5. Evaluacija

1. Pripremni dio:

Aktivnost je potrebno uvrstiti u školski kurikulum kao dio kulturne i javne djelatnost. Potrebno je planiranje financija. Potrošni materijal za oba kruga aktivnosti nabavlja se svake godine s obzirom na broj sudionika (skupina, razrednih odjela). Pribor i pomagala koji se mogu ponovno upotrebljavati iz godine u godinu jesu panoi, kistovi, palete i sl. pa ih ne treba kupovati svake godine. Kao što je već spomenuto, posljednjih nekoliko godina novac za aktivnost osiguran je iz proračuna Vukovarsko-srijemske županije.

U pripremnoj fazi odabire se i glavna tema. To mogu biti poslovice ili citati vezani za neku obljetnicu, opus nekog književnika ili književnog razdoblja, neki predmet i sl. (npr. citati iz ljubavne poezije, poslovice vezane za sreću, matematičke zagonetke, citati poznatih mislilaca, tema vezana za Mjesec hrvatske knjige i dr.). Na taj se način ova aktivnost povezuje i s područjem knjižničnog odgoja i obrazovanja, te je ovdje vidljiva spomenuta prilagodljivost.

2. Školsko natjecanje

Sudjeluje po jedan tim s od troje do petero učenika iz svakog razreda. Učenicima se objasni koncept i tijek aktivnosti. Tjedan dana prije školskog natjecanja svaki tim izvlači svoju temu/citat/poslovicu, povezanu s krovnom temom. Učenički je zadatak zajedničkim dogovorom osmisliti koncept rada i izraditi skicu. Svaki tim za

sebe. Upravo se ovdje bruse one socijalne vještine osobnog razvoja, suradnje i timskog rada. Natjecanje se održava za sve timove istodobno. Obično u veljači/ožujku i traje dva sunčana sata. Radovi se anonimno izlože u školskom prostoru na nekoliko dana. Izrade se glasački listići te pripremi glasačka kutija. Svi zaposlenici ustanove tajnim glasanjem biraju tri najuspješnija rada koja idu u novi krug natjecanja.

3. Gradska revija

U ovoj fazi sudjeluje više škola, sve koje su provele školsko natjecanje. Održava se vani, na javnom prostoru (najčešće na vinkovačkom Korzu, kako bismo bili što vidljiviji). U pravilu je medijski popraćeno i traje oko šest sunčanih sati. Ovdje je važan element vršnjačka suradnja; vrednovanje i samovrednovanje uradaka koji nastanu. Budući da svi imaju istu temu, vidljivi su različiti pristupi i umjetnički afiniteti. Radovi su na trostruko većem formatu nego na školskom natjecanju, tehnika po dogovoru, najčešće kombinirana (tempera, sprej, markeri). Slika se na panoima na koje je pričvršćena podloga (tri spojena velika hamera). Nema pobjednika, revijalni je ton. Ova etapa obično se održava uoči završetka nastavne godine; u travnju ili svibnju, čim vremenske prilike to omoguće.

4. Izložba

Izložba radova postavlja se u školskom prostoru neposredno nakon gradske revije. Često se početkom sljedeće školske godine prikupe radovi svih škola koje su sudjelovale pa se izlože u nekom javnom prostoru. U ovom slučaju, radovi su izloženi u

u prostorijama Autobusnog kolodvora Vinkovci.

5. Evaluacija

Evaluaciju čine fotodokumentacija i evaluacijski listići za učenike, ali najviše od svega interes i odziv učenika svake sljedeće školske godine.

Literatura

1. Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnove Iisrednje škole u Republici Hrvatskoj. 2019. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html (Pristupljeno: 18. svibnja 2019.)

Učenik u ulozi autora: interaktivnost, multimedijalnost, kultura, knjige i čitanja

Diana Dorkić, prof. i dipl. knjižničarka

Prosvjetno-kulturni centar Mađara u RH

Sažetak

Gotovo je nemoguće zamisliti bilo kakvo obrazovanje bez korištenja novih tehnologija, odnosno novih medija. Oni su postali svakodnevnica učenicima, nastavnicima i stručnim suradnicima. Razvojem tehnologije omogućeno nam je da, osim teksta i slike, koristimo i druge vrste multimedije (video, zvuk, animaciju) vodeći pri tome računa kako ti elementi funkcioniraju i utječu na proces učenja. U radu se daje uvid o načinima uporabe novih medija u nastavi, izvannastavnoj aktivnosti ili projektu.

Ključne riječi: interaktivnost, multimedijalnost, kultura knjige, čitalačka pismenost, kompetencije, školska knjižnica

Uvod

Djeca ne postaju sama po sebi čitateljima – treba ih naučiti i poticati na tu aktivnost. Rođeni su u digitalnom okružju, u njemu odrastaju i ono im je postalo prirodnije od čitalačke aktivnosti. Generacije odrasle u digitalnom okružju moraju svjesno pristupiti čitanju i istraživanju te se sve manje možemo osloniti na njihove čitateljske navike.

Probleme kao što su odnos naučenog i prirođenog i slične teme, preispitivali smo s učenicima na satima sociologije i filozofije. Iz takvih je promišljanja proizišla ideja za ponovnim pokretanjem novinarske skupine i školskih novina namijenjenih Z generaciji. Novinarska se skupina posvetila i bavila temama koje zaokupljaju ovu novu generaciju koja virtualnu stvarnost smatra normalnom.

U sklopu projekta *Uporaba novih medija u odgoju i obrazovanju* ponovno smo pokrenuli novinarsku skupinu koja je nastavila djelovati i nakon završetka samog projekta. Postojale su školske novine pod nazivom *Pont* (Točka) koje sam htjela ponovno oživjeti te potaknuti učenike na sudjelovanje u nastajanju novih, virtualnih novina. Sa zainteresiranim smo učenicima osmislili novi izgled i prilagodili teme. Istraživali smo i proučavali koje platforme možemo koristiti, a koje bi zadovoljile našim potrebama. Projekt je s vremenom prerastao u izvannastavnu aktivnost kojom smo povezali školu i društveni život. Dobro su strane ove izvannastavne aktivnosti dodatna mogućnost napretka učenika, razvijanje individualnih učeničkih sposobnosti i kreativnosti. Naravno, ova je skupina samo jedna od mogućnosti djelovanja učenika kao autora, uz ostale izvannastavne aktivnosti, družine i sekcije.

Knjižnica je mjesto okupljanja, istraživanja i provođenja slobodnog vremena. Tako je novinarska skupina kao *bazu* za svoj rad i druženje odabrala knjižnicu. Na satima KIMO-a (Knjižnično-informacijski i medijski odgoj) učenici razvijaju različite vještine i kompetencije; ti nam sati služe u posredovanju i razvijanju vrijednosti usm-

jerenih na primjenu znanja i iskustveno učenje. Takvi su sati savršena podloga za problemsko, suradničko i istraživačko učenje. Kao stručni suradnik imam mogućnost, u suradnji s kolegama, organizirati međusobno povezane aktivnosti, programe i projekte.

Zašto naziv *Učenik u ulozi autora*? Učenici su samostalnim istraživanjem i promišljanjem pisali svoje autorske članke, recenzije, osvrte, eseje, promišljanja, video uratke razvijajući pri tom literarnu, ali i medijsku pismenost.

Novi mediji donose čitav niz novih alata te omogućavaju inovativan pristup podučavanju. Informacije do učenika dolaze brže, dostupnije su i raznovrsnije.

Interaktivnost

Interaktivnost je tip aktivnosti; služi za opis sustava u kojemu je moguća komunikacija. Poruke su povezane s više prethodnih poruka te među njima postoji međusobna povezanost. Postižemo ju korištenjem ilustracija, slika, fotografija, grafikona i slično. Pojam interaktivnosti zapravo nije nov; najstariji primjer su slikovnice koje koriste kombinaciju teksta i ilustracije kako bi prenijele poruku čitatelju. (Prilog 1. Audiovizualne manifestacije nasilja/Triptihon)

Multimedijalnost

Pod multimedijalnosti ili višemedijalnosti podrazumijevamo istovremeno korištenje različitih vrsta medija te njihovu primjenu koja može služiti za informiranje ili

zabavu. Ono povećava doživljaj korisnika te jednostavnije i brže upotrebljava informacije. Za multimedijalnost je potrebno više medija, jedan vremenski neovisan te jedan vremenski ovisan medij. Vremenski neovisan medij može biti tekst, knjiga, hipertekst, grafika i slično, dok vremenski ovisan medij uključuje glazbu, zvuk, govor, video zapis, animaciju i slično. Multimedijom zanimljivije i privlačnije predočavamo i prenosimo informacije. Cilj joj je zaokupiti što više naših osjetila kako bi doživljaj prenesene informacije bio potpuniji.

S izražavanjem putem pokretnih slika učenici se vrlo rano suočavaju, dobro poznaju takav medij te se vežu za njih; bolje ga razumiju pa to pokušavamo iskoristiti. (Prilog 2. Negativni učinci tekstilne industrije i ekološki utjecaj).

Učenici su napisali tekst pod nazivom *Ili-ili: hipertekst* koji je nastao tijekom nastave na daljinu. Tekst stavlja čitatelja u situaciju odabira tijeka priče. Tekst se kontinuirano širi/grana, a od čitatelja se traži da nastavi priču. U određenim dijelovima umetnuta je glazba. (Prilog 3. *Ili-Ili: hipertekst*)

Kultura knjige i čitanja

Tijekom adolescencije dolazi do ispitivanja djetinjstva, a s time se preispituje i čitalačka kultura. Suvremeni adolescenti razmišljaju i propituju drugačije. Svoj pristup prilagođavamo takvom načinu razmišljanja. Oni su odrasli uz tehnologiju, nove medije – iskorištavaju svoja znanja i vještine rukovanja kako bi u što kraćem roku pronašli potrebne informacije, tj. izbjegli čitanje, posebno lektirne naslove. Namet-

nute školske lektire ih često odbijaju od čitanja. Ne čitaju klasike poput Goethea ili Dostojevskog, ali ako pogledamo malo šire, vidjet ćemo da čitaju, samo im se ukus promijenio. Čitaju Rowlinga, Tolkiena, Martina. (Prilog 4. Usporedba knjige i filma; Preporuke za čitanje).

U Hrvatskoj se u posljednjih nekoliko godina održavaju festivali i manifestacije koji su usmjereni na razvijanje čitalačke pismenosti i upoznavanje mladih s novim naslovima/knjigama (*Noć knjige, Mjesec hrvatske knjige, Interliber*).

Učenici čitalačkom pismenošću razvijaju kompetencije od sposobnosti za subjektivno i objektivno izražavanje misli, stajališta, osjećaja, razumijevanje za jednostavnije i složenije tekstove, samostalni odabir knjiga za čitanje, pretraživanje i prikupljanje informacija ... (Prilog 5. Paralelni monolog i skriveni dijalog (*Tri sestre*); Mogući unutarnji monolog (*Antigona*). Literarna komunikacija poziva učenike na suradnju i istraživanje. Učenik će njome razvijati kompetencije kao što su razvijanje kulture čitanja, stvaralačke sposobnosti, a i postići će određenu razinu književnog obrazovanja te na taj način izgraditi cjelovit pogled na svijet. Učenici pišu i o filozofskim, sociološkim te etičkim temama. (Prilog 6. Šahovski problem iliti zna li robot koji igra šah da igra šah). Preporuka naslova za istraživanje određenih tema na primjeru (književnih ili stručnih) pridonosi produbljivanju i jačanju čitateljskog doživljaja. Suvremeni će adolescenti odrastati u socijalno osjetljiva bića koja su svjesna svoje okoline i ljudi. (Prilog 7. Individualnost danas; Determinizam)

U suradnji s nastavnicima odgajamo učenike kako bi postali čitateljima, pogotovo one koji se ne susreću često s knjigama, iz različitih socijalnih ili kulturalnih razloga. Budimo u njima interes za čitanjem, istraživanjem građe, općenito knjigom i pisanom riječi.

Zaključak

Ideja koja je krenula kao dio projekta postala je stalnim postavom školskog kurikulumu (izvannastavne aktivnosti). Na ovaj način poboljšavamo i nove socijalne odnose jer učenici mogu jednostavnije izreći misli i iskazati ono što osjećaju. Povučeni se učenici imaju prilike iskazati i doći do izražaja što im jača i samopouzdanje. Promjena aktivnosti potiče učenike na aktivnije sudjelovanje i istraživanje novih informacija. Uključivanjem učenika u planiranje i organizaciju aktivnosti oko novinarske skupine, održavamo njihovu aktivnost i interes tijekom školovanja. Tijekom aktivnosti razvijaju socijalne, digitalne i jezične kompetencije, ali i kritičko mišljenje. Jačanjem pisanih vještina dobivaju bolje razumijevanje za osnove jezika, obogaćuju rječnik, razvijaju logičko razmišljanje te se prilagođavaju novim iskustvima. Od učenika se zahtijeva intelektualna aktivnost i socijalna interakcija, ali i suradnja, komunikacija i timski rad. Sve se ove kompetencije organski uklapaju u vještine koje se stječu tijekom nastave tako da su navedene aktivnosti uvelike olakšavale provedbu obrazovnih zadataka. Istovremeno, ovakva vrsta aktivnosti modernizira korisničke usluge knjižnice (ne samo u kontinuiranom obnavljanju fonda knjižnice – naslovima iz kn-

jiževnosti i stručnom literaturom), već i u pružanju učinkovite potpore pri realizaciji izvannastavnih i slobodnih aktivnosti.

Literatura

1. Car, S. 2013. *Adolescencija 21. stoljeća: društvena uvjetovanost, temeljne karakteristike i pedagoški izazovi*. Pedagogijska istraživanja, 10(2), 285-292. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak-jezik=191595 (pristupljeno 26. svibnja 2020.)
2. Grosman, M. 2010. *U obranu čitanja : čitatelj i književnost u 21. stoljeću*. Algoritam. Zagreb.
3. Juričić, D. 2015. *Školski portal: četiri razloga za čitanje*. <https://www.skolskiportal.hr/clanak/2586-cetiri-razloga-za-citanje/> (pristupljeno: 26. svibnja 2020.)
4. Kleut, J. 2012. *Interaktivnost i multimedijalnost – u potrazi za značenjem i kontinuitetom*. Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet – Odseka medijske studije. Novi Sad 161-174. Academia. https://www.academia.edu/2528366/Interaktivnost_i_multimedijalnost_-_u_potrazi_za_znacjenjem_i_kontinuitetom (pristupljeno 27. svibnja 2020.)
5. Kolić-Vehovec, S. 2013. *Kognitivni i metakognitivni aspekti čitanja*. <https://www.azoo.hr/images/izdanja/citanje/04.html> (pristupljeno 25. svibnja 2020.)

6. Valjan Vukić, V. 2013. *Slobodno vrijeme kao „prostor“ razvijanja vrijednosti u učenika*, Magistra Iadertina, 8. (1.), 59-73. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=181273 (pristupljeno 25. svibnja 2020.)

7. Zrilić, S., Košta, T. 2009. *Učitelj – kreator izvannastavnih aktivnosti*, Magistra Iadertina, 4(1), 159-170. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=78140 (pristupljeno 25. svibnja 2020.)

Prilog

ILI-ILI : HIPERTEKST

Vagy-vagy: a hiperszöveg

Fellejtők: Csányi Erika, Kóder Dávid, Ador Csaba

Figyelmeztetés!

A hiperszöveg olvasás és írás útján terjed. Az egészségre nem káros, megközelítése azonban csak fokozott körültekintés mellett javasolt.

Utolsó a hirtel. Meg kell mondani, életem 18 éve során elég sok hétfőt kellett már túlélnem. Ez sem volt más, mint a többi. Porfóba reggel 6 órakor ugyanaz az irritáló hang kellett, mint minden átlagos hétköznap. És én ugyanúgy vittem le magamról a takarót és kapam egyfelé szembesírtam a hangot, mint minden átlagos hétköznap. Már akkor tudtam, hogy az a hang is utolsó figyelem, vagyis lecsúsztam magam az ágyból, és a föld felé fordultam, hogy fizikai magamról egy követ, mert az legalább mindig ott van, ha kell. Szemben egyeztettem... Szóval emlékeim vissza a szombati eseményekre, a veszekedésre a barátommal és az azt követő... hát dögölés, amik elhagzottak. Ritkán veszekedtem, de ha igen, akkor nagyon. És ez még a hétköznap is jobban utaltam...

Nem igazán akartam szöveg szövegbe menni... Rossz előzetesem volt. De ez van, ha a körülmény úgy tartja, hogy nekem pontban reggel 8 órakor kell lenni egy szövegben, ami bele van embelezve, akkor nekem azt kell csinálnom. Vagy, visszamehetek aludni is, de aznap fontos elintéznem volt.

Ennek története felidéztem és már el is indultam az állomásra, mert természetesen a napi magam 2 óra buszos töltésének kellett a története, úgysem lenne semmi jobb dolgom...

Miközben elment a 2 óra kemény buszos, jött a napomnak az a rénsz, hogy még aludt kell az utolsó sédelni a buszommal. Kibújt a legelső buszommal, Joe-val. Joe az a személy, aki mindig ott volt mellettem, amikor ott voltam. Együtt sétáltunk fel, együtt beszélgettünk, Joe nem tudta a jövedelmét, Franciát. Ő úgy gondolta, hogy jobbat érdemelt, aki nem fog velem veszekedni, nem fog sértgetni, csak szeretetet nyújt nekem.

Odamentem a suliba, az első pár óra során múlt el, sokadon utoljára. Miatlan képeket, kimentünk cigizni, és megint csak egyet csak beborult. Mikor megfordultunk, ott volt. Ott volt, és felénk tartott az a hatalmas csúszni. Elkéldünk futni az iskola felé. Mikor beértünk, dőntem el a fejem.

Jobbra tartok Joe-val egy baba Franciával.

Valami legfeljebb azt súgja, hogy Joe mellett maradjak, s kövessem őt. Benne mindig is meg tudtam bízni, s mivel a kapcsolatomban Franciával elég gyatra, ezért inkább pihentetném, még ha ezzel bajba is sodorná őt. Vissza sem merek nézni. Megragadtam Joe kezét, majd együtt elkezdünk futni az étkező felé. A szülőkhöz még a föld is belemeredtem. Olyannyira, hogy lecsúsztam az emelet, és egy nagy betondarabba magam alá tettem Joe-t. Azonnal elvesztette az eszméletét. Újra döntésem kell. Mi a fontosabb nekem: Joe, aki valószínűleg felidéztem életem az életét, vagy hogy a saját életem mentsem?

Megtaláltam az esküt, amivel kimenthetem, és rögtön rohantam ki az osztályból. Akarom mondani rohantam volna, mivel az ajtó nem igazán akart kinyitni. Bizonyára egy letört betondarab reszeltette el. Ahíj! Hát sok választásom nem volt, így azonnal másztam is ki az ablakon. Átkutattam a zsebelmet, mert tudtam, hogy valahol nálam van a fülhallgatóm. Gondoltam, ha már ilyen halál az egész helyzet, és az se biztos, hogy az emeleti ablakból kímésen túléltem, akkor már csináljak stílusosan! Ezzel a lendülettel be is kapcsoltam Rocky hirtelenlétét Joe edzés zenéjét, és másztam, szalítottam meg mitudomén, mintha egy igazán filmben lettem volna, és így le is jutottam a földszintre. Ottan már könyörögtem az utam vissza Joe-hoz. Vagyis csak azt hittem, amikor halgatók lettek meg Joe haldokló teste mellett. Rajtam állt, hogy megkötődök velük vagy mentem az irányom.

Igy döntöttem? Akkor írd meg a folytatást, és küldd el a pkcm.konjencia@skole.hr e-mail címmel! Levelemben add meg a részlet címszóját: B1.1.1.1.

Az írásodban elvárhatod ezt a szöveget, azaz befejezheted a történetet. Ha viszont továbbírhatod szeretnéd tenni a hiperszöveget, ne felejtod el a végén döntéshelyeztetni hozni a szereplőket, s megadni két választási lehetőséget!

INDIVIDUALNOST DANAS

Az egyéniség napjainkban

Kétféleképpen mindegyikünkben ég az egyéniség iránti vágy, már-már mániákus módon üldözve a kinyitott töltés személyiség szerepét mint egy igen nemes célt. Olyannyira szülőiágyasul vált a különlegesség, hogy egy tulajdonképpen általunk kialakított elvárásainak megfelelő karaktert hoztunk létre. Az egyéniségből egy standard alakult ki, amit mindenki büszkén visel és reklámoz (a maga egyén módján). Ebből következik ennek valamilyen nemes töltetességgel kellene ragognia és kiemelkednie az összes többi hasonló személyiségtől. Nos, mivel ez a töltet és a töltet töltetese az nem igazán történik meg, így a személyiség ugyanis olyan sokszínű, hogy ezek keveredése miatt már inkább csak szűke.

Szinte biztos vagyok benne (persze nem teljesen határozott véleményem ez, kiment ugyanis az olyasmi a divatból), hogy legalább egyszer (napi szinten) találkoztam már életem során ilyen kiemelkedően különleges személyiséggel, vagy (isten megértse) én is egy a sok közül. Valószínűleg igen, sajnos. Összefoglalva úgy mondom, hogy az ember rejtélyes módon ellentmond magának, és ezt senki sem tudja elkerülni. Olyan ez, mint a fény, vagy egy halális járvány, mindenhol ott van.

Igy hát a emberek többsége titkos és elzárkózott, akik senki sem ért meg, de azért minden tízezer között a legzsfoltabb báran egy itala (mint a 3789 barátjakkal személyiséget, akik szintén mind rend magányos lakosok). Ehhez kapcsolódik az a másik megfigyelés, a szöveg farmer és a megfigyelés megfigyelés, csak hogy a lenni is ritkán teljesen ismeri, és persze az ezzel töltetese párhuzamos alábbi akció helyén, azaz lefelé néha nulla karakter. Mindezt az az adamszülőiágyas írók és úgy nem ismernek.

Determinizmus

Pár hónapja öltöttem ki ezt a dolgot, Jim Carrey egyik 2007-es interjút látva, melyben egy ehhez hasonló dologról beszélt, azon gondolkodtam el, hogy én irányítom-e a gondolataimat. Vagyis, a gondolatokat, amik a fejemben vannak, azokat én válogatom ki, vagy „csak úgy jönnek”? Észrevettem, hogy igenis csak úgy jönnek. Tehát én nem válogatom ki a gondolataimat előre. Ekkor kezdtem el gondolkodni azon, hogy mit is jelent a szabad akarat fogalma, és azon, hogy ha nem én okozom a gondolataimat, akkor mégis mennyire létezik az? Ennek illusztrálására kitaláltam egy hasonlót:

Olyan ez, mint egy pergő filmzalag, ami egy olyan anyagot tartalmaz, amit én még soha nem láttam (a film tartalma ugyan a jövő, amit nem tudhatok előre). Én azoknak a képeknek szemlélője vagyok. A jövőből olyan képek jönnek, amelyet nem én válogatok, és minden bizonyos nem is tudhatom annak tartalmát. Viszont amikor már látom, azok teszik össze az emlékeimet, az egész felfogásomat a filmről. Nem jöhet második kocka az első nélkül (tartalmilag is így van), így a múlt okozza a jelen és a jövő. Feltéve persze, hogy egy közhely történetet, életet akarunk illusztrálni, ami nem ugrál időben és térben, és fellelhető benne az életünkben tapasztalt ok-okozati viszony. Ha ez mind így van, akkor én nem befolyásolom a jövőt, mivel minden tartalom, ami a jelenben hozott döntéseimet befolyásolja, már megtörtént.

RAZMIŠLJANJA O OBRAZOVANJU

Planiranje i pisanje školskih projekata

Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibl.

Medicinska škola Osijek

Sažetak

Školski projekti su česti oblici planiranja i realiziranja nastavnoga ili izvannastavnoga procesa. Vrijednost školskih projekata očituje se u suradnji različitih predmetnih nastavnika. Cilj projekata je uključiti učenike kao aktivne nositelje tijeka projektnog procesa koji su ravnopravni s nastavnicima. Planiranje školskih projekata ima četiri koraka koja bi trebali poštivati kako bi se postigli kvalitetni rezultati.

Ključne riječi: koraci, projekt, suradničko učenje, vještine

Uvod

Projekti se planiraju u školskim kurikulima, a realiziraju se tijekom školske godine u školskom prostoru i/ili u suradnji s različitim ustanovama i udrugama na lokalnom području. Svi se projekti sastoje od četiri koraka ili etape: opis, hodogram, kurikulum, prijedlog aktivnosti učenika. Uspješnost projekta ovisi o dobro razrađenim koracima u kojima će učenici prepoznati vrijednost, kvalitetu i biti dovoljno motivirani da se uključe i sudjeluju u realizaciji projekta do njegovih krajnjih rezultata. Posebnost projektnog procesa su korišten-

je suvremenih nastavnih metoda, ravnopravan odnos nastavnika i učenika te razvijanje specifičnih vještina koje se žele postići.

Sadržaj

U školskom se prostoru održavaju aktivnosti koje izlaze iz okvira tradicionalne učioničke nastave. Jedan dio nastavnika planira i organizira učenike kako bi sudjelovali u školskim projektima u suradnji s različitim institucijama lokalne, državne i/ili međunarodne zajednice. Sve češće se organizira nastavni proces u kojemu se potiče učenike na cjeloživotno učenje što se ostvaruje projektnom nastavom.

Nastavnici su na svojim edukacijama sve češće usmjeravani prema prakticiranju teorije konstruktivizma koji stavlja naglasak na kognitivni i socijalni konstruktivizam. Kognitivni konstruktivizam je usmjeren prema učeniku koji će nova znanja i informacije moći staviti u relaciju s već postojećim informacijama i znanju koje posjeduje. Učenika se posebno potiče na aktivno sudjelovanje istraživanja informacija kojima oblikuje svoje mišljenje i nove spoznaje (Vrkić Dimić, 2011). U školskim projektima do izražaja dolazi socijalni konstruktivizam kada se potiče suradničko i istraživačko učenje u kojemu

učenici postaju partneri i sugovornici nastavniku. Upravo aktivno sudjelovanje učenika kao suradnika stavlja naglasak na izbor teme, istraživanje tematske problematike, otkrivanje rezultata, obrada novih informacija i objavljivanje novih spoznaja i relevantnih rezultata. Znači socijalni konstruktivizam je izuzetno važan jer učenici u suradnji i komunikaciji s drugim sudionicima projektnog procesa izgrađuju nove vještine i znanja (Vrkić Dimić, 2011; Babić, 2007; Drew i Mackie, 2011; Peko i Varga, 2014). Svakako je važno poznavati učenike jer posjeduju različite sposobnosti i vještine koje mogu u još većoj mjeri doprinijeti kvalitetnoj realizaciji projekta.

Suvremene nastavne metode

Sudjelovanje u školskim projektima 21. stoljeća zahtijeva korištenje suvremenih nastavnih metoda u kojima nastavnik ima uloge koordinatora, facilitatora i podrške učenicima tijekom projektnog procesa. Metode su oblici i postupci koje nastavnici koriste u radu s učenicima radi stjecanja novih spoznaja u kontekstu zajednice u kojoj djeluju (Meyer 2002.). Korištenje različitih suvremenih metoda, tehnika i postupaka učenja se usmjerava, poboljšava i ubrzava proces poučavanja i učenja s naglaskom na kvalitetu prenošenja ciljeva i sadržaja (Terhart 2001). Posebno se naglašavaju metode koje potiču suradničko i praktično učenje, istraživačko učenje i učenje koje otkriva kako riješiti određene probleme i oblikovati dobivene zaključke. Suradničko učenje je učenicima više poznato kao kooperativno učenje, zajedničko učenje u parovima ili malim

skupinama s ciljem rješavanja određenih problema, istraživanja zajedničke teme, nadograđivanje postojećih spoznaja kako bi otkrili i oblikovali nove ideje, prema Meredith i suradnici (1998, prema Peko i sur., 2006). Grupni rad se već duži period prakticira u nastavnom procesu gdje učenici u skupinama od tri do šest članova razrađuju zadani ili istraženi sadržaj koji na završetku prezentiraju svima skupinama (Mattes 2007). Prednost rada u skupinama ili kooperativnog učenja je razvijanje komunikacijskih vještina i timskoga rada. Projektna nastava svakako je bogata ovakvim oblicima učenja, istraživanja i obrađivanja prikupljenih podataka i rješavanja problema.

Suradničko učenje se definira kao model poučavanja i rada u skupinama gdje svaki član skupine doprinosi svojim osobnim udjelom u zajedničkom rezultatu skupine te je na takav način rezultat inovativniji, kreativniji i efikasniji jer odražava različitost svih sudionika skupine (Nikčević-Milković 2004). Prednosti suradničkog učenja unutar grupnog rada svakako su komunikativnost, empatija, zajednički rad pri odabiru strategija, rješavanju problema i planiranju, opuštenost atmosfere za učenje, stvaranje bliskih odnosa i prilika za iznošenje vlastitog mišljenja i iskustava (Buljubašić-Kuzmanović 2009), (Jensen 2003). Također se usvaja znanje, razvija kritičko, kreativno i logičko mišljenje, komunikacijske i suradničke vještine, jača samopoštovanje, a najveću dobit ima učenik kojemu se povećavaju osobna postignuća (Nikčević-Milković 2004).

Projekti

Projekti su „kompleksni zadaci utemeljeni na izazovnom pitanju ili problemu koji uključuju učenike u osmišljavanje, rješavanje problema, donošenje odluka i istraživačke aktivnosti što rezultira realističnim produktom ili prezentacijom.“ (Jones i sur. 1997, prema Thomas 2000, 1). Svakako planiranje i realiziranje školskih projekata s učenicima utječe na razvoj njihovih vještina i osobnih prioriteta i interesa s naglaskom na konkretan tijek i proces projekta (Tomljenović i Novaković, 2012; Bognar i Matijević, 2002).

U projektu možemo staviti razliku između projektne nastave i projekt metoda. Pojam „projektna nastava“ ili „projekt metoda“ pojavio se 1970-tih godina čiji je začetnik John Dewey, a zatim su pojam razvijali Kilpatrick i Collings.

Projektna nastava je oblik aktivne nastave koja daje široku lepezu mogućnosti zanimljive učenicima (Tomljenović i Novaković, 2012). Temelj projektne nastave je poticanje i razvijanje samostalnoga rada učenika u neposrednoj prirodnoj stvarnosti gdje se uvažava njegovo mišljenje, interesi, vještine i mogućnosti. Definicije projektne nastave tumači Meyer (2002) koji opisuje projekt kao zajednički pokušaj nastavnika i učenika pri izboru konkretnog problema ili teme koju žele povezati s interesima sudionika u lokalnoj zajednici ili šire kako bi zajednički obradili i postigli konkretne rezultate koji će za cijelu zajednicu imati konkretnu uporabnu vrijednost.

Projekt metoda temelji se na konkretnom radu učenika u školskim radionicama, laboratorijima, školskom vrtu, a zapravo je slobodna aktivnost nastavnika koju planira u svom kurikulumu gdje ima potpunu slobodu izbora tema i načina rada tijekom školske godine. Takav način učenja i poučavanja je reakcija na tradicionalno frontalno poučavanje s ciljem poticanja učenika na cjelovito i integrirano učenje (Cindrić, 2006; Bognar i Matijević, 2005).

Vrste projekata

Projekte razlikujemo prema temi, trajanju istraživanja, uključenosti sudionika, oblicima rada i s obzirom na namjeru projekta.

Teme projekata mogu doista biti različite obzirom na problem koji se želi istraživati bez obzira je li problem postavljen u nastavnom (predmetnom) kurikulumu ili je izabrana tema zanimljiva učenicima.

Svaki projekt, pa tako i školski se obično planira tijekom jedne nastavne godine, ali može biti i u tijeku jednoga polugodišta kao mjesečni ili više mjesečni.

Broj uključenih učenika kao aktivnih sudionika ovisi o zainteresiranosti učenika za temu i problem istraživanja kao i o njihovim vještinama u rješavanju problema. U trenutku uključivanja učenika u školski projekt važno je napraviti zanimljivo i kreativno predstavljanje projekta kako bi se uključili i oni učenici koji možda nemaju vještine ali ih mogu steći aktivnim sudjelovanjem u projektu.

Oblici rada u projektu mogu biti doista raznoliki od individualnih projekata do

projekata u paru ili grupi, razredu tj. uključenosti cijele škole. Podjela rada u skupinama danas se jako naglašava radi najbolje iskorištenosti raspoloživih sredstava rada kada je omogućena podjela kompleksnijih zadataka kojima se potiče suradničko učenje.

Također, razlikujemo podjelu projekta s obzirom na namjeru kao **proces projekt** u kojem je fokus na tijeku i postupku projekta i **produkt projekt** koji je usmjeren na stjecanje znanja i na rezultat tj. produkt (Kranjčev, 1985.; CARDS Projekt, 2008.; De Zan, 2001. prema Cindrić, 2006).

Organizacija provođenja projekta

Uspješnost projekta temelji se na kvalitetnim idejama istraživanja određene teme ili problema, organizaciji, planiranju i realiziranju projekta. Svaki projekt ima određene korake s kojima su sudionici upoznati i koje moraju poštivati kako bi cjelokupni projekt donio rezultate. Važno je konkretizirati koji je cilj projekta, odrediti mjesto izvođenja projekta, potrebne materijale, trajanje i sve sudionike lokalne zajednice za provedbu projekta. Svaki se projekt sastoji od četiri koraka ili etapa:

1. Korak – Opis projekta

Na početku planiranja školskoga projekta važno je napraviti kratak opis u kojemu se stavlja naglasak na Dobrobiti projekta, Koordinator projekta, Provoditelji aktivnosti, Suradnici u projektu (školski, udruge, institucije grada/mjesta), Aktivnosti učenika tijekom projekta, Izrada vizualnog identiteta projekta, Edukacije,

samoedukacije, istraživanja, Izrada promidžbenih letaka, plakata, Objava za medije, mrežne stranice škole i slično.

Svakako je potrebno staviti naglasak na prednosti planiranoga projekta: razvijanje vještina komuniciranja (čitavanje, pisanje, usmeno izražavanje, slušanje), sposobnost samostalnog učenja, društvenost (etičnost, odgovornost, pozitivni stavovi), sposobnost timskog rada, sposobnost prilagodbe novim okolnostima, sposobnost promišljanja (rješavanje problema, kritičko i logičko razmišljanje), sposobnost pretraživanja i vrednovanja informacija (znanje o tome gdje pronaći i kako pristupiti informacijama) i slično (Tot, 2010).

2. Korak - Vremenik

Svaki školski projekt je lakše predstaviti učenicima, Nastavničkom vijeću i cijeloj javnosti ako je detaljno razrađen tijek realiziranja projektnih aktivnosti u obrascu Vremenika. Vremenik ili hodogram se sastoji od nekoliko faza: Pripremna faza, Faza prijava i pripreme škole, Faza provedbe i Evaluacija.

U ovom je koraku važno upoznati učenike s njihovom ulogom koju će imati tijekom provođenja projekta. Stoga je potrebna kvalitetna motivacija učenika za aktivno sudjelovanje u projektu u kojemu je važno predstaviti zanimljiv sadržaj, korisno i upotrebljivo znanje koje usvajaju, razvijati strategije učenja i stvarati situacije učenja koje će poticati inicijativu učenika i omogućiti slobodu izbora sadržaja i aktivnosti, donositi odluke i preuzimati odgovornost, prilika da sami učenici pokrenu određenu aktivnost i odaberu

zanimljiv sadržaj (događaj, osoba, tekst na kojem žele dodatno raditi ili niz aktivnosti kojima će utvrditi već postojeće znanje).

Također se tijekom provođenja projekta mogu izmjenjivati različiti oblici rada koji pridonose dinamici čitavoga projekta: rad u paru, grupi, individualno, samostalno, vještine koje su usko povezane za rad na projektu (postavljanje ciljeva i zadataka, analiziranje, vrednovanje, konkretno djelovanje i stjecanje znanja razmišljanjem umjesto upamćivanjem). Stjecanje vještina danas je neophodno radi lakšega zapošljavanja na različitim radnim mjestima, poput samostalnog rada, znanja o pravilnom korištenju i pristupu informacijama, identifikacije problema i rješenja, razumijevanja bitnog sadržaja, detaljne interpretacije ili kritike i vještine prezentiranja rezultata ili ideja (Tomljenović i Novaković, 2012.).

3. Korak – Školski kurikulum

Školski se projekti svakako planiraju kao dio Školskog kurikula u kojemu se opisuju aktivnosti s učenicima, nastavni sadržaji i resursi, nastavni proces za ostvarivanje odgojnih ciljeva kao i postupci učenja s ciljem, sadržajima, metodama, situacijama i strategijama te evaluacijom (Bognar i Matijević 2005).

Obrazac za školski kurikulum sadrži osnovne elemente koje svaki projekt mora imati: Naziv projekta, Nositelji aktivnosti i njihova odgovornost, Cilj, Namjena, Način realizacije, Vremenik aktivnosti, Troškovnik, Način vrednovanja i način korištenja rezultata vrednovanja.

U Obrascu ili Opisu projekta potrebno je staviti naglasak posebno na planirane ishode u koje se preporuča uvrstiti odgojno-obrazovne ishode ili postignuća međupredmetnih tema. U odgojne ishode su najčešće uvršteni egzistencijalni isходи (kretanje, trčanje, boravak u prirodi), socijalni (društveno-moralni odgoj, prihvaćanje određenih društvenih normi, pripadanje, prihvaćanje, povezanost sa bliskim osobama), humanistički sadržaji (profesionalno informiranje i orijentiranje, odgoj za stvaralački odnos prema radu, samoaktualizacija i emancipacija). U obrazovnim ishodima prepoznamo znanstvene ishode (činjenice i generalizacije, ovladavanje vlastitom intelektualnom aktivnošću), umjetničke (ovladavanje govornim i pisanim jezikom, književna, scenska, filmska, glazbena, likovna, plesna ostvarenja) i tehnološke sadržaje (Bognar i Matijević, 2005).

Izuzetno je važno definirati ciljeve za učenike koje mogu biti unaprijed definirani od neke vanjske agencije, institucije, nastavnika, učenika koji su konkretni i specifični s određenim rokom, a učenici ih samostalno vrednuju (Jensen, 2003).

4. Korak – Prijedlog aktivnosti učenika

Zadnji, ali važan korak je planiranje i opisivanje prijedloga aktivnosti u kojima zajedno sudjeluju učenici sa svojim nastavnikom/cima:

- postavljanje problema i definiranje teme projekta za koju su učenici motivirani

- upoznavanje problema/teme i iznošenje pretpostavki za njihovo rješavanje
- izrada plana rješavanja problema
- utvrđivanje sredstava i načina rada
- aktivno sudjelovanje u realizaciji samoga projekta prema definiranom planu uz nastavnika kao koordinatora
- formuliranje rješenja problema, izvođenje zaključaka, prezentiranje rješenja/dobivenih rezultata
- procjena vrijednosti i primjenjivosti rješenja/rezultata
- promicanje korištenja dobivenih rješenja/rezultata u svakodnevnom životu

(Bognar i Matijević, 2005; Kranjčev, 1985; Gormaz, 2006, prema Tomljenović i Novaković, 2012; Janeš, 2007; Jensen, 2003).

Uloga nastavnika

Nastavnik u projektu ima veliku odgovornost jer prenosi znanje, savjetuje, pruža podršku učeničkoj samostalnosti tijekom izvođenja aktivnosti kojom učvršćuje postojeće znanje i oblikuje ga u skladu s prijašnjim iskustvima, osobnim karakteristikama, ali i okruženjem u kojem se nalaze (Tomljenović i Novaković, 2012). Važno je prilagoditi se učenicima koji aktivno uče, dopustiti da se nastavni sat temelji na postupcima učenika, prilagođeno poučavati jer nastavnici odlučuju o tijeku nastave na temelju učenikovog trenutnog stanja učenja i razumijevanja. Najveća prisutnost nastavnika je u početnim fazama rada budući da organizira rad jer je voditelj, suradnik, inovator, a osigurava potrebne informaci-

je, materijale, optimalno dijeli zadatke, odabire kvalitetne metode i oblike rada, postavljanja dijagnoze eventualnog neuspjeha ili procjene uspješnosti projekta (Draper i sur., 2001, prema Barr, 2013; Kranjčev, 1985).

Nastavnik pomaže učenicima definirati problem ili temu projekta, pronaći mjesto, sudionike, materijale i sredstva za provedbu projekta, postaviti jasne ishode i ciljeve za svaku aktivnost učenja, planirati i osmišljavati nastavne situacije koje će aktivirati učenike, grupni rada, naglasiti važnost učenikovog razumijevanja da bi se stvorilo kompleksnije znanje, pratiti napredovanje učenika, utvrditi eventualne poteškoće s kojima se učenici susreću te pružati pomoć i podršku, evaluirati projekt i naučeno, napraviti samoevaluaciju vlastitog rad.

Uloga okruženja i vanjskih suradnika

Projekt se doista može realizirati u različitim prostorima od školskog prostora, učionica ili drugih prostorija škole, u školskom vrtu ili dvorištu, u sportskoj dvorani škole, u prostoru izvan škole na gradskom području, u raznim zajednicama i udrugama, gradskim parkovima, trgovima i slično te na taj način takav projekt ulazi u područje terenske nastave.

Zaključak

Planiranje i realiziranje školskih projekata je u isto vrijeme izazov za nastavnike i za učenike jer uspješnost ovisi o njihovoj kvalitetnoj motiviranosti. Projekti su vrijednost koju naše škole nastoje u što većoj

mjeri uključiti u svoj nastavnički rad. Cilj projekata je aktivno uključiti učenike u projektni proces kako bi stekli znanja i razvijali vještine neophodne za život u 21. stoljeću. Suvremene metode i oblici učenja koji se primjenjuju u projektima zanimljivi su učenicima jer izlaza iz tradicionalnih oblika učioničke nastave. Stoga je važno kvalitetno planirati, napisati i detaljno opisati projekt u četiri koraka kako bi se postigli rezultati.

Literatura

1. Bognar, L., Matijević, M. 2002. *Didaktika*. Školska knjiga. Zagreb.
2. Buljubašić-Kuzmanović, V. 2009. Kooperativno učenje kao indikator kvalitete odgoja i obrazovanja. *Život i škola* 21(1), 50-57.
3. Jensen, E. 2003. Super-nastava: nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje. Educa. Zagreb.
4. Kranjčev, B. 1985. Uvođenje učenika u istraživački rad. Školska knjiga. Zagreb.
5. Mattes, W. 2007. Nastavne metode: 75 kompaktnih pregleda za nastavnike i učenike. Naklada Ljevak. Zagreb.
6. Meyer, H. 2002. Didaktika razredne kvake: Rasprave o didaktici, metodici i razvoju škole. Educa. Zagreb.
7. Nikčević-Milković, A. 2004. Aktivno učenje na visokoškolskoj razini. *Život i škola*, 50(2), 47-54.
8. Terhart, E. 2001. Metode poučavanja i učenja: uvod u probleme metodičke organizacije poučavanja i učenja. Educa. Zagreb.
9. Tomljenović, Z., Novaković, S. 2012. Integrirana nastava-projekt u izbornoj nastavi likovne kulture u osnovnoj školi. *Metodički obzori* 7(1), 119-134.
10. Tot, D. 2010. Učeničke kompetencije i suvremena nastava. *Odgojne znanosti*, 12(1), 65-78.
11. Vrkić Dimić, J. 2007. Socijalni oblik nastavnog rada-rad u skupinama. *Acta Iadertina* 4, 23-34.
12. Vrkić Dimić, J. 2011. Učenje kroz prizmu socijalnog konstruktivizma. *Acta Iadertina* 8, 77-90.

Inovativnost i kreativnost u školskoj knjižnici

Međužupanijski stručni skup stručnih suradnika knjižničara
Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije
Osijek, OŠ “Mladost”, 23. rujna 2019.

Predavanja stručnih suradnica knjižničarki srednjih škola Osječko-baranjske županije:

Kreiranje virtualne izložbe, Ksenija Kesegi-Krstin, prof. i dipl. knjižničarka,
Ugostiteljsko-turistička škola Osijek

Iskustva u pisanju i provedbi projektnih prijedloga na natječaje EU fondova: ili što sve može poći po zlu, okrugli stol, Sanja Galic, prof. i dipl. knjižničarka, III. gimnazija Osijek

Escaperoom u školskoj knjižnici, radionica, Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibl., Medicinska škola Osijek

Kreiranje virtualne izložbe

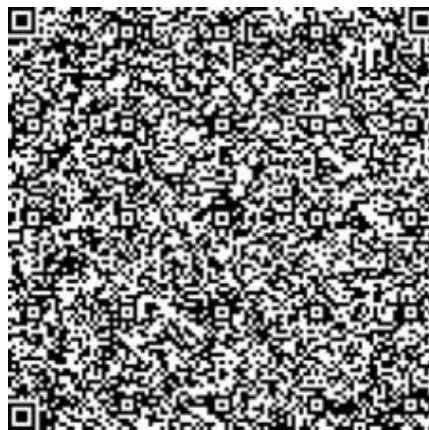
Ksenija Kesegi-Krstin, prof. i dipl. knjižničarka

Ugostiteljsko-turistička škola Osijek

Spomen ploča

QR kod na hrvatskom i engleskom jeziku

Sažetak

Na primjeru virtualne izložbe o Ivanu Martinu Divaldu, prvom svjetovnom tiskaru u Osijeku, rad će predstaviti mogućnosti kreativnog i inovativnog rada školskog knjižničara. Školska knjižnica je prostor za kulturne i javne djelatnosti kao što su organiziranje, priprema i provedba kulturnih sadržaja – književne i filmske tribine, natjecanja u znanju, književni susreti, večeri poezije, predstavljanje knjiga, tematske izložbe, filmske projekcije i videoprojekcije. (RH 2000) Rad će se baviti prednostima digitalizacije kulturno-povijesne baštine i elementima virtualne izložbe.

Ključne riječi: digitalizacija, virtualna izložba, kulturno-povijesna baština, kreativnost, inovativnost

Uvod

Virtualna izložba o Ivanu Martinu Divaldu, nastala je kao rezultat sudjelovanja u natječaju *Baština na mreži: izradi virtualnu izložbu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici*. Svrha je ovoga natječaja poticanje izrade virtualnih izložbi korištenjem građe NSK kao sredstva za promociju znanstvene i kulturne baštine u digitalnom obliku i otkrivanje mogućnosti njezina kreativnog korištenja. Prijedlog teme: Ivan Martin Divald, prvi svjetovni tiskar u Osijeku, proizlazi iz ostvarenog projekta „*U Ossiku slovima Ivana Martina Divalta*“, koji je rađen za potrebe Ministarstva tur-

izma. Glavni razlog prijave na natječaj jest želja da se obrađenu građu približiti što većem broju korisnika.

Za prijavu na natječaj istražene su baze podataka baštinskih ustanova i pripremljen je popis građe koju je bilo potrebno digitalizirati: iz zbirke NSK (Zbirka rijetkosti), iz zbirke Muzeja Slavonije (Zbirka Essekiana), Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, arhivska građa iz Državnog arhiva u Osijeku. Nakon izbora najzanimljivijih projekata (Gradska knjižnica Vukovar i Ugostiteljsko-turistička škola) za autore izložbi Nacionalna i sveučilišna knjižnica organizirala je jednodnevnu edukaciju. Edukaciju su vodile dr.sc.Sofija Klarin Zadravec, NSK i Anita Marin, dipl.knjižničarka, NSK. Edukacija se sastojala od rada u programskom jeziku Word-Press, obradi metapodataka i izradi bibliografskih zapisa. Tijekom izrade virtualne izložbe osiguran je savjetodavni rad.

Ivan Martin Divald

Ivan Martin Divald (1743. – 1806.) prvi je svjetovni tiskar u Osijeku. Rođen je u Budimpešti, a tipografski zanat izučio je u Beču. U povijesnom smislu Divald je vrlo važna osoba jer je tiskarski obrt u njegovoj obitelji bio pune 82 godine čime je započeo razvoj grafičke industrije u Osijeku. U spisima, dokumentima i impressumu prezime je pisano različito: Dibald, Dibaldt, Diewaldt, Diwald, Diwaldt, Ribaldt, jednom čak i Tybolt. Ustali se oblik Divald, kako je navedeno u osmrtnici Ivana Martina (1743. –1806.). (Hrvatski biografski leksikon)

„Tek nakladničkom djelatnošću I. M. Divalda i njegovih nasljednika (1775-1856), Osijek prerasta u središte svjetovne i pučke književnosti kulturno-prosvjetiteljskog i preporodnog pokreta u Slavoniji. Izdanja divaldiane (registrirano 278 latinskih, 203 hrvatska i 72 njemačka, a podosta ih je dvojezičnih) društveno su uvjetovana trojezičnom podlogom, dala su trojezičnu slavonsku književnost i osobito dug razvojni put Osijeka u oblikovanju hrvatske kulturne tradicije, što upućuje i na poseban pristup i smjer njezine književnopovijesne obrade. S njom su osječko književno predvodništvo i slavonska književnost dosegli vrh prave svoje kulminacije, jer je Osijek, zapravo, po svojim tiskarama postao novim hrvatskim kulturnim sjedištem. Prvo, zato što su gotovo svi slavonski pisci tiskali knjige u Osijeku, drugo zato što je Osijek rasprostranio svoj utjecaj na štokavsko-ikavsko govorno područje, od Ilove do Banata i Budima, i, treće, što je Zagreb sve do Gaja pisao isključivo kajkavski. Divaldovi nasljednici nastavili su eru divaldiane (1806-1857).“ (Mažuran 1996)

O digitalizaciji

O pojmu digitalizacije intenzivnije se razmišlja od 2001. godine kada je donesena Strategija razvoja kulturnog razvitka i Strategija razvoja informacijske i komunikacijske tehnologije u Republici Hrvatskoj.(RH,2002.)

„Sve intenzivnije rasprave o digitalizaciji, ali i digitalni projekti hrvatskih knjižnica, od kojih neki postoje u virtualnom svijetu, pokazuju da su se hrvatski knjižničari, sv-

jesni bogatstva svojih fondova, potreba korisnika i mogućnosti novih tehnologija, spremno priključili svjetskim trendovima, usprkos nedostatnim izvorima (znanje, tehnologija, financije, strategija).“ (Faletar-Tanacković 2005)

„Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe želi potaknuti i potpomoći sustavan i ujednačen pristup digitalizaciji građe u kulturnim ustanovama, oblikovanju i ponudi kulturnih sadržaja i usluga korištenjem digitalnih preslika te u primjeni informacijskih tehnologija u zaštiti, obradi i korištenju građe.“ (RH 2006)

„*Digitalizacija* je prijenos građe u digitalni format, postupak snimanja, pohranjivanja i obrade sadržaja korištenjem digitalne kamere, skenera i računala“. (Faletar-Tanacković 2005)

Neke prednosti digitalizacije:

- stavljanje građe na Web omogućava veću i bržu dostupnost korisnicima diljem svijeta
- mogu se izraditi visokokvalitetne kopije jer se pri umnožavanju ne gubi na kvaliteti
- digitalna se građa ne oštećuje korištenjem, tj. kvaliteta s vremenom ne nestaje i ne umanjuje se uporabom
- u pristupu nema fizičkih granica i radnog vremena
- na poslužiteljima zauzima jako malo fizičkog prostora

Digitalizirati možemo: tekst, sliku, kombinaciju teksta i slike, a ne možemo digitalizirati: građu nekonvencionalne veličine,

trodimenzionalnu građu, građu izvorno nastalu u digitalnom obliku, audio i video građa. Za dobru izložbu je potrebna priča. *Pojam digitalne priče* (Digital Storytelling) je preuzet iz područja obrazovanja, gdje olakšava razumijevanje pročitaneog teksta. „One sadrže ne samo slike i tekst, već i zvučne te videozapise. Mogu biti stvarne ili izmišljene, kraće ili duže. One pričaju o osobnim ili povijesnim događajima. One će suhoparno gradivo iz svih školskih predmeta zasigurno učiniti zanimljivim jer će pisanu riječ pretvoriti u čarobnu pustolovinu i time (možda) potaknuti učenike da posegnu za „pravom“ knjigom“. (Blažić, 2010).

Virtualna izložba

Virtualna izložba je mrežno utemeljena višemedijska zbirka informacijskih objekata koja se uspostavlja oko određene teme, pojma ili ideje i tehnološki je primjerena za korisnički usmjereno iskustvo otkrivanja, učenja, sudjelovanja i zabave kroz svojstva dinamičnog proizvoda i usluge. Virtualna izložba samo je jedan od alata za korištenje i predstavljanje digitalne građe pojedine knjižnice, muzeja ili arhiva. Ona nije isto što i digitalna zbirka, jer osigurava i omogućuje drugačiji oblik komunikacije građe s korisnicima. „Arhivi, knjižnice i muzeji moraju biti oprezni i odoljeti iskušenju prikazivanja „lijepih slika“ koje onda nazivaju izložbama“ (Šojat-Bikić 2010)

Kriteriji za vrednovanje virtualnih izložbi su:

- Povezanost (interoperabilnost) sa sustavom za upravljanje digitaliziranom građom (ekonomičnost izrade)
- Postojanje metapodataka svakog zastupljenog objekta (stručna podloga)
- Mogućnost novog korištenja sadržaja (otvorenost)

Elementi izložbe

1. Vremenska lenta prati najznačajnije godine u povijesti tiskarstva u Slavoniji i privatni život Ivana Martina Divalda. Započinje s

1700. godinom i uvodnim slajdom Tiskarstvo u Hrvatskoj od 16. do 18. stoljeća.

1735. godina – Franjevačka tiskara – prva tiskara u Osijeku

1743. rođenje Ivana M. Divalda

1775. Prva tiskana knjiga u Divaldovoj tiskari Ivan Velikanović, *Libellus tripartitus*,

1779. Provo tiskano hrvatsko izdanje Reljkovićevog *Satira iliti divjeg csovika*

1782. Katančić, Matija Petar: *Dissertatio de columnis milliaria*

1793. Pavišević, Josip: *Fragmenta poetica*

1795. Turković, Antun Josip. *Xivot svetoga Eustachie*, Prva ilustrirana knjiga tiskana u Osijeku, sadrži ex libris vlasnika, izašla je u dva sveska

1789. Divald je postao gradskim zastupnikom

1806. smrt Ivana M. Divalda. Posao nastavljaju nasljednici.

1848. prve novine tiskane na njemačkom jeziku *Der Volksredner für Vaterland, Freiheit und Gesetz, für Kunst, Gewerbe und Wissenschaft*. Prve novine na hrvatskom jeziku (Branislav) Osječani su dobili tek 1878. godine.

1943. u Muzeju Slavonije objedinjeni podatci o zbirci Divaldianima koju čini 152 djela. Zbirka Divaldiana sadrži djela tiskana u Divaldovoj tiskari od 1775. do 1856. godine i obuhvaća ukupno 278 latinskih, 203 hrvatska i 72 njemačka izdanja. Zbirku je formirao Josip Boesendorfer, hrvatski povjesničar i ravnatelj Muzeja Slavonije.

2. Izbornici

a) *Naslovnica*, pruža prikaz vremenske lente i izbornika

b) *Digitalizirana građa* je podijeljena u tri kategorije: *knjige* (digitalizirano je 8 knjiga), *arhivsku građu* (digitalizirano je 10 djela) i *zbirku Essekiana* (s obzirom da zbirka nije digitalizirana, postavljena je poveznica)

c) *E-izvori* – izbornik sadrži poveznice na 18 djela

d) *U spomen*-izbornik donosi lokacije Divaldove tiskare, Novogradskog groblja i ulice Ivana M. Divalda u Osijeku

e) *O izložbi* – podatke o autorima

Virtualna izložba o Ivanu Martinu Divaldu dostupna je na: <http://virtualna.nsk.hr/divald/>

Kreativne kulturne industrije

Projekt *U Ossiku slovima Ivana Martina Divalda* u kojem je predstavljena kulturna baština prvog svjetovnog tiskara u Osijeku, pokrenuo je pitanje dostupnosti, vrednovanja i uređivanja kulturnog sadržaja. Sudjelovanje u natječaju *Baština na mreži : izradi virtualnu izložbu*, otkrio je mogućnosti korištenja i dostupnosti kulturnih sadržaja najširem krugu korisnika. Kao turistički proizvodi nastali su:

- spomen ploča na kući u kojoj je djelovala Divaldova tiskara
- QR kod na hrvatskom i engleskom jeziku
- dvojezični letak s lentom vremena i dvojezična brošura
- promotivni video. Video Ivan Martin Divald <https://www.youtube.com/watch?v=hNGqn5xr1zg&t=31s>

Za nastavu zavičajne povijesti izrađeni su poster i o Ivanu Martinu Divaldu

Zaključak

Neupitna je vrijednost virtualne izložbe na nacionalnoj razini jer je revitalizacijom starih obrta, u ovom slučaju tiskarskog, postignuto mnogo u prezentaciji kulturne baštine grada Osijeka. Dodatnu vrijednost projektu daje postavljanje spomen ploče na kuću u kojoj je djelovala Divaldova tiskara. Spomen ploča sadrži digitalni zapis, QR kod na hrvatskom i engleskom jeziku i kao takva, trajna je turistička atrakcija.

Izradom virtualne izložbe kulturna i javna djelatnost školskog knjižničara dolazi u

prvi plan. Knjižnično-informacijski i medijski odgoj i obrazovanje u ovom je slučaju obuhvaćao korištenje arhivske i muzejske građe, proučavanje autorskog prava, citiranja i izradu bibliografskih podataka. Sudjelovanje u ovako zahtjevnom projektu knjižničaru je mogućnost za stručno usavršavanje, ali i prilika da kulturnu baštinu zavičaja predstavi na nacionalnoj razini.

Literatura

1. Blažić, A. 2010. *Digitalna priča*. Pogled kroz prozor. http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2012/06/151_Faletar-Tanackovic_2005-2006_1-2.pdf (pristupljeno 1.9.2019.)
2. Divald. Hrvatski biografski leksikon. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4849> (pristupljeno 1.9.2019.)
3. Faletar-Tanacković, S. 2005. *Digitalizacija knjižnične građe u Hrvatskoj: strategija i projekti*. Glasnik društva knjižničara Slavonije i Baranje, IX.-X. http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2012/06/151_Faletar-Tanackovic_2005-2006_1-2.pdf (pristupljeno 1.9.2019.)
4. *Od turskog do suvremenog Osijeka*. 1996. Autori Ive Mažuran i sur. Osijek.
5. RH. 2000. *Standard za školske knjižnice*. <http://www.propisi.hr/print.php?id=6052> (pristupljeno 1.9.2019.)
6. RH. 2006. *Nacionalni program digitalizacije*. https://www.academia.edu/12264356/Nacionalni_program_digitalizacije

talizacije_arhivske_knji%C5%BE%C4%8Dne_i_muzejske_gra%C4%91e_Radna_grupa_za_digitalizaciju_arhivske_knji%C5%BE%C4%8Dne_i_muzejske_gra_%C4%91e_Ministarstva_kulture_Republike_Hrvatske_2006_(pristupljeno 1.9.2019.)

7. RH. 2002. *Strategija „Informacijska i komunikacijska tehnologija - Hrvatska u 21. stoljeću“*. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_09_109_1753.html (pristupljeno 1.9.2019.)
8. Šojat-Bikić, M. 2010. *Virtualne izložbe*. *Informatica museologica* 1-4. str. 98-107 <https://hrcak.srce.hr/134398> (pristupljeno 1.9.2019.)

Iskustva u pisanju i provedbi projektnih prijedloga na natječaju EU fondova: ili što sve može poći po zlu

Sanja Galic, prof. i dipl. knjižničarka

III. gimnazija Osijek

Sažetak

Rad govori o iskustvima nastavnika Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije u pisanju i provedbi projektnih prijedloga na natječaju EU fondova o kojima se raspravljalo na okruglom stolu održanom u rujnu 2019. godine u Osijeku. Objašnjava se što je projekt i što su Europski fondovi. Nakon prikaza faza projektnog ciklusa detaljnije se govori o planiranju projekta, iznosi iskustva voditeljice okruglog stola u pisanju projektnih prijava za III. gimnaziju Osijek te iskustva nazočnih u provedbi EU projekata.

Ključne riječi: EU fondovi, projekt, projektni tim, partner, ciljevi, aktivnosti, prijava

Uvod

Okrugli stol *Iskustva u pisanju i provedbi projektnih prijedloga na natječaju EU fondova* održan je na Međužupanijskom stručnom vijeću školskih knjižničara Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije 23. rujna 2019. godine u OŠ Mladost Osijek. Razlog za održavanje okruglog stola s ovom temom je velika potreba škola za prijavljivanje projekata kojima bi osigurale financiranje nekih aktivnosti i opreme potrebne za njih, a za koje nisu osigurana sredstva iz državnog i lokalnog proračuna

нити ih same mogu osigurati. Nasuprot tome, do sada je bilo malo natječaja za područje obrazovanja, a novi nisu u planu.

Voditeljica okruglog stola održala je kraće teorijsko izlaganje o projektima i EU fondovima. Podnaslov okruglog stola odnosi se na osobna iskustva voditeljice. Znajući da neki nazočni imaju bolja, pozvala ih je neka ih iznesu. Naglasak je bio na odabir projektnog tima i partnera, pisanja prijave i provedbe projekata.

Projekti i EU fondovi

Hrvatska enciklopedija definira projekt kao nacrt, skicu, razrađeni plan, prijedlog za rad, postupak te organiziran i složen pothvat.

Kada govorimo o projektu vezano uz prijavu na natječaj za financiranje iz EU fondova, kažemo da je to poduzimanje niza aktivnosti u svrhu postizanja unaprijed određenih ciljeva. Sastoji se od plana s jasnim i određenim proračunom te vremenskim trajanjem svake pojedine aktivnosti s ciljem ostvarenja određenih rezultata, odnosno pokazatelja.

Svrha projekta je konkretnim akcijama dovesti do neke promjene koja utječe na poboljšanje životne sredine i uvjeta neke određene populacije. EU projekti u pravilu

su usmjereni prema određenom višem cilju i široj skupini korisnika, a rijetko na pojedinačne organizacije i osobe.

EU fondove čini novac europskih građana koji se, sukladno određenim pravilima i procedurama, dodjeljuju raznim korisnicima za provedbu projekata koji trebaju pridonijeti postizanju spomenutih ključnih ciljeva EU. Planiraju se za sedmogodišnja razdoblja. Sada traje financijsko razdoblje 2014.-2020. Nekoliko je EU fondova s obzirom na područje interesa:

- *Kohezijski fond* (za države članice EU čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od 90% prosjeka EU, financiraju se projekti iz područja prometa i okoliša)
- *Europski fond za regionalni razvoj* (ulaganja u proizvodnju s ciljem otvaranja radnih mjesta, infrastrukturu, lokalni razvoj i razvoj malog i srednjeg poduzetništva)
- *Europski socijalni fond* (poticanje poduzetništva i pomoć u pronalaženju boljih radnih mjesta)
- *Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj* (poboljšavanje upravljanja i kontrole ruralnog razvoja; ulaganje u ekološku i teritorijalnu ravnotežu, zaštitu klimatskih uvjeta i uvođenje inovacija u poljoprivredu)
- *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo* (osiguravanje sredstava ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem njihove prilagodbe promijenjenim uvjetima u sektoru i postizanja gospodarske i ekološke održivosti; osiguranje održivog

ribarstva i industrije uzgoja ribe, školjkaša i podvodnog bilja).

U Hrvatskoj postoji struktura različitih administrativnih tijela koja čine sustav upravljanja i kontrole korištenja sredstava (Koordinacijsko tijelo, Tijelo za reviziju, Tijelo za ovjeravanje, Upravljačko tijelo, Posredničko tijelo razine 1 i Posredničko tijelo razine 2).

Škole se prijavljuju na natječaj *Europskog socijalnog fonda* (ESF): ulaganja u ljudske resurse (cjeloživotno učenje, inovacije i poduzetništvo, usavršavanje vještina za upravljanje, profesionalno usmjeravanje, obuka predavača u različitim stručnim područjima). Projektne prijave i ostvarenje projekata iz područja Obrazovanja koje provode škole kontrolira *Agenција za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih*, a iz područja Socijalno uključivanje *Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva* (Posredničko tijelo razine 2).

Projektni ciklus

Projekt ima nekoliko faza (slika 1):

1. *Priprema ili programiranje* je analiza situacije na državnoj razini kako bi se uočili problemi. Svrha programiranja je identificirati i složiti se oko glavnih ciljeva i prioriteta sektora te osigurati okvir djelovanja, što podrazumijeva usvajanje opće strategije na razini određene države ili regije, poput *Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije*. Zatim planiranje ciklusa raspisivanja natječaja (kakva je situaci-

ja, kolika sredstva se mogu planirati) te raspisivanje natječaja.

2. *Proučavanje ili identificiranje* je procjena situacije i određivanje potreba neke organizacije, odnosno potencijalnog korisnika sredstava. Pronalaze se i oblikuju projektne ideje uzimajući u obzir potrebna sredstva, što je moguće učiniti i postići s potencijalnim partnerima.
3. *Planiranje ili formuliranje* projekta je detaljna razrada projektne ideje odgovaranjem na pitanja: Što? – određivanje ciljeva i rezultata; Tko? – čini projektni tim, partnere, ciljanu skupinu s kojom se radi i krajnje korisnike koji će imati određene koristi od projekta. Kako? – detaljan opis aktivnosti koje će se provesti, u kojem roku i tko ih provodi: Čime? – potreban proračun.
4. *Provedba* projekta ima za cilj osigurati uspješnost provođenja projekta kroz provođenje aktivnosti, koje će osigurati postizanje rezultata projekta te ispunjavanje postavljenih ciljeva.
5. *Praćenje i vrednovanje* je kontinuirani proces prikupljanja informacija o napretku projekta te uspoređivanje prikupljenih informacija s planom projekta.

Projekt III. gimnazije Osijek Modernizacija prostora i opremljenosti III. gimnazije Osijek poslan 2014. godine na Javni poziv za dostavu prijedloga Priprema zalihe infrastrukturnih projekata za Europski fond za regionalni razvoj nije prihvaćen zato što nije bio u skladu sa Strategijom obrazo-

vanja, znanosti i tehnologije koju je Sabor RH usvojio nekoliko dana prije slanja projektne prijave. Spomenuta Strategija naglasak stavlja na strukovno obrazovanje, te MZOŠ nije uzelo u obzir projekt gimnazije.

Detaljnije o planiranju projekta

Što...

Kako bi se moglo odrediti ciljeve i rezultate projekta potrebno je prvo analizirati probleme i potrebe korisnika projekta. To znači ustanoviti negativno stanje u trenutnoj situaciji u promatranoj životnoj sredini (školi), nabrojati i analizirati sve probleme. Analiza obuhvaća pitanja njihove važnosti, posljedica, područja djelovanja, posljedica zapostavljanja, koga pogađaju. Zatim ih treba grupirati, uspostaviti uzročno-posljedičnu vezu i odrediti glavni problem.

Vizualni način analize problema je *problemsko stablo* (slika 2). Ono, kao i svako stablo, ima korijen, deblo i grane. Korijen označava pravi uzrok problema, daje krajnji odgovor na pitanje o uzroku. Deblo je glavni problem koji projektom treba riješiti ili barem poboljšati stanje. Grane označavaju što su posljedice problema, daju krajnji odgovor na pitanje zašto je nešto problem i što će se dogoditi ako ništa ne poduzmemo.

...učiniti?

Znači odrediti ciljeve i analizirati ih. Ciljevi se razvijaju iz prepoznatih problema i znače promjenu negativnog u pozitivno stanje. Trebaju biti u skladu s ciljevima

propisanim u *Uputama za prijavitelje* objavljenim uz konkretni natječaj za dodjelu sredstava: općim – dugoročna promjena, te specifičnim – uže područje djelovanja, mjerljivi su i realni, prikazuju ono što se treba ostvariti.

Kao što je vizualni alat analize problema *problemsko stablo*, tako je alat za njegovo prenošenje u pozitivno stanje *stablo ciljeva*, koje može biti oblikovano hijerarhijski dijagram (slika 3).

Ciljeve treba provjeriti i odabrati one koje je moguće ostvariti u zadanom vremenu i s realnim financijskim troškovima. Osim toga, potrebno ih je uskladiti i s različitim razvojnim strategijama na razini države, županije, grada, područja djelovanja i škole.

Projektnu prijavu III. gimnazije Osijek 2016. godine *Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini* pisao je partner koji nije iz područja obrazovanja, nego realnog sektora. Propust je učinjen u formuliranju cilja projekta koji nije bio potpuno u skladu sa specifičnim ciljem *Poziva*.

Tko?

U planiranju projekta treba odrediti tko čini *projektni tim*. U školi se odabiru ili dragovoljno javljaju djelatnici koji žele aktivno sudjelovati u njegovoj realizaciji. Ravnatelj kao odgovorna osoba mora biti njegov član i trebao bi djelovati poticajno na ostale. On bi trebao *Odlukom* imenovati članove tima, no u praksi se takva odluka najčešće ne donosi, nego sve ostaje na dogovoru. Posljedica toga je da ako projekt

nije odabran za financiranje, ili kako uobičajeno kažemo *nije prošao*, članovi tima nemaju dokaz da su sudjelovali u njegovu planiranju.

Natječaji na koje se mogu prijaviti škole kao nositelji projekta zahtijevaju uključivanje partnerskih organizacija i u *Uputama za prijavitelje* propisuju tko može biti partner. Kod odabira partnera ključno je da se međusobno dopunjuju u kompetencijama u nekom području i da imaju jaku zajedničku motivaciju za rad s ciljanom skupinom kroz usmjerenost na ciljeve projekta. Partneri moraju aktivno sudjelovati u izradi i provedbi projekta.

Na okruglom stolu je istaknuto da problem nastaje kada ravnatelj škole samostalno odabire i nameće partnere s kojima nastavnici nemaju pozitivno iskustvo i za partnere žele nekoga drugoga s kime su ranije odlično surađivali. Pogrešno je i odabrati partnere bez ikakvog iskustva u provedbi projekata čija je jedina motivacija za sudjelovanje kasnija mogućnost referiranja na projekt.

S kime?

Dionici su svi oni na koje će projekt pozitivno ili negativno utjecati. Dionici se mogu zvati i korisnicima:

- ciljana skupina – na njih projekt direktno utječe i sudjeluju u projektu, iskazuje se brojevano kao pokazatelj
- krajnji korisnici - imaju dobit od projekta u dugoročnom smislu na razini društva, ne sudjeluju u projektu.

Pri određivanju dionika, posebno ciljane skupine, treba ih konzultirati ih o problemu, odnosno njihovoj zainteresiranosti da se on riješi. Informacije se mogu prikupljati na sastancima, provođenjem anketa, čitanjima izvještaja i sl.

Za pripremu projektne prijave 2019. na natječaj *Uključivanje djece i mladih u riziku od socijalne isključenosti te osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju u zajednicu kroz šport* u III. gimnaziji Osijek pedagoginja je provela anonimno anketiranje učenika kako bismo došli do podatka koliko njih je u nepovoljnom socijalnom položaju, odnosno na koliku populaciju u školi bi projekt imao utjecaja.

Kako i koliko?

Aktivnosti se osmišljavaju, dogovaraju i provode kako bi se postigli očekivani rezultati odnosno zadani ciljevi. Potrebno ih je temeljito isplanirati, grupirati te razmisliti o procesu praćenja i procjene uspjeha u radu. Opisuju se u online sustavu MIS (slika 4) u prijavnim *Obrascu A* (slika 5).

U njihovom opisu se navodi:

- svrha / cilj
- kome je namijenjena
- koliko ljudi će sudjelovati
- tko će je provesti (funkcija osobe ili organizacije u projektu)
- kada se provodi i koliko traje, ali ne navode se konkretni datumi, nego vri-

jeme u okviru projekta (npr. prvih šest mjeseci projekta)

- gdje se provodi
- proračun koji se sastoji od pojedinačne cijene po jedinici (npr. sat edukacije ili komad neke opreme), količine, ukupnog troška i oznake iz kojeg dijela fonda se financira (npr. trošak osoblja, oprema ili fiksni administrativni troškovi). U izradi proračuna mora se voditi računa koji su troškovi prihvatljivi, a koji nisu te o omjerima dopuštenih troškova propisanih u *Uputama za prijavitelje*.

Problem pri unosu opisa aktivnosti u *prijavni Obrazac A* nastaje kada zaboravite unijeti neku stavku u grupu kojoj pripada, jer ju nije moguće naknadno ubaciti na mjesto kamo pripada, nego samo na kraj aktivnosti. Da bi se nešto dodalo potrebno je pomicati sve stavke koje slijede u opisu nakon te grupe troškova.

U ispunjavanju prijavnog Obrasca A prilikom izrade projektnog prijedloga III. gimnazije Osijek na natječaj 2015. Promocija kvalitete i unaprjeđenje sustava odgoja i obrazovanja na srednjoškolskoj razini nekoliko puta je trebalo umetati oprema za izvođenje fakultativnog programa biologije jer je kolegica kasnila sa slanjem informacija.

Projektna prijava

Način i rokovi prijave projekata također su propisani *Uputama za prijavitelje*. Dokumentacija se mora poslati na nekoliko načina:

1. online se šalje *prijavni Obrazac A*, koji se tek potom preuzima u PDF-u na računalo, ispiše te ovjeri pečatom i potpisom odgovorne osobe prijavitelja
2. papirnati oblik osim ispisanog *prijavnog Obrasca A* sadrži još *Izjavu prijavitelja o istinitosti podataka...* i *Izjave partnera o istinitosti podataka...* (svaki partner), izvode iz *Registra* ustanova ili udruga (za nositelja i svakog partnera) ne stariji od 90 dana te *Potvrdu Porezne uprave o nepostojanju duga*. Sva dokumentacija mora biti ovjerena pečatom i potpisom odgovorne osobe.
3. PDF *prijavni Obrazac A* i skenirana dokumentacija u papirnatom obliku snima se na CD/DVD. U nekim projektima moralo se skenirati ovjerena ispisa dvanaest plaća za proteklu godinu svih djelatnika koji sudjeluju u projektu.

Papirnati oblik dokumentacije i CD/DVD šalju se u poštom u zatvorenoj omotnici na kojoj moraju biti navedeni točno propisani podaci, s navedenim datumom i vremenom slanja.

III. gimnazija Osijek nije uspjela niti poslati projektnu prijavu 2019. godine na otvoreni trajni poziv *Uključivanje djece i mladih u riziku od socijalne isključenosti te osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju u zajednicu kroz šport* budući da je došlo do njegove obustave prije isteka krajnjeg roka za prijavu zbog već godinu dana ranije potrošenih raspoloživih sredstava (slika 6).

Kriteriji

Projektna prijava prvo prolazi *administrativnu provjeru* kojom se utvrđuje potpunost i ispravnost poslanih dokumenata.

Prijava III. gimnazije Osijek 2017. godine na natječaj *Unaprjeđenje pismenosti – temelj cjeloživotnog učenja* nije prošla administrativnu provjeru jer dokumenti nekih partnera nisu bili čitljivi s DVD-a zato što nisu bili snimljeni u kompatibilnom modu čitljivom i za starije verzije MS Office. Samim tim projekt nije uzet u obzir za bodovanje.

Bodovanje projektnog prijedloga obavlja se prema kriterijima propisanim u *Uputama za prijavitelje*:

1. usklađenost sa strateškim dokumentima/zakonskim okvirom (strategije, smjernice, zakoni, pravilnici)
2. relevantnost za ostvarivanje specifičnog cilja i pokazatelja na razini specifičnog cilja Operativnog programa
3. relevantnost korisnika/ciljnih skupina u odnosu na definirane korisnike/ciljne skupinespecifičnog cilja Operativnog programa
4. koherentnost i izvedivost operacije/projekta
5. održivost operacije/projekta
6. dodana vrijednost operacije/projekta.

Navodi se maksimalan i minimalan broj bodova potrebnih za odabir projekta za financiranje te kriteriji za sastavljanje rang-liste i rezervne liste projektnih prijedloga.

Umjesto zaključka

Ja nisam stigla dalje od rezervne liste na koju je bio uključen projektni prijedlog Promocija kvalitete. To znači da nisam imala priliku provesti niti jedan projekt financiran iz EU fondova.

Srećom, neke škole iz Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije su ih provele. Iskustva su uglavnom slična:

- projektne prijave su im pisali profesionalci iz poduzeća koja se bave pisanjem projekata ili iz Agencije za regionalni razvoj
- neki ravnatelji su davali podršku i imali puno razumijevanja
- neki ravnatelji su nametali svoj odabir partnera i ideje koje nisu bile provedive
- u provedbu su uložili veliki trud i puno vremena bez oslobođenja od ostalih zaduženja ili financijske naknade
- kolege u školi su bili ljubomorni na njih, ali se nisu uključivali u aktivnosti
- praćenje projekta je provodio partner koji je za to plaćen iz projekta.

Svi sudionici okruglog stola suglasili su se da im je rad na takvim projektima bilo dragocjeno iskustvo, ali da nisu sigurni bi li se ponovo upustili u tako nešto.

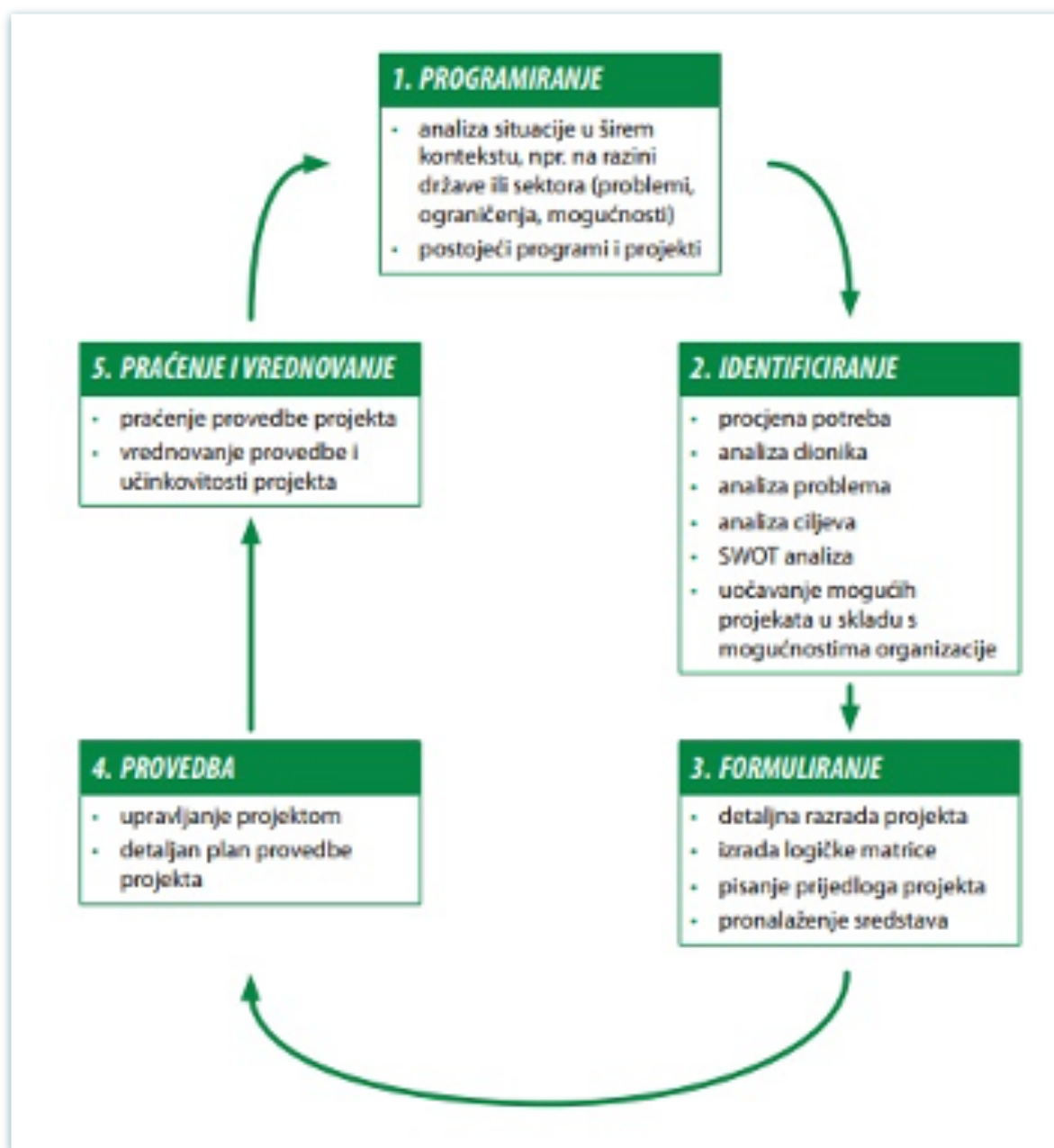
Izvori

1. *Europski strukturni investicijski fondovi*. 2018. <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> (pristupljeno 26. kolovoza 2019.)

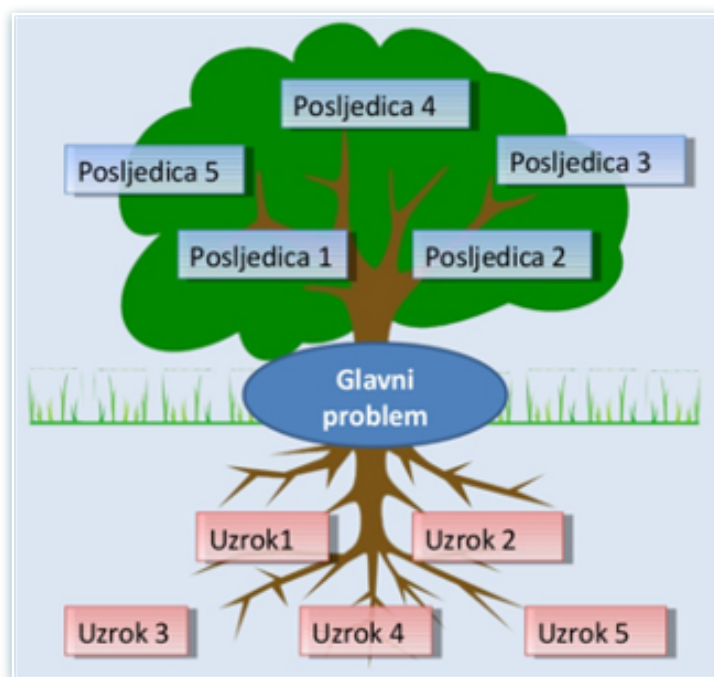
2. Pašić, Daliborka. 2008. *Upustiti se u projekt*. Pogled kroz prozor: digitalni časopis. Udruga Suradnici u učenju. Sisak <https://pogledkrozprozor.wordpress.com/2008/10/18/upustiti-se-u-projekt/> (pristupljeno 26. kolovoza 2019.)
3. Pavić-Rogošić, Lidija. 2012. *Upravljanje projektnim ciklusom i pristup logičke matrice*. Lokalna razvojna agencija PINS d.o.o. Skrad. <http://www.odraz.hr/media/135542/upravljanje%20projektnim%20ciklusom%20i%20pristup%20logicke%20matrice.pdf> (pristupljeno 26. kolovoza 2019.)
4. *Problemsko stablo*. 2020. Hrvatsko društvo Luksemburg. Luxembourg. <https://hrvatska.lu/djeca/cjelozivotno-ucenje/upravljanje-projektom/> (pristupljeno 26. travnja 2020.)
5. *Projekt*. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 26. 5. 2020. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50578> (pristupljeno 26. kolovoza 2019.)
6. *Razvoj projektne ideje i prijava projekta na EU fondove*. 2018. Zagrebački inovacijski centar . Zagreb. <https://plaviured.hr/eventi/razvoj-projektne-ideje-i-prijava-projekta-na-eu-fondove-10/#> (pristupljeno 26. kolovoza 2019.)
7. Štriga, Krunoslav. 2010. *Uvod u upravljanje projektima*. Udruga za projekt menadžment. Zagreb. https://www.ffzg.unizg.hr/files/010967_1.pdf (pristupljeno 26. kolovoza 2019.)

8. *Uloge institucija u provedbi strukturnih fondova*. 2014. **Projekt jednako razvoj d.o.o. Zagreb**. <https://pjr.hr/uloge-institucija-u-provedbi-strukturnih-fondova/> (pristupljeno 26. kolovoza 2019.)
9. *Zagovaranje i lobiranje u svrhu društvenih promjena*. 2013. **TASCO**

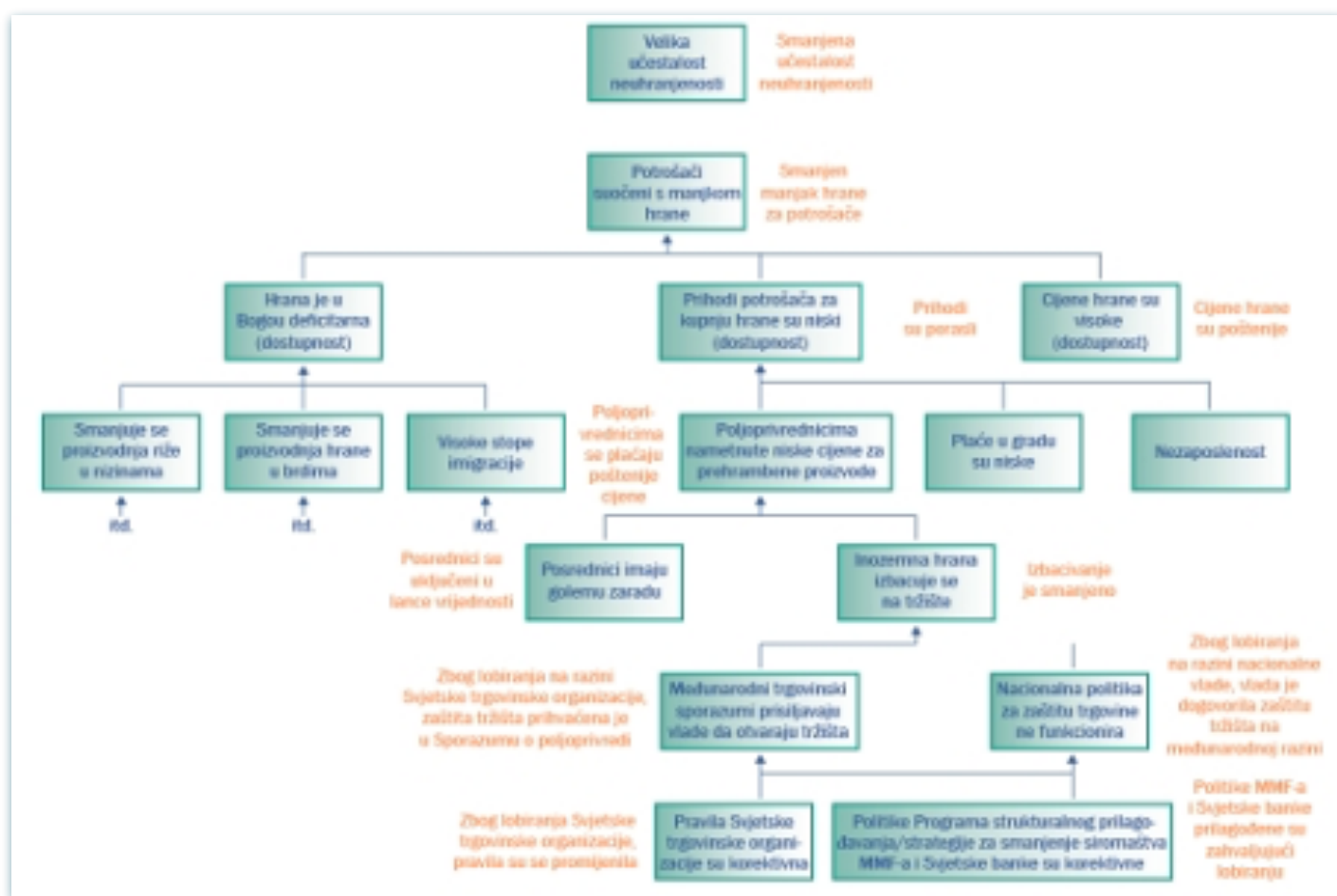
ured u Hrvatskoj. Zagreb. <https://www.zaklada-slagalica.hr/tasco/HTML/Zagovaranje%20i%20lobiranje%20u%20svrhu%20društvenih%20promjena/Problemskostablo.stablociljeva.html> (pristupljeno 26. kolovoza 2019.)

Slika 1: Projektni ciklus

Slika 2: Problemsko stablo

Slika 3: Stablo ciljeva

Slika 4. Online sustav MIS

Mladi od 25 godina (broj) - 160
Broj aktivnosti za podizanje svijesti / javnih kampanja - 1

Povezanost s projektnim ciljevima

Cilj br.	Cilj	Povezanost
1	Cilj projekta je osiguranje besplatnih sportskih i interdisciplinarnih izvannastavnih aktivnosti učenicima III. gimnazije Osijek u riziku od socijalne isključenosti.	Sportske aktivnosti stvaraju sigurno okruženje i besplatne sadržaje za uključivanje učenika slabijeg socioekonomskog statusa u zajednicu. Jednake mogućnosti, kvalitetne i dostupne sportske usluge u školi i partnerstvu direktno doprinose cilju Poziva.

Analiza troškova elemenata projekta

Stavka troška	Broj jedinica	Jedinica	Iznos po jedinici, HRK	Ukupni iznos, HRK Kategorija financiranja	Dodatke	Obrazloženje
Funkcionalni trening - Razd	1.505,00	sat	93,43	140.642,21 Ukupno, HRK	■ ■	Profesor TZK radi od 1. do 21. mj. projekta 1505 sati na razvoju i provedbi programa sportskih aktivnosti, organizaciji i provedbi aktivnosti podizanja svijesti o bavljenju sportom Tjedan sporta (13. mj.). Iznos jedinice se temelji na bruto 2 plaći.
Vježbe održljivosti i snage	1.360,00	sat	45,79	62.274,40 Ukupno, HRK	■ ■	Kineziolog radi od 4. do 21. mj. projekta 1360 sati na razvoju i provedbi programa sportskih aktivnosti, organizaciji i provedbi aktivnosti podizanja svijesti o bavljenju sportom Tjedan sporta (13. mj.). Iznos jedinice se temelji na bruto 2 plaći.
Izlet u adrenalinski park Zs	1,00	ugovor	33.950,00	33.950,00 Ukupno, HRK		Uključuje prijevoz Osijek - Zlatna Greda - Osijek autobusima licenciranim za prijevoz školske djece za 160 učenika i 8 profesora, terensku nastavu od 3-4 sata, rekreativne aktivnosti i Adrenalinski park, ručak, voditelje putovanja, osiguranje i troškove rezervacije (2.

+ Dodaj novi...

Slika 5: Prijavni Obrazac A

Escaperoom u školskoj knjižnici

Alta Pavin Banović, mag. theol., mag. bibl.

Medicinska škola Osijek

Sažetak: Escaperoom u školskoj knjižnici je radionica pripremljena za stručni skup knjižničara s temom inovativnost i kreativnost. Popularnost escaperooma se vrlo brzo proširila te je vidljiva i u digitalnom obliku. Escaperoom Zavičajne književnice grada Osijeka pripremljen je u alatu Google site uz korištenje digitalnih alata LearningApps, Puzzle, GoogleMaps...

Ključne riječi: escaperoom, istraživanje, google site, kreativnost, radionica

Uvod

Escaperoom je inovativan i kreativan način učenja koje se može primijeniti u odgojno-obrazovnom procesu. Učenike se može zainteresirati za učenje stjecanjem novih spoznaja, kreativnih vještina, timskoga rješavanja problema, zajedničkoga dogovora i komunikacije upotrebom različitih digitalnih alata. Escaperoom, radionica, napravljena je u digitalnom alatu GoogleSite s temom *Osječke književnice*.

Cilj

Cilj radionice je upoznati stručne suradnike knjižničare kako primijeniti *Escaperoom* u radu s učenicima na kreativan i inovativan način korištenjem informacijsko-komunikacijske tehnologije te otključati sve sobe u Escaperoomu Osječke kn-

jiževnice, a poveznica je: <https://sites.google.com/view/osjeckeknjievniceescaperoomsk/naslovna> (pristupljeno 20. svibnja 2020.).

Svrha

Stručni suradnik knjižničar u školskoj knjižnici razvija knjižnično-informacijsku i medijsku pismenost kod učenika od početka do završetka formalnoga obrazovanja. Vrijeme u kojemu živimo i radimo u školi u 21. stoljeću zahtijeva stalno usavršavanje uz suvremenu informacijsko-komunikacijsku tehnologiju. Escaperoom učenje na suvremen, zanimljiv i kreativan način kod učenika razvija timski rad, timsku komunikaciju, kreativne vještine, korištenje tradicionalnih i suvremenih metoda učenja kao i informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Escaperoom je popularna igra od 2010. s ciljem rješavanja zagonetki i otkrivanja ključeva kako bi se u određenom zadanom vremenskom periodu uspjelo izaći iz zaključane sobe, ćelije ili svemirske postaje. Najčešće se rješava niz logičkih povezanih zadataka gdje se uči timskom radu. Grupu u Escaperoom-u čine četiri do šest osoba što predstavlja najvrjednije sredstvo otkrivanja ključeva jer se treba komunicirati i raditi zajedno, rješavati različite zadatke uz smjernice, ključeve, taktike koji vode do izlaza uz pametno korištenje vremena.

Escaperoom su najčešće virtualne potrage za blagom poznate kao: Scavenger Hunts, Treasure Hunts, Escape Classrooms i Digital Breakouts. Scavenger Hunts uključuje pretraživanje interneta, rješavanje zadataka, rješavanje problema i pronalaženje rješenja. Escape Classrooms uključuje otključavanje lokota, otvaranje kutija i dešifriranje kodova. Treasure Hunts uključuje pronalaženje skrivenoga blaga. Classroom Breakout je novi način poučavanja u učionici koristeći različite igre čije primjere možemo pronaći na mrežnoj stranici: www.breakoutedu.com. Digital Breakout su online zadaci poput otključavanja digitalnog lokota, otvaranja digitalne kutije i otkrivanja digitalnih kodova.

Elementi koji čine escaperoom potrage su kombinacije: skriveni predmeti, komunikacija u grupi, svjetlosni efekti, simboli, mape, kombinacije premeta, novi predmeti, matematički zadaci, prepoznavanje i kombiniranje tema i predmeta s određenom porukom ili ključem, glazba, ogledala, apstraktna logika, korištenje različitih izvora, strategijska razmišljanja, hand-eye koordinacija, lanci ili lokoti, tradicionalne puzzle, labirinti, fizičke aktivnosti, kontakti, činjenice i pitanja opće kulture, tekućine, dramske scene, mirisi, okusi, različite temperature i slično.

Alati za izradu escaperooma koji mogu poslužiti su: Onenote, Google Sites (<https://sites.google.com>), Google Forms (<https://www.google.com/forms>), besplatni alat Bit.ly (bit.ly/freetoolsbreakout) i drugi.

Osječke književnice

• **Helena Sablić - Tomić** (Osijek, 18. kolovoza 1968.) je hrvatska književna teoretičarka i književna kritičarka, Dekanica Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku od 2006., prva ambasadorica *Deska Kreativna Europa Ministarstva kulture RH*, predsjednica Matice hrvatske ogranak Osijek od 2003. do 2007., u uredništvu časopisa *Kolo* od 1998.-2009., članica *Pena*, *DHK* i *HDP*.

• **Ivana Brlić-Mažuranić** (Ogulin, 18. travnja 1874. – Zagreb, 21. rujna 1938.) potječe iz poznate intelektualne građanske obitelji Mažuranića. Otac Vladimir Mažuranić je pisac, odvjetnik i povjesničar, a djed slavni političar, hrvatski ban i pjesnik Ivan Mažuranić i baka Aleksandra Mažuranić, sestra jezikoslovca Dimitrija Demetra. Kratko se školovala u djevojačkoj školi u Zagrebu. S obitelji se iz Ogulina preselila u Karlovac, a zatim u Jastrebarsko. 1891. se zaručila s Vatroslavom Brlićem, odvjetnikom i političarom. Nakon vjenčanja seli u Slavonski Brod, gdje je živjela većinu života koji je posvetila svojoj obitelji, obrazovanju i književnom radu. Kao majka sedmero djece dobro je upoznala dječju psihu. Odgojena u narodnome duhu uključila se u javni život u krugovima prvaka narodnoga pokreta. Biskup Josip Juraj Steossmayer dodijelio joj je zlatnu medalju za protumađaronska nastojanja. Tijekom života patila je od bolesti depresije i nakon duge borbe s tom bolešću počinila je samoubojstvo u bolnici na zagrebačkome Srebrnjaku. Pokopana je na zagrebačkome groblju Mirogoju u obiteljskoj grobnici. Pisala poeziju, eseje i dnevnike, a prvi radovi objavljeni su

početkom dvadesetoga stoljeća. Svoju prvu pjesmu *Zvijezdi moje domovine* napisala je u Ogulinu 1886. Zbirku pripovjedaka i pjesama za djecu *Valjani i nevaljani* izdala je 1902. u vlastitoj nakladi. Pisala je članke i kratke priče za djecu koji su izlazili u novinama i časopisima. Priče i tekstovi poput serije obrazovnih članaka naslovljenih *Škola i praznici* objavljivani su redovito od 1903. Pravu pozornost književne publike postiže 1913. romanom za djecu *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*. Napisala je pjesničku zbirku *Slike, 1912.*, pedagoški intoniranu *Knjigu omladini, 1923.*, zapise o obiteljskome rodoslovlju (*Obzor, 1933.-1934.*), koje objedinjuje u trima knjigama, 1933. i 1934., povijesno-pustolovni roman za mladež *Jaša Dalmatin potkralj Gudžerata, 1937.* te je prevodila s njmačkog i francuskoga jezika.

Njezinim krunskim djelom kritičari smatraju zbirku pripovjedaka *Priče iz davnine* objavljenju 1916. djelo koje sadrži motive mitološke mudrosti običnoga svijeta, inspirirane slavenskom mitologijom. Ova knjiga kroz bajku ponovo vraća u život izgubljeni svijet pretkršćanskih vjerovanja Hrvata. Likovi poput Kosjenke i Regoča, Stribora, Jaglenca, Rutvice, Palunka, Vjest, Potjeha, Malika Tintilinića, Svarožića i Bjesomara utjelovljenja su ljudskih moralnih osobina i osjećaja, kako vjernosti, ljubavi i dobrostivosti, tako i nestalnosti i slabosti. 1924. u Engleskoj izašao prijevod njezine knjige *Priče iz davnine* pod naslovom *Croatian Tales of Long Ago*, a "Daily Dispatch naziva Ivanu Brlić-Mažuranić hrvatskim Andersenom, a Church Times kaže da priče izražavaju etički genij Hrvata koji će očarati ne samo djecu, nego i starijima pružiti pogled u dušu

jednog malo poznatog naroda." Četiri je puta predložena za Nobelovu nagradu. 1937. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti primila ju za svoju dopisnu članicu, kao prvu ženu kojoj je dodijeljena takva čast. Kritika je njezinu prozu držala jedinstvenom sintezom životnoga idealizma, naravnosti izraza i delikatnosti rijetkoga humora, Antun Gustav Matoš, pa su je, premda je pisala za djecu, hvalili kolege Antun Branko Šimić, Dragutin Domjanić i književni povjesničar Antun Barac. Školska knjiga ustanovila je književnu nagradu *Ivana Brlić-Mažuranić* 1971. radi promicanja književnoga stvaralaštva za djecu i mladež do 14 godina. Djela su joj prevedena više od 40 svjetske jezike.

• **Ivana Šojat** (Osijek, 26. veljače 1971.) je pohađala osječku gimnaziju i dvije godine studija matematike i fizike na Pedagoškom fakultetu sveučilišta u Osijeku. U Domovinski rat se uključila 1991. kao dragovoljka te je bila tajnica i prevoditeljica od 1992. do 1993. u Uredu Ministarstva obrane Hrvatske za odnose s UN-om i Europskom Unijom. 1993. preselila u Belgiju gdje je završila studij francuskoga jezika. Vratila se u Hrvatsku 2001. i zaposlila u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku. Od 2003. je aktivna članica Hrvatskog društva književnika. Na lokalnim izborima u Republici Hrvatskoj 2017. bila je kandidat Hrvatske demokratske zajednice za gradonačelnika Osijeka. Piše eseje, poeziju, kratke priče, književne prijevode, novele i romane. Roman *Unterstadt* je dramatiziran i režiran za kazališnu predstavu u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku. Predstava 2012. primila tri nagrade: Nagradu publike za predstavu godine portala

Teatar.hr, Nagradu hrvatskog glumišta za najbolju predstavu u cjelini i Nagradu hrvatskog glumišta za najbolje redateljsko ostvarenje.

• **Dubravka Pađen Farkaš** (Osijek, 20. siječnja 1960.) objavjivala i ilustrirala dječje knjige, slikovnice, izrađivala plakate i pozivnice za izložbe, postavljala izložbe, izrađivala programe za edukaciju školskoj djeci poput *Pričaonice*, *Ljeto u Igraonici*, snimala najave novih naslova knjiga, a za OSTV snimala priče za emisiju *Veliki i mali*. Radi na nacionalnim i međunarodnim projektima, objavljuje stručne i znanstvene članke, priloge, ilustrira, urednica mrežne stranice i dr. Ravnateljica je Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek i članica Društva knjižničara Slavonije i Baranje i HKD.

• **Darija Klaričić-Veg** (Slavonski Brod, 15. rujna 1972.) u Slavonskom Brodu završila osnovnu školu i jezičnu gimnaziju. Studij hrvatskoga jezika i književnosti završila 1998. na Pedagoškom fakultetu u Osijeku, a studij knjižničarstva u Zagrebu 1999. U OŠ "Dr. Franjo Tuđman" Beli Manastir radi kao stručna suradnica školska knjižničarka. Hobi je pisanje i multimedija. Otvorila *Školu kreativnog pisanja i neformalnog obrazovanja* gdje održava broja predavanja, radionice i dr. Glavna urednica časopisa za djecu od četiri do osam godina, *Sovica* i *Mravac*. Živi i djeluje u Osijeku.

• **Vanja Zanze** (Vinkovci, 1966.) radi u Centru za predškolski odgoj gdje je odgajateljica i dramska pedagoginja. Objavljuje priče, pjesme i igrokaze u časopisima Smib i Latica, priče u zborniku Nosim Osijek oko vrata, lirske pjesme u zbirci

ERATO'04. Članica je Međunarodnog instituta za književnost i HCDO.

• **Jasna Horvat** (Osijek, 27. prosinca 1966.) je hrvatska književnica, teoretičarka kulture i znanstvenica iz grane kvantitativne ekonomije. doktorirala 1997. i radi na Ekonomskom fakultetu Osijek (EFOS). Objavila stručne i znanstvene radove, piše u zbornicima, recenzije, udžbenike, skripte, priručnike, sažetke, poglavlja u knjigama i dr. Autorica *Manifesta aksiomatske književnosti*, programski tekst kojim određuje svoju romanesknu poetiku.

• **Julijana Matanović** (Gradačac, BiH, 6. travnja 1959.) od 1962. živi u Hrvatskoj: Đurđenovcu, Vinkovcima, Osijeku i Zagrebu. Diplomirala književnost na Pedagoškom fakultetu u Osijeku gdje je i radila kao asistentica na Katedri za stariju hrvatsku književnost. Magistrirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje od 1993. Radi na Katedri za noviju hrvatsku književnost. Urednica u književnim časopisima i bibliotekama suvremenih pisaca, voditeljica književnih tribina i znanstvenih projekata. Hrvatska spisateljica i književna kritičarka koja piše romane za odrasle i djecu. U svojim djelima otkriva sebe jer piše otvoreno o vlastitim iskustvima, emocijama i životnim situacijama. Njezina djela su prevedena na mnoge jezike, a napisala je više od dvjesto ogleda, eseja i književnih kritika.

• **Marija Medić ili Kruna Fürst-Medić** (Osijek, 6. kolovoza 1942.) je trideset i jednu godinu radila u školstvu kao profesorica hrvatskoga jezika, a od 1994. obavljala različite izvršne i predstavničke dužnosti u Gradu Osijeku. Prve stihove objavila 1957. u *Poletu*, književnom časopisu

za mlade te objavljuje u zbirkama, mjesecnicima, godišnjacima i književnim zbornicima, časopisima. Također piše eseje, kratku prozu *Otključane uspomene 1991.*, reportaže, članke o jeziku na književnom standardnom jeziku, esekerskom, šokačkom i staromiholjačkom izričaju. Lektorira, piše recenzije i redakture. Pisala za glazbene festivale i igrokaz za dječje kazalište *Božićni rošćić, papčić i zvončić* i druge. Na Lidranu izvela dječji mjuzikl *Barbara* i dječju folklornu opereticu *Pero s onoga svijeta*. Dobitnica Zlatne medalje za njegovanje dramskoga izričaja.

- **Josipa Gogić** (Osijek, 20. rujna 1985.) pjesnikinja koja svoje pjesme objavljuje na osobnoj mrežnoj stranici kao i u knjižnim izdanjima.

- **Branka Kandić-Splavski** (Osijek, 1. siječnja 1956.) je liječnica specijalistica obiteljske medicine s ordinacijom opće medicine u Domu zdravlja u Parku Kralja Petra Krišimira IV broj 6 u Osijeku. Zalaže se i promovira uvođenje palijativne skrbi za bolesnike, a kao književnica uvela metodu bajkoterapije u svoju liječničku praksu. 2009. osnovala udrugu Palia-Centar koja se bavi promicanjem boljih medicinskih, socijalnih, humanih prava terminalnih bolesnika, svih uzrasta.

- **Vilma Vukelić** (Osijek, 1880. - Zagreb, 1956.) je osječka književnica pisala u vrijeme između dva svjetska rata na njemačkom jeziku. U svojim književnim djelima prikazuje grad svoga djetinjstva i mladosti, Osijek, u kojemu opisuje tradiciju i kulturu. 1902. Se udala za Milivoja Vukelića, časnika Austro-ugarske vojske, intelektualca i književnika. Živjela je u Osi-

jeku, Zagrebu, Budimpešti, Pečuhu, Parizu. Rodila četvero djece: Branko, 1904., Slavko, 1906., Ljiljana i Elinor, 1911. Maturirala je u Rijeci i upisala se na sveučilište u Münchenu.

Zaključak

Stručni suradnici knjižničari su imali priliku sudjelovati u radionici escaperoom Osječke književnice gdje su upoznali zanimljivu primjenjivu metodu odgojno-obrazovnog rada s učenicima. Tema escaperooma Osječke književnice napravljena je s ciljem upoznavanja zavičajne književnosti s naglaskom na grad Osijek, ali i Slavoniju. Predstavljene su poznate osječke književnice romana, drama, pjesama, putopisa, memoara, slikovnica i drugih vrsta književnih djela.

Literatura

1. Gogić, J. <https://josipa-gogic.com.hr/> (pristupljeno 22. srpnja 2019.)
2. Horvat, J. <http://www.jasnahorvat.com/> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
3. Hrvatska enciklopedija. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=9601> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
4. Hrvatski biografski leksikon. <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2866> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
5. Kandić-Splavski, B. [http://161.53.208.100/cgi-bin/wero.cgi?q=kand i % C 4 % 8 7 - splavski%2C+branka&x=0&y=0](http://161.53.208.100/cgi-bin/wero.cgi?q=kand%20i%20C%204%208%207%20-splavski%20C+branka&x=0&y=0) (pristupljeno 25. srpnja 2019.)

6. Klaričić-Veg, D. OŠ "Dr. Franjo Tuđman" Beli Manastir. http://os-drftudjman-beli-manastir.skole.hr/skola/djelatnici/darija_klaricic (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
7. Lektire.hr. <https://www.lektire.hr/autor/ivana-brlic-mazuranic/> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
8. Levak, Tomislav. 2006. *Pričama protiv bolesti i stresa*. Jutarnji list. <https://www.jutarnji.hr/arhiva/pricama-proтив-bolesti-i-stresa/3342008/> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
9. Medić, Marija. <https://library.foi.hr/m3/autor.php?B=1&O=1&UK=1&A=0000013583&mg=1&lang=hr&H=METELGRAD&upit=FIRST%20%20%20MEDI%C6,%20Kruna> (pristupljeno 22. srpnja 2019.)
10. Pađen Farkaš, D. <https://www.gskos.unios.hr/> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
11. Sablić-Tomić, H.; Rem, G. 2003. *Slavonski tekst hrvatske književnosti*. Matica hrvatska. Zagreb.
12. Schmidichen, T.; Bertek, T. 2019. *Ivana Brlić-Mažuranić: nevolje s (po)rodom*. Vox femine. <https://voxfeminae.net/strasne-zene/ivana-brlic-mazuranic-nevolje-s-porodom/> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
13. Škola kreativnog pisanja i neformalnog obrazovanja. <https://www.mojkvart.hr/Osijek/Gornji-Grad/Izdavanje-knjiga/SKOLA-KREATIVNOG-PISANJA-obrt-za-izdavastvo-i-neformalno-obrazovanje-438000> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
14. Šojat, I. <http://161.53.208.100/cgi-bin/wero.cgi?q=%C5%A1ojat%2C+ivana&x=0&y=0> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
15. Šojat, I. Kao pas. BEK (Besplatne elektroničke knjige). <https://elektronickeknjige.com/autor/sojat-kuci-ivana/> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)
16. Zanze, V. <http://161.53.208.100/cgi-bin/wero.cgi?q=zanze%2C+vanja&x=0&y=0> (pristupljeno 25. srpnja 2019.)

Prilog 1. Evaluacija 1. ŽSV

1. Predavanje kolegice Nikoline Matovine Hajduk, prof. je:

[Više pojedinosti](#)

● izvrsno	13
● dobro	0
● loše	0

2. Komunikacijom do uspjeha, tema predavanja je za mene osobno korisna.

[Više pojedinosti](#)

13
Odgovori

4.77 Prosječna ocjena

3. Kogegice Amalija Bošnjak, prof. i Stela Macakanja-Baćić su predstavile primjer dobre prakse:

[Više pojedinosti](#)

● izvrsno	11
● dobro	2
● loše	0

4. Ocijeni korisnost primjera dobre prakse Zimska kreativna škola.

[Više pojedinosti](#)

13
Odgovori

4.62 Prosječna ocjena

5. Kolegica Ksenija Kesegi-Krstin, prof. je održala radionicu:

[Više pojedinosti](#)

● izvrsno	12
● dobro	1
● loše	0

6. Radionica Okusi otpad je inspirativna za rad s učenicima.

[Više pojedinosti](#)

13
Odgovori

★★★★★
4.85 Prosječna ocjena

7. Kolegica Daliborka Pavošević, prof. je predstavila primjer dobre prakse:

[Više pojedinosti](#)

● izvrsno	13
● dobro	0
● loše	0

8. Sve tajne pismenosti, prikazani primjer dobre prakse je inspirativan za rad s učenicima u školskoj knjižnici:

[Više pojedinosti](#)

13
Odgovori

★★★★★
4.85 Prosječna ocjena

9. Predavanje kolegice Alte Pavin Banović je:

[Više pojedinosti](#)

● izvrsno	10
● dobro	3
● loše	0

10. Tema predavanja Informacijska pismenosti je korisna za osobni rad:

[Više pojedinosti](#)

13
Odgovori

★★★★☆
4.46 Prosječna ocjena

12. Komentar, prijedlog, kritika... za poboljšanje rada Županijskog stručnog vijeća stručnih suradnika knjižničara u srednjim školama Osječko-baranjske županije.

7 Odgovori

1	anonymous	Sve je odlično
2	anonymous	Dobar prijedlog izrade mrežne stranice našega ŽSV.
3	anonymous	Sviđa mi se ideja o web stranici koja je danas predložena i aigurna sam da će nam koristiti u radu.
4	anonymous	Odlična organizacija, izvrstan odabir izlagača, kao i prezentacija samih izlaganja. Nastojati zadržati dostignuti nivo. Podržavam ideju da se održana izlaganja/prezentacije/primjeri dobre prakse učine vidljivima i dostupnima široj zajednici korisnika.
5	anonymous	Više okruglih stolova i rasprava, dijeljenja informacija kao što smo sad imali o upisivanju udžbenika u fond. Stvarni problemi koji nas pate i oko kojih se trebamo dogovoriti i udružiti za njihovo rješavanje.
6	anonymous	Sve je odlično odrađeno, tako treba samo nastaviti.
7	anonymous	Voditeljica je profesionalna, izvrsna, samozatajna, vrlo organizirana i uvijek je spremna pomoći svojim znanjem i savjetom!

Prilog 2. Evaluacija 2. žSV

1. Predavanje kolege Ivice Nikića, prof. je:

[Više pojedinosti](#)

● izvrsno	13
● dobro	8
● loše	0

2. Kompetencije stručnog suradnika školskog knjižničara: između profesionalizacije i evaluacije, tema predavanja je za mene osobno korisna.

[Više pojedinosti](#)

21

Odgovori

3.95 Prosječna ocjena

3. Predavanje kolegice Ivana Ivančić Medved je

[Više pojedinosti](#)

● izvrsno	15
● dobro	6
● loše	0

4. Ocijeni korisnost teme Vrijednost čitateljskih klubova.

[Više pojedinosti](#)

21

Odgovori

4.10 Prosječna ocjena

5. Kolegice Marijana Špoljarić Kizivat i Ivana Turk su predstavile STEM radionicu:

[Više pojedinosti](#)

● izvrsno	14
● dobro	7
● loše	0

6. Radionica STEM je korisna za rad s učenicima u školskoj knjižnici.

[Više pojedinosti](#)

21

Odgovori

3.90 Prosječna ocjena

7. Kolegica Daliborka Pavošević, prof. je predstavila digitalni alat Adobe Spark:

[Više pojedinosti](#)

● izvrsno	16
● dobro	5
● loše	0

8. Adobe Spark, digitalni alat je koristan za rad s učenicima u školskoj knjižnici:

[Više pojedinosti](#)

21

Odgovori

4.24 Prosječna ocjena

9. Kolegica Marija Klasić Petrović je održala ogledni sat:

[Više pojedinosti](#)

10. Tema medijska pismenost je korisna za rad s učenicima.

[Više pojedinosti](#)

21
Odgovori

★★★★★
4.67 Prosječna ocjena

11. Kolegica Alta Pavin Banović je primjer dobre prakse prikazala:

[Više pojedinosti](#)

12. Primjer dobre prakse (U)čitaj glagoljicu je inspirativan za rad s učenicima:

[Više pojedinosti](#)

21
Odgovori

★★★★★
4.52 Prosječna ocjena

13. Mrežna stranica Županijskog stručnog vijeća stručnih suradnika knjižničara srednjih škola Osječko-baranjske županije je potrebna.

[Više pojedinosti](#)

da	18
ne	1
ne znam	2

14. Želim sudjelovati u kreiranju mrežne stranice ŽSV.

[Više pojedinosti](#)

da	6
ne	7
ponekad	2
ne znam	6

15. Predstavljanje Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema je motivirajuće za ućlanjenje.

[Više pojedinosti](#)

21

Odgovori

4.43 Prosječna ocjena

16. Članstvo u Društvu knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema je za školske knjižničare mogućnost

[Više pojedinosti](#)

suradnje	17
promocije školskoga knjižnića...	13
Ostalo	1

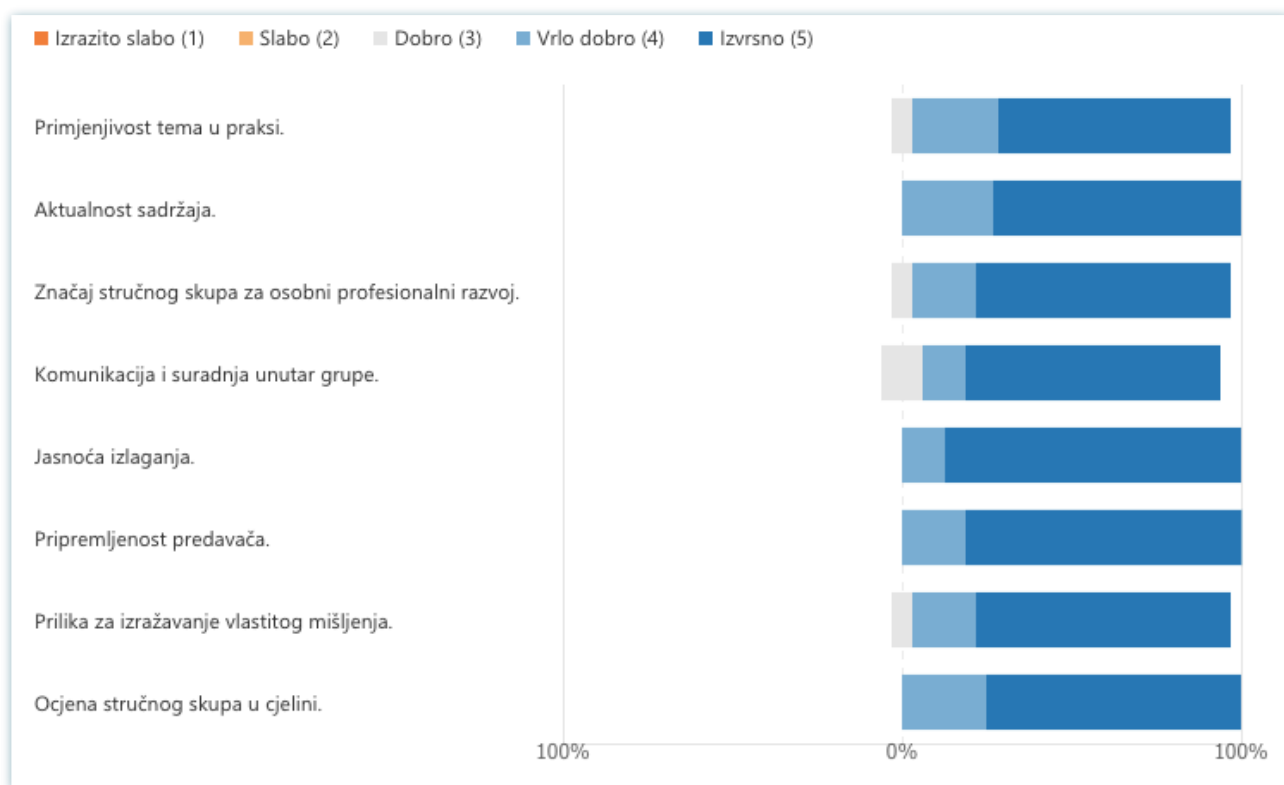

17. Osvrt na održan 2. županijski stručni skup i/ili komentar.

9 Odgovori

3	anonymous	Odlična atmosfera, opušteno, ali ne neozbiljno - dapače: izvrsno!
4	anonymous	Sve je bilo izvrsno prezentirano i korisno za nazočne stručne suradnike. Teme su bile vrlo zanimljive.
5	anonymous	ugodno druženje uz razmjenu korisnih iskustava u ugodnom prostoru knjižnice.
6	anonymous	Vrlo lijepo, iscrpno i puno sadržaja. Alta, tebi svaka pohvala na organizaciji.
7	anonymous	Odlična organizacija, kvalitetni sadržaji, ocjena izvrstan za Voditeljicu ŽSV!
8	anonymous	Izvrсна organizacija, pripremljeni i kompetentni izlagači, ugodna i poticajna atmosfera. ODLIČNO!
9	anonymous	Nakon dugo vremena ovo je bio odličan ŽSV, Bilo je svakojakih tema, sve je bilo pokriveno, Od struke, od osobnog, od školskog do računalnog i opet strukovnog i STEM. Odlično. Ja sam prezadovoljna.

Prilog 3. Evaluacija 3. ŽSV

Primjenjivost tema u praksi: Izvrsno 68,8 %, Vrlo dobro 25%, Dobro 6,3%

Aktualnost sadržaja: Izvrsno 73,3%, Vrlo dobro 26,7%

Značaj stručnog skupa za osobni profesionalni razvoj: Izvrsno 75%, Vrlo dobro 18,8%, Dobro 6,3%

Komunikacija i suradnja unutar grupe: Izvrsno 75%, Vrlo dobro 12,5%, Dobro 12,5%

Jasnoća izlaganja. Izvrsno 87,5%, Vrlo dobro 12,5%

Pripremljenost predavača: Izvrsno 81,3%, Vrlo dobro 18,8%

Prilika za izražavanje vlastitog mišljenja: Izvrsno 75%, Vrlo dobro 18,8%, Dobro 6,3%

Ocjena stručnog skupa u cjelini: Izvrsno 75%, Vrlo dobar 25%

2. Što biste izdvojili posebno kao vrijednos skupa: tema, primjere dobre prakse, razmjena iskustva.

Primjere dobre prakse projekata kolegica Azenić Krstić, Dorkić i Galic te temeljit teorijski prikaz koristan za praksu kolegice Pavin Banović.

primjenjivost u praksi, izlaganja su motivacijska, pripremljenost i uloženi trud predavača, opuštena atmosfera i dobra komunikacija, za sada ništa,

3. Predložite moguća poboljšanja: Sve je bilo dobro pripremljeno i prezentirano, Nemam zamjerki, Nemam prijedloga, Sve je izvrsno.

4. Ocijenite predavanje kolegice Nikoline Azenić Krstić s temom Grafiti - dio kulturne i javne djelatnosti.

[Više pojedinosti](#)

16

Odgovori

4.94 Prosječna ocjena

5. Ocijenite predavanje kolegice Sanje Galic s temom Tjedan svemira, projekt.

[Više pojedinosti](#)

16

Odgovori

5.00 Prosječna ocjena

6. Ocijenite predavanje kolegice Diane Dorkić s temom Učenik u ulozi autora: interaktivnost, multimedijalnost, kultura, knjige i čitanja.

[Više pojedinosti](#)

16

Odgovori

4.94 Prosječna ocjena

7. Ocijenite predavanje kolegice Mirne Brunčić s temom Knjižničarski kolaž.

[Više pojedinosti](#)

16

Odgovori

4.75 Prosječna ocjena

8. Ocijenite predavanje kolege Hrvoja Miletića s temom Knjižničar u izolaciji.

[Više pojedinosti](#)

16

Odgovori

4.19 Prosječna ocjena

9. Ocijenite predavanje kolegice Alte Pavin Banović s temom Planiranje i pisanje školskih projekata.

[Više pojedinosti](#)

16

Odgovori

5.00 Prosječna ocjena

